

Tóth Nikolett Ágnes

SPORTRENDÉSZET A SPORTIGAZGATÁS RENDSZERÉBEN

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI ÉGYETEM,
BUDAPEST

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kiadvány
a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú,
„A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés”
című projekt keretében készült el és jelent meg.

Szerző:

© Tóth Nikolett Ágnes

Olvasószerkesztő:

Kutas Éva

A kézirat lezárva

2018. december 15.

Kiadja:

© NKE, 2019

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert
dékán

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerző írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

Előszó	5
I. fejezet: A sportrendészet helye és szerepe a sportigazgatás rendszerében	7
1. A közigazgatásban megjelenő rendészeti feladatok	7
2. Sportigazgatás	8
3. A sport közigazgatási rendszerének kialakulása	10
4. Az állami sportigazgatás szervei, a sport és a rendészet kapcsolata	13
5. A sportrendészet alapvető feladatai	16
II. fejezet: Sportrendészeti eszközök a változó világban	21
1. Kizárás, kitiltás, eltiltás	21
2. Beléptetőrendszer alkalmazása	24
III. fejezet: A Taylor-jelentés legfőbb megállapításai	27
1. A footballhuliganizmus előzményei	27
2. A tömeg pszichológiája	29
3. A footballhuliganizmus jelensége	31
4. A footballhuliganizmus kialakulása Magyarországon	33
5. A footballhuliganizmus a 20. század második felében	38
6. Stadionkatasztrófák a nagyvilágban	45
IV. fejezet: A rendőrség szerepe a sportrendezvények biztosítása során	49
1. Alacsony profilú intézkedés	50
2. A spotterek tevékenysége	51
3. Beléptetőrendszer alkalmazása	53
V. fejezet: Sportrendészet és innováció	55
1. A Magyar Labdarúgás Stratégiája	56
2. Jogi innováció	59
3. Sportrendészeti nyilvántartás	60
VI. fejezet: Kérdőíves kutatásom eredménye, összegző gondolatok	63
Felhasznált irodalom	68
Egyéb források	70

ELŐSZÓ

A sport, a sportjog világához ezer szállal kötődöm immáron hat éve. Amikor sportrendészettel kezdtem el foglalkozni, a világhálón böngészve az első link a police.hu weblapra irányított, ahol az általam ismert jogszabályok halmazára akadtam, amelyek a sportrendezvények biztosítását szabályozzák, amely mindig is a kedvenc kutatási témám volt. De a fogalom magyarázatára sehol sem akadtam, ezért egy tanulmányban igyekeztem feltárni a sportrendészet fogalmi magyarázatát, részletesen taglалva a sportigazgatás szerepét a közigazgatási jog rendszerében, eljutva odáig, hogy a sportigazgatásnak egy sajátos része a sportrendészet, amely közös metszete a sportjog közjogi részének és a közigazgatási jog különös, szakigazgatási részének.¹ Ez a szűkebben értelmezhető terület szakrendészetként is egyértelműen definiálható,² amelyben jogszabályok sora rendezi mindazt, ami a sportrendészethez kötődik, kiegészítve a sportági szakszövetségi szabályozásokkal, amelyek a sportrendészeti nyilvántartás vezetése és a sportrendezvények biztosítása során is iránymutatásul szolgálnak.

A tanulmányomban mindezekkel összefüggésben arra is keresem a választ, hogy mik a futballhuliganizmus okai, milyen jogsértéseket követnek el a legnagyobb számban a bűnelkövetők, akikkel szemben a fellépés mindig időszerű.

A rend minden társadalom számára alapvető érték, a százszázalékos biztonság garantálása azonban sajnos nem képzelhető el, a sportrendezvények biztosítása során a közreműködőknek mégis törekedniük kell ennek megvalósítására. A biztonságot „szolgáltatni” kell, és a legfőbb cél a sportrendezvényeken is a rendbontások megelőzése. A rend normaérvényesítő rendszerének alapvető funkciója, hogy biztosítékokkal szolgáljon arra, hogy szabadon kibontakozhassék a sportversenyeken szokásos nézői és játékos aktivitás, tehát hogy a játékosok sportmérkőzésekhez méltón, nyugodtan lebonolyíthassák a sportvetélkedéseket, valamint hogy a nézők megfelelő módon szurkoljanak.³

Azt vallom, hogy a tudományos eredmények és a gyakorlati tapasztalatok együttes alkalmazása nélkül nem lehetséges az előrelépés. Másfél éves posztdoktori kutatásomat a tudomány felelősségével végeztem. Hiszek abban, hogy minden tudomány gyorsan produkál újabb felfedezéseket, hiszen folyamatosan, az idő múlásával újabbnál újabb kihívások, megoldandó problémák jelennek meg. Igaz ez a sportrendészetre is, amely a technika új vívmányaival, a társadalmi és jogi környezettel együtt változó képet mutat. Általánosságban a sport, a sportolás az egyén és a társadalom számára is számos előnnyel jár: az egészség fejlesztése és megőrzése mellett a sport az emberi kultúra részeként értékeket közvetít, és visszajelzést ad az adott társada-

¹ DOBÁK–HAUTZINGER (2018), 627.

² TÓTH Nikolett Ágnes (2016), 292.

³ SZABÓ (2003), 235.

lomban jelen lévő problémákról, struktúrákról, jellegzetességekről. A sport egyfajta tükörképe a társadalomnak.⁴

A kutatásom során minden egyes nap új gyakorlati kérdéseket hozott a felszínre. Fontosnak tartottam a kutatási eredményeim alapján a neuralgikus pontokra is felhívni a figyelmet, valamint meghatározni előremutató javaslatokat. A sportrendezvényeket szabályozó normaanyag áttanulmányozása, megértése, rendszerbe foglalása is összetett feladat volt, hiszen soha nem rendeztek még ilyen gigantikus sportrendezvényeket, mint napjainkban. A szolgáltató biztonság kialakítása mellett a fő cél tehát a rendbontások megelőzése.

⁴ STERBENZ–GÉCZI (2012), 15.

I. FEJEZET:

A sportrendészet helye és szerepe a sportigazgatás rendszerében

A belső védelmi funkció keretében az állam a belső rendjének biztosítására irányuló rendészeti feladatok ellátásának kötelezettségét vállalja magára. Nincs az állami és társadalmi jelenségek között még egy ilyen terület, amelynek természetére vonatkozóan ennyire ellentétes álláspontot lehet találni. A rendőri működés helyes beillesztése az állami és társadalmi szervezetbe kulcsfontosságú, hiszen ezen múlik – Concha Győző szavaival élve – minden javak legbecsesebbikének, a szabadságnak a sorsa. *„A rendőrség természetének megállapítása a rend és különösen azon rend iránti eligazodást kíván, amelyet közrendnek nevezünk.”*⁵ **A közrendet pedig minden esetben több speciális terület fegyelmezett és átgondolt összehangolása esetén lehet megfelelő szinten tartani. Az egyik ilyen alkotóelem a sportrendészet.**⁶

1. A közigazgatásban megjelenő rendészeti feladatok

A közrend és a közbiztonság fenntartására irányuló rendészeti tevékenység a közigazgatás több területét is átfogja. A rendészeti feladatokat már korábban is a közigazgatási szervek látták el, ez jellemző a modern államokra is. Tomcsányi Móric szerint a közigazgatás az az államszervi, közorgánumi tevékenység, amely a jog alapján, a jog keretei között, s a jog eszközeivel igyekszik a legkülönfélébb közérdekű konkrét feladatokat – a különféle egyéb célszerűségi, helyességi szempontok szem előtt tartásával is – megvalósítani. A jog alapján működik, a jog keretei között, és fő eszközei jogi eszközök. Ahogyan az ismert, a közigazgatás jogilag szabályozott működés.⁷ Tomcsányi ezen túl *„a közigazgatást cselekvő államhatalomnak is nevezte: az állam a közcélok konkrét megvalósításának munkájában”*. Egyed István szerint *„A közigazgatási jog a dolog természete szerint csak a közigazgatásra vonatkozó jogszabályokat foglalhatja rendszerbe, az állam cselekvő életének csak a jogi összefüggéseit vizsgálhatja meg, de nem ölelheti fel a közigazgatási működés teljességét. A közigazgatási jog tudományának a feladata a közigazgatás ágaira vonatkozó jogtételeknek és összefüggésüknek feltűntetése, kifejtése, alkalmazása és áttekinthető rendszerben való előadása, azonban a közigazgatás tartalmának fontossága, célszerűsége, vizsgálódása*

⁵ CONCHA (1901), 48.

⁶ TÓTH Nikolett Ágnes (2018), 116.

⁷ TOMCSÁNYI (1936), 45.

köréből kiesik, azonfelül a közigazgatásnak számtalan, jogilag nem szabályozott funkciója is van, amelyek vizsgálata szintén kívül esik a közigazgatási jog tudományának körén.”⁸

Egyed István már az 1900-as évek elején megfogalmazta mindazt, ami a sportrendészetre is igaz. A sportrendezvények biztosítása során ugyanis a legfontosabb a biztonságos lebonyolítás. Ismert tény, hogy százszázalékos biztonság nem létezik, ugyanakkor a jogszabályok és sportszövetségi belső szabályzatok alkalmazása során mindvégig ez a törekvése a sportrendészet szereplőinek. Ehhez valóban „*cselekvő képességre van szükség*”. *A közigazgatás a végrehajtó hatalomnak az a tevékenysége, melynek eredményeként a társadalom tagjai és szervezetei magatartását ténylegesen befolyásolja (igazgatás), mégpedig az állami közhatalom (impérium) birtokában végzett döntés-előkészítés, döntés és végrehajtás során, elkülönült állami szervezet által végzett jogalkalmazás (jogérvényesítés), szervezés és a jogalkotásban való közreműködés által.*⁹

A sportrendészet fogalmának tisztázásához elengedhetetlen a sportigazgatás elhelyezése a közigazgatási jog rendszerében.

2. Sportigazgatás

A sportigazgatás a közigazgatási jog különös részét képező sajátos jogalkotási és jogalkalmazási szakterület, a sporttal kapcsolatos feladatokat az állam a sportigazgatáson keresztül valósítja meg, ezért egyfajta szakpolitikának is nevezhetjük.

A sportigazgatás egyik legfőbb funkciója a kulturális funkció, azon belül is a sporttal, a testmozgással és az egészséges életmóddal kapcsolatos fejlődés elősegítése, a sport anyagi feltételeinek a megteremtése, szolgáltatásnyújtás és szabályozás.¹⁰

Az 1996-os sporttörvény¹¹ egyértelműen csak sportigazgatási törvény volt. A 2000-es sporttörvény¹² jelentős érdeme, hogy jogágilag komplexsége tette a sport jogi szabályozását. Az Országgyűlés a sporttörvény elfogadásával az egyetemes kultúra részeként ismerte el a sportot, deklarálta kiemelkedő jelentőségét az egészségmegőrzésben, a személyiség formálásában és a közösségi magatartás kialakítása területén, valamint különleges szerepét az ifjúság fizikai és erkölcsi nevelésében.

A sportjognak számos közjogi vonatkozása van, hiszen jellemzően az egyik fél maga az állam, a résztvevők között pedig alá- és fölérendeltségi viszony van. Közjogi jellegű vonatkozás az alkotmányjogi szabályok, az állami sportigazgatás szervezetrendszerét, a sportfinanszírozást, a sporttevékenységhez fűződő adókedvezmények rendszerét szabályozó jogalkotás, a büntető és szabálysértési tényállások. Ahogyan már említettem, az Országgyűlés a sporttörvény elfogadásával az egyetemes kultúra részeként ismerte el a sportot, deklarálta kiemelkedő jelentőségét az egészségmegőrzésben, a személyiség formálásában és a közösségi magatartás kialakítása területén, valamint különleges szerepét az ifjúság fizikai és erkölcsi nevelésében.¹³

⁸ MÁRTONFFY (1937), 211.

⁹ PATYI–VARGA (2008), 36.

¹⁰ LAPSÁNSZKY (2013), 15.

¹¹ 1996. évi LXIV. törvény a sportról.

¹² 2000. évi CXLV. törvény a sportról.

¹³ NEMES (1998), 10.

Az 1949. évi XX. törvény, a Magyar Köztársaság alkotmánya kimondta, hogy a Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. A sportról szóló törvény módosítása során a következőket deklarálta az Országgyűlés: a nemzet közössége a test művelését, a sportot a nemzet alapértékének, kívánatos célnak tekinti. A nemzet értékei között tartja számon a sport által elért eredményeket, és elismeri a sport egyént és közösséget erősítő értékeit. Magyarország Országgyűlése kinyilvánította, hogy minden embernek alapvető joga van a sporthoz, és e jogát az állam biztosítja, függetlenül attól, hogy versenysportról, a szabadidő eltöltéséről, a diák-, főiskolai-egyetemi sportról, a fogyatékkal élők sportjáról vagy az egészség megőrzéséről van szó.¹⁴

A sportoláshoz való jog állampolgári jogi jellege egyúttal állami feladatokat is feltételez. Az államnak ugyanis biztosítania kell ezt a harmadik generációs emberi jogot, mégpedig attól is függően, hogy egy-egy sportoló sportoláshoz való jogát vagy adott esetben nagyobb közösség sportoláshoz fűződő érdekeit érintik.

Nemzetközi kitekintés alapján elmondható, hogy a sport több országban alkotmányos szabályozás tárgya lett már az 1980-as években. A lengyel alkotmány a pihenéshez való joggal összefüggésben e jog materiális garanciái között említi azt, hogy a turisztikai és sportlétesítmények fejlesztése is a dolgozók egyre szélesebb tömegeinek nyújt lehetőséget az egészséges és kulturált pihenésre. A Német Demokratikus Köztársaság az egészséghez és a munkaképességhez való joggal kötötte össze a sport alkotmányos szabályozását. A portugál alkotmány az egészség védelméhez való jogot alapjoggá nyilvánította. Az alkotmányukban deklarálták is a testnevelési és sporttevékenység támogatását.

Szamel Lajos a 20. század végén arról írt, hogy *„a sport hozzájárulhat ahhoz, hogy a jövőt úgy alakítsuk, amiért érdemes élni, úgy a sport jogát minden ember alapvető jogává kell tenni. Ebből az alapjogból mindenekelőtt az folyna, hogy mindenki számára egyenlő lehetőséget kell adni a sportban való részvételre.”*¹⁵ **Napjainkban már elmondható, hogy a szameli elképzelés megvalósult.**

A hatályos sporttörvény célja az állami szervezetrendszer részére megállapított feladatok világos elkülönítésével és szabályozásával az, hogy a sportágazat szervezeti felépítésében és szabályozásában a korábbi, sokszor követhetetlen feladatmegosztást egy áttekinthető rendszer váltsa fel.¹⁶

A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény XX. cikke már nevesíti a sport és a testedzés támogatását:

„Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.” A testi-lelki egészség sportolás nélkül aligha valósítható meg, az államnak vállalt feladata a szükséges feltételeket ehhez megteremteni, azaz biztosítani a rendszeres testedzést.

¹⁴ 2011. évi CLXXII. törvény a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról 1. §.

¹⁵ SZAMEL (1987), 12–25.

¹⁶ FAZEKAS (2009), 146.

3. A sport közigazgatási rendszerének kialakulása

A sport a közjó része. A sporttevékenységre vonatkozó, az állami és a civil szféra által alkotott szabályozás jogi jellege alapján három kategória különíthető el: állami sportra vonatkozó jogszabályok, szakszövetségi magatartási előírások, a sport játékszabályai (lex ludica).¹⁷

A sport társadalmi jelentősége a 20. században kiváltotta az állami beavatkozást a sportéletben: az állam kialakította a maga sportigazgatási szervezetét, és főleg a sport anyagi támogatásán keresztül fokozatosan „átvitte” a sportot a közérdek világába. Az állam a 20. században megjelent a sportban. Az állam támogatja a sportot, szabályoz. Így viszont a sport nem lehet tisztán az önszabályozás tárgya, megjelent az állami jogi szabályozás, kialakult a sportjog. A 20. században a sportigazgatás viszonylag önállósult. A sportjog legkiforrottabb része lett a sportközigazgatási jog.¹⁸

A testnevelés és a sport mint társadalmi jelenség a 18. század végén, a 19. század elején született. Az 1921. évi 53. sz. törvénycikk megalkotása előtt Magyarországon egységnek tekinthető testnevelés és sport szakigazgatás nem létezett. A sportigazgatási feladatok az 1880-as években bukkantak fel a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban, és itt kaptak intézményes kereteket 1923-ban, a Testnevelési Ügyosztály létrehozásakor. Csak 1941-ben történt változás, amikor az 5520/1941 sz. miniszterelnöki rendelet rögzíti, hogy az ifjúsági testnevelést és a sportot országos hatáskörrel rendelkező, kinevezett vezető révén kell irányítani. A sport és a testnevelés központi hatósága az Országos Sporthivatal lett.

1951-ben az államszocializmus bevezetésének lendületében felállították az önálló állami sportfőhatóságot, amely egészen 1998-ig országos hatáskörű államigazgatási szervként működött más-más elnevezésekkel, hol a Minisztertanács, hol valamelyik miniszter alárendeltségében. Az 1950. évi I. törvénnyel a sportigazgatás új központi szerve a Minisztertanács közvetlen alárendeltségébe került. A sport társadalmi öngazgatási jellegének teljes kiszorításával döntővé vált az állam közvetlen irányítása, kialakult a sportirányítás centralizált hatalmi igazgatási eszközökkel dolgozó hierarchiája. A sportigazgatásban számottevő módosításokat hozott az 1951. évi 2. törvényerejű rendelettel létrehozott Országos Testnevelési és Sportbizottság felállítása. A jogszabály kimondta: a testnevelési és sportmozgalom fejlesztése, valamint központi vezetése állami feladat. A 34/1951. (II. 4.) MT rendelet teremtette meg a helyi testnevelési és sportbizottságok rendszerét.

Tevékenységét az erőteljes centralizáció és az állami szerepvállalás túlhangsúlyozása jellemezte. A magyar sport kettős irányítás alá került: a megyei testnevelési és sportbizottságok irányítása sportszakmai szempontból az Országos Testnevelési és Sportbizottság alá került, míg a helyi sportfeladatokat a megyei tanácsok irányították. Az elnevezés 1958-ban Magyar Testnevelési és Sporttanácsra változott, ennek hivatali szerve volt a Magyar Testnevelési és Sporthivatal. Ez a rendszer 1963-ig működött. Az 1963. évi 29. törvényerejű rendelet az állam erkölcsi és anyagi támogatásának további biztosítása mellett elrendelte az addig működő sportirányítás központi és helyi szerveinek megszüntetését. Létrehozta a Magyar Testnevelési és Sportszövetséget és annak területi-helyi egységeit. A létrehozott „társadalmi” szervezet azonban olyan irányítási, felügyeleti és hatósági jogköröket kapott, amelyek kvázi államigazgatási szervvé tették. Érdekesség, hogy körlevélben szabályozta

¹⁷ TÓTH Nikolett Ágnes (2014), 61.

¹⁸ LAPSÁNSZKY (2013), 18.

a Magyar Testnevelési és Sportszövetség elnökhelyettese a sportrendezvények orvosi szolgálatát. Ebben meghatározta azokat a sportrendezvényeket, amelyeken az orvosi jelentélet kötelezővé tette.

Az igazgatási rendszert 1973-ban átalakították, létrehozva az Országos Testnevelési és Sporthivatalt (OTSH). Az OTSH által vezetett irányítási rendszer a tanácsokhoz delegálta a helyi szakigazgatási feladatokat, a tanácsokon keresztül látta el a sport állami támogatását, és természetesen érvényesítette a centralizált állami törekvéseket, illetve kérte számon az állami elvárásokat. Az 1996-os sporttörvény sokcsatornás sportirányítási, -finanszírozási koncepción alapult, mégpedig „félállaminak” is nevezhető közjogi jogi személyek felállítással. A Sporttanács mellett az irányítási rendszerben jelentős szerepet kapott a köztestületté nyilvánított Magyar Olimpiai Bizottság, a köztestületté váló átalakulásra „késztetett” országos sportági szakszövetségek, valamint az élsport finanszírozásában alapvető funkcióval felruházott Gerevich Közalapítvány, illetve a szabadidősport támogatására hivatott Wesselényi Alapítvány. Sárközy Tamás szerint a magyar sportot két alapvető kihívás érte az elmúlt húsz évben: egyfelől a szocialista rendszerről a kapitalista rendszerre való áttérés, a polgári-társadalmi-gazdasági rend kialakulása, másfelől a nemzetközi sportélet alapvető tendenciáinak rendkívül gyors átalakulása a globalizáció, az információs forradalom, valamint a sportipar, sportszolgáltatás, sportfogyasztás tömeges kialakulása, illetve az üzleti és látványsport, az élsport professzionalizmusának előretörése folytán.

A sport egészét átfogóan tárgyaló új törvény lépett hatályba, az 1996. évi LXIV. törvény, melynek szükségessége már nagyon időszerű volt, hiszen a Klebelsberg Kunó idejéből származó 1921. évi LIII. törvénycikk óta nem született a testnevelést és sportot szabályozó törvény. A törvény már sportközigazgatási jellegű volt, a közjogi túlhangsúlyozottság nyilvánvaló elemeivel. A törvény egyik „újítása” ugyan a Polgári Törvénykönyvből kölcsönvett köztestületi jogintézmény adaptálása volt, de az is igaz, hogy a sportági szakszövetségek átalakítása köztestületekké egyáltalán nem társadalmi célokat szolgált, sokkal inkább állami elvárás volt. A sportközigazgatás központi irányítását az 1998. évi LXXXVI. tv. teljesen újraelakította azzal, hogy a magyar sport történetében először minisztériumi szintre emelte a testnevelés és sport ügyét, és 1999. január 1-jétől létrehozta a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumot (ISM). A törvénymódosítás megszüntette a korábban a sporttal kapcsolatos állami feladatok végrehajtásában közreműködő, javaslattevő, konzultatív funkciókkal bíró Sporttanácsot, továbbá a Gerevich Aladár Nemzeti Sport Közalapítvány, a Wesselényi Miklós Nemzeti Ifjúsági és Szabadidősport, valamint az Egészséges Életmódért Közalapítvány egyesítésével létrehozta a Wesselényi Miklós Sport Közalapítványt.

Az 1999. január 1-jén hatályba lépő új rendelkezés szerint az ifjúsági és sportminiszter munkáját a sport szakmai szervezeteinek képviselőiből, valamint a sportélet kiemelkedő személyiségeiből álló tanácsadó testületnek kellett segítenie. A MOB és a sportági szakszövetségek köztestületi státusza fennmaradt. A 2004. évi XCV. törvény megszüntette a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumot. 2005 tavaszán sor került az állami sportirányítási szerv ismételt átszervezésére.

A 2005. évi XIII. törvény a Nemzeti Sporthivatal felügyeleti szerveként a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter helyett a belügyminisztert jelölte meg. A Nemzeti Sporthivatalt 21 hónapos működést követően az egyes országos hatáskörű államigazgatási szervek megszüntetéséről és jogutódlásáról szóló 149/2006. (VII. 21.) Korm. rendelet 2006. július

31-ével megszüntette, és általános jogutódjaként az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumot jelölte meg.¹⁹

Akkoriban az állam a megyei és a települési önkormányzatokra telepített bizonyos sporttal kapcsolatos feladatokat, illetve ösztönözni próbálta az önkormányzatok kistérségi szinten történő együttműködését a sport fellendítése érdekében.²⁰

A magyar sport irányító és felügyelő intézményei a változás időszakában többször kisebb-nagyobb szervezeti változáson mentek keresztül. Megszűnt a magyar Nemzeti Sporttanács, aztán többszöri névváltozás és szervezeti átalakítás után a Nemzeti Sport Intézet. Négy korábbi sportköztestület tagozódott be a Magyar Olimpiai Bizottságba mint megnövekedett feladatú civil sportirányító testület alá szakmai tagozatként. Attól, hogy Magyarország Országgyűlése elfogadta az Európai Sport Chartát, és annak keretei mentén alkotta meg a sportról szóló törvényt, még megmaradt az a nemzeti szuverén akarat, amellyel önállóan – a saját elképzelése szerint –, a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia²¹ által megadott keretek között valósítja meg a sportirányítást.²²

A 2011-től érvényesített sportirányítási rendszerben az Emberi Erőforrások Minisztériumának, illetve Sportállamtitkárságának hatásköre jelentősen visszaszorult. Némileg az olasz modellhez közelítően ebben a rendszerben a sportirányítás kiemelkedő szerve a Magyar Olimpiai Bizottság lett, amelybe beolvasztották a nem olimpiai sportágak versenysportját, a szabadidősport, a diák- és főiskolai-egyetemi sportot, valamint a fogyatékosok sportját egyaránt, ezek a MOB-on belül az olimpiai versenysporttal kiegészítve a MOB tagozatait képezték. A MOB jogállását tekintve köztestületként, azaz vegyes köz-civil szervként irányította a sportot.²³

A sportról szóló törvény átfogó módosítása óta eltelt olimpiai ciklust követően Magyarország Kormánya értékelte a sportot mint stratégiai ágazatot támogató intézkedéseinek gyakorlati hatásait. A felülvizsgálat eredményeként az állami sportirányítás és a civil sportigazgatás közötti feladat- és hatáskörmegosztás újraszabályozása vált szükségessé. Az állami sportirányítás és a civil sportigazgatás közötti feladat- és hatáskörmegosztással az állami források elosztásának elsődleges felelőse az állami sportigazgatási szerv lett. Az átalakítás megteremtette az ún. egycsatornás finanszírozási rendszer alapjait, amely átláthatóvá tette, és ezáltal szakmailag teljeskörűen összehangolta az állami sportcélú támogatások nyújtását. Az állam közvetlenül nyújt állami támogatást a szövetségi szintnek, így a felhasználás is rugalmasabbá válik. A Magyar Olimpiai Bizottság szakmai munkája a módosítást követően – az olimpiai mozgalommal összefüggő alapfeladatainak és a törvényben meghatározott további sportszakmai feladatainak az ellátása mellett – alapvetően sportszakmai javaslattételre, szakmai koncepciók megalkotására, valamint az abban való közreműködésre irányul. A sportcélú állami támogatások tervezésével, elosztásával, felhasználásával, elszámolásával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatoknak az állami sportigazgatás általi

¹⁹ FAZEKAS (2009), 14.

²⁰ PRICZINGER (2010), 74.

²¹ Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia 2007–2020 című stratégiai program.

²² NEMES (megjelenés előtt), 1.

²³ SÁRKÖZY (2017).

ellátásával a MOB-ot jelentős mértékben tehermentesítették, így jobban előtérbe kerülhetett a sportszakmai munka elvégzésére irányuló feladat ellátása.²⁴

Az eltelt években bebizonyosodott, hogy a rendszer nem tudott megfelelően működni, alapvetően azért, mert a MOB tradíciói jellemzően az olimpiai élsporthoz kötődnek, és nem volt meg az adminisztratív, illetve gazdasági apparátusa sem arra, hogy az egész magyar sport irányítási rendszerét rendeltetésszerűen működtesse. Ezen változtatott a sporttörvényt módosító 2016. évi CXIX. törvény, amely az alábbiak szerint változtatta meg a sportirányítás rendszerét. Az állami sportpolitikát, a sport állami támogatásának, e támogatás felhasználásának és ellenőrzésének rendszerét a kormány alakítja ki, és az EMMI Sportállamtitkársága útján megállapítja – a költségvetési törvénnyel összhangban – az állami támogatás elosztásának részletes szabályait. Mindez lényegében egycsatornás, és a teljes magyar sportra kiterjedő irányítási rendszert jelent. Jelentősen növekedtek az EMMI (Sportállamtitkárság) sportpolitikai-állami sportirányítási feladatai is. A sportköztestületek alapvetően szakmai kérdésekben illetékesek, szakmailag előkészítik a kormányzati döntéseket. A MOB a jövőben kizárólag a nyári és a téli olimpiai sportágakkal foglalkozik, valójában ugyanazon hatáskörben, mint amellyel 2011 előtt rendelkezett. A MOB belső szervezeti felépítésében változatlan maradt, közgyűlése természetesen kevesebb tagból áll, mint korábban. Ugyanez a helyzet az alelnökök és az elnökség létszámát illetően is. A MOB mellett még három köztestület működik. A köztestületek belső szervezetét, feladatait és működését lényegében egyformán szabályozta a törvény. Mindegyik legfelsőbb szerve a közgyűlés, operatív vezető szerve az elnökség, élén az elnökkel, gazdálkodásukat felügyelőbizottság ellenőrzi. E sporttestületeket a Fővárosi Bíróság veszi nyilvántartásba, és felettük törvényességi ellenőrzési hatáskörrel az ügyészség rendelkezik.²⁵

4. Az állami sportigazgatás szervei, a sport és a rendészet kapcsolata

Az Országgyűlés stratégiai tervező feladatkörében országgyűlési határozatok formájában elfogadja a sportra vonatkozó fejlesztési koncepciókat. A kormány felelős a hosszú távú sportstratégia, a sport fejlesztési terveinek kidolgozásáért, ennek eredményei az Országgyűlés számára előkészített, sporttal kapcsolatos törvényjavaslatok, határozattervezetek.²⁶

A sporttevékenység elősegítése és biztosítása tehát – többek között – állami feladat, így egyben közfeladat is, ebből következően államháztartási alrendszerekből – elsősorban központi költségvetésből – történő finanszírozást is feltételez.²⁷

Ahogy már említettem, a sportigazgatásnak egy sajátos része a sportrendészet. Ez a szűkebben értelmezhető terület szakrendészetként egyértelműen definiálható, jogszabályok sora rendezi mindazt, ami a sportrendészethez kötődik, kiegészítve a szakszövetségi szabályozásokkal, amelyek a sportrendészeti nyilvántartás vezetése és a sportrendezvények biztosítása során is iránymutatásul szolgálnak.²⁸

Kmety Károly az 1800-as évek végén úgy gondolta, hogy rendészet alatt a közigazgatás rendőri jellegű, preventív jellegű működését értjük, amely a jogi és minden közérdekű rendet

²⁴ 2016. évi CXIX. törvény indoklása a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról. 1.

²⁵ SÁRKÓZY (2017).

²⁶ PRICZINGER (2010), 77.

²⁷ FAZEKAS (2009), 147.

²⁸ TÓTH Nikolett Ágnes (2016), 292.

előzetes intézményekkel és intézkedésekkel biztosítani, azokat bárhonnán eredő megzavarásoktól, veszélyektől, károsításoktól megóvni hivatott. Nincsen olyan, a közigazgatáshoz vont életviszony, annak körébe tartozó érdek és ügyág, amelyben ilyen rendőri természetű cselekvőség szükséges ne lenne, amelynek rendészete ne lenne. A rendészet egyetemes, egyéb teendőkkal párhuzamosan mindenütt felmerülő eleme a közigazgatásnak, a rendészetet a rendőrinek tekintett hatósági szervek egész hatáskörével vagy a rendőri fegyveres erő összes működésével azonosítani nem szabad, mert nagyon sok más közigazgatási szerv is gyakorol a tételes jogok szerint rendészetet, viszont a speciálisan rendőri szervek más nemű közfeladatokra is alkalmaztatnak.²⁹

Szamel Lajos szerint tudott dolog, hogy a társadalmi és állami élet sok funkcióban nyilvánul meg, amelyek között előkelő helyet foglal el a rendészet. A rendészetet közigazgatási tevékenységnek tartja, a közrendet pedig egy állapotnak. A rendészet Szamel Lajos szerint közvetlenül nem valósít meg semmit, csupán az előfeltételeit teremti meg annak, hogy a konkrét állami célok megvalósulhassanak. *„A rendészet abban különbözik minden egyéb közigazgatási működéstől, hogy nem egyes, meghatározott egyéni, társadalmi vagy állami célt szolgál, hanem ezeknek az előfeltételét teremti meg. A rendészeti funkció véleménye szerint önmagában nem hoz létre olyan pozitív eredményeket, mint a közigazgatás egyéb ágai. Egyetlen pozitív eredménye az az időleges biztonság, amely a tulajdonképpeni célok érdekében való működés kifejtésének lehetőségében és háborítatlanságában áll.”*³⁰

Összegezve az eddigieket, Szamel Lajos definíciója szerint a rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlen zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.³¹

Balogh Artúr megkülönböztetett biztonsági, közigazgatási és politikai rendészetet is.³²

Kautz Gyula a rendészet fogalmának meghatározásakor leírta, hogy az magát a rendet valósítja meg, azonban csak a külső rendet, mert a belső rend megvalósulása egyéb tényezőktől függ.³³

Kautz Gyula a rendészeti igazgatás részletszabályait is leírta. Kutatásai alapján megállapította, hogy a rendészeti igazgatás magába foglalta az állambiztonságot; a személyi biztonságot (személyi szabadság, az élet, testi épség, becsület, a hírnév biztonsága és sértetlensége, továbbá az építés, a közlekedés- és vízirendészet); az egészségügyi rendészetet (betegség megelőzése, gyógyítás, táp- és élelmiszer-rendészet); a vagyonbiztonságot (lopás, csalás, csalárdság, hamis áru, hamis mérték, hazárdjáték, baleset, kár, elemi csapás, tűz, árvíz elhárítása, valamint vasút-, híd-, bányarendészet) és a szegényrendészetet.³⁴

Magyary Zoltán korában már a társadalmi és a műszaki technikai viszonyokkal a közigazgatás rendészeti feladatai is változtak. E feladatokat legáttekinetőbbben ő rendszerezte. A rendészetet a következőképpen osztályozta: közrend fenntartása, s ha kell, helyreállítása,

²⁹ KMETY (1897), 7.

³⁰ SZAMEL (1943), 7–13.

³¹ SZAMEL (1995).

³² BALOGH (1910), 443.

³³ KAUTZ (1876).

³⁴ TOLDI (1978), 258.

közbiztonság fenntartása; politikai (állam) rendészet; közigazgatási rendészet; igazságügyi rendészet; és rendőri büntetőbírótság.³⁵

Szamel Lajos ezt az elképzelést bírálta, mert véleménye szerint a külső rend alatt a jogrend értendő, amely megvalósításának csak az előfeltételeit teremti meg a rendészet, míg a jogrenden már megesett sérelmek jóvátételét az igazságszolgáltatás végzi.

Tapasztalhatjuk, hogy a rendészet fogalomalkotására törekvők közül sokan az állami tevékenység körében definiálják a rendészetet. Lorenz von Steinnél is igaz ez, aki két végpont között próbálta kijelölni a rendészet helyét: rendészet mindaz a forma, amelyen keresztül a kormány az igazgatásba beavatkozik, illetve a rendészet a közigazgatásnak egy része.³⁶

A rendészeti igazgatást Kmety, Tomcsányi és Magyary is a jogállamiság jelenségeként vizsgálta. E kérdésben is támaszkodtak a közigazgatási jogtudomány általános nézeteire. Tomcsányi azonban a rendészet jogi kérdéseit külön műben, tehát kiemelten is vizsgálta.³⁷

A rendészeti igazgatás veszélyelhárító társadalmi rendeltetése a magyar jogi szakirodalomban már több mint száz éve megfogalmazódott. A rendészetet a közigazgatási hatósági tevékenységek egyéb ágaitól a fizikai erőszak monopóliuma különbözteti meg.³⁸

A rendészet legfőbb eszköze az állandó őrködés. Szamel Lajos szerint ezzel függ össze a rendőrség elnevezése is. A rendészet ugyanis a preventív feladatát úgy tudja betölteni, ha már előre észreveszi a rendet fenyegető támadásokat és egyéb veszélyeket, amelyeket el is fojt. Ezért is van szükség az „éber őrködésre”, szemmel kell tartani a rendet fenyegető legkülönbözőbb veszélyforrásokat.

Ugyanez a felfogás érvényesül napjainkban is a sportrendészet területén, a rendezvénybiztosítás során közreműködők munkájában. A rendészeti állandó őrködés utólag is éberen teljesíti kötelességét. Különösen a már elkövetett bűncselekmény tettesei a felkutatásában és elfogásában érhet el kiváló eredményeket. A sportrendészeti eszközök napjainkban azért is váltak kellően fontossá, hogy ebben a nyomozó hatóság segítségére legyenek, hiszen az azonosítás Szamel Lajos korában sokkal nehezebb volt a technikai eszközök, a beléptetőrendszerek és a kamerarendszerek hiányában.³⁹ A közigazgatási rendészetet több részre osztotta aszerint, hogy a közigazgatás melyik területének a szolgálatában áll. Szamel Lajos a rendészet több típusát különböztette meg egymástól, napjainkra egyértelművé vált a sportrendészet szerepe, elhelyezése a közigazgatás és a rendészet nagy rendszerében.

Finszter Géza az alábbiak szerint fogalmazza meg a rendészeti igazgatás definícióját. „A közigazgatás egyik ágazata, amelynek társadalmi rendeltetése az, hogy a jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel – legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában – védelmezze a társadalmat.”⁴⁰

A közigazgatás egyik ágazata, a rendészeti igazgatás a szándékos és a gondatlan jogsértésekből keletkező veszélyek megelőzésére, megszakítására és elhárítására alkalmas hatósági intézkedéseket magába foglaló, és a rendészeti közjog által szabályozott végre-

³⁵ MAGYARY (1942), 564–566.

³⁶ IVÁNCICS.

³⁷ TOMCSÁNYI (1929), 35.

³⁸ FINSZTER (2008b), 33.

³⁹ SZAMEL (1943), 16.

⁴⁰ FINSZTER (2008a), 167.

hajtó, rendelkező tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a törvényekben számára meghatározott feladatokban fejeződik ki, amelyek egyik csoportja a közbiztonság-védelmi, a másik pedig a bűnüldözési intézkedések.⁴¹

5. A sportrendészet alapvető feladatai

A 20. század második felében a sportklubok és a szurkolók közötti ellenségeskedés a sportpályákon, főként a stadionokban egyre intenzívebben jelent meg. Randalírozó csoportok esetében nem elég a sport önszabályozása, hiszen amikor megtöltik az üres stadionokat, a többek által úgynevezett Lex Sportivaként emlegetett belső normák alkalmazása az évek során kevésbé vált, és szükséges lett egyéb szabályozó jogi normák megalkotása.

A rendészet, amikor helyreállítja a megtámadott közbiztonságot, és oltalmazza a fenyegetett közbiztonságot, veszélyhelyzeteket old meg. A sportrendészet a rendészeti igazgatás egyfajta határterületeként is felfogható, a rendészet határterületeinek vizsgálata elengedhetetlenül fontos a téma kutatása során. A sportrendezvények biztosításakor ugyanis a magánbiztonság szereplői a biztonságot szolgáltatják egy-egy sportesemény alkalmával.

A társadalmilag hasznos emberi tevékenységnek aligha akad még egy fajtája, amely tisztán önszerveződés, azaz állami-jogi befolyásolás nélkül a szervezettségnek olyan magas fokára jutott volna el, mint a sport. A társas testedzés iránti igény emberek egy csoportját arra készíti, hogy klubokat, egyesületeket, egyesületeket hozzanak létre, ahol hódolhatnak kedvtelésüknek, és összemérhetik a képességeiket. A verseny azonban nem képzelhető el szabályok nélkül.⁴²

Így tehát számos törvény és kormányrendelet sora rendezi a sportrendezvények biztosításával kapcsolatos kérdéseket a sportról szóló törvénytől a rendőrségi törvényen át egészen a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendeletig, amelynek hatálya kiterjed a hat látványcsapatportágban – labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong, röplabda – a hivatásos vagy vegyes versenyrendszer keretében szervezett mérkőzésekre, az első osztályú mérkőzésekre, a nemzetközi kupamérkőzésekre, a válogatottmérkőzésekre. A sportági szakszövetség belső szabályzatai szintén alkalmazandó előírások. 18 törvény, 14 rendelet és – a labdarúgás vonatkozásában például – a sportági szakszövetség öt belső szabályzata szavatolja a sportrendezvények biztonságos lebonyolítását.

Az 1990-es évtized első felében Magyarországon még csak a rendőrség vállalt aktív szerepet a sportban tapasztalható negatív jelenség rendezésében. Állandó bizottságot hozott létre az egykori Népstadion infrastrukturális követelményeinek áttekintésére, aktualizálta biztosítási terveit. Az Európai Rendőr Akadémiával közösen a kilencvenes években a nagy tömegrendezvények tanulmányozása során a beléptetőrendszerek tapasztalatait előremutató javaslatok kíséretében osztották meg egymással a rendőr szakemberek. Az ORFK Közrendvédelmi Főosztálya 2003 óta nemzeti futballinformációs pontot működtet a biztonságot veszélyeztető operatív információk tárolására.⁴³

⁴¹ FINSZTER (2008b), 23.

⁴² SZAMEL (1987), 5.

⁴³ TÓTH Nikolett Ágnes (2017a), 15–16.

A sportesemények lebonyolításának megszervezése – főleg a nagyobb, illetve nemzetközi sporteseményeknél – igen bonyolult feladat, márpedig a sportrendezvények száma egyre nő. A lényeg a biztonságos lebonyolítás, de úgy, hogy a különböző biztonsági intézkedések ne vegyék el a lakosság kedvét a sportesemények látogatásától. Minden sportrendezvény biztosításában közreműködőnek a legfőbb célja a biztonságos lebonyolítás, az élet- és vagyongbiztonság megóvása, a rendőrségnek a közrend és a közbiztonság fenntartása.

A sportrendészet irányítása a sportigazgatáshoz hasonlóan egyértelműen az állami szervekhez kötődik. A biztonságos lebonyolítás pedig csakis velük együttműködve biztosítható.

Az MLSZ Biztonsági Szabályzata előírja, hogy a biztonsággal érintett területeken mely alapelveknek kell érvényesülniük: a résztvevők személy- és vagyongbiztonsága, biztonságos, a megfelelően biztosított és a barátságos környezet megteremtése, a mérkőzések biztonsági minősítésének elvégzése; folyamatos rendőri jelenlét az irányító központban, valamint spotterként a nézőtéren; a résztvevők, különösen a nézők bevonása a biztonság megteremtésébe; a jogszabályokban foglalt feltételek fennállása esetén a kockázatot jelentő, eltiltott és kitiltott szurkolók kizárása.⁴⁴

A magyar sporttörvény elkülöníti egymástól a sportrendezvény szervezőjét, illetve a sportrendezvény rendezőjét. A sporttörvény nem definiálja a sportrendezvényt, tartalmilag pedig lényegében a sporteseménnyel azonosítja.

Érdekesség, hogy a belügyminiszter 1965-ben készített rendelettervezete a sport- és egyéb rendezvényt a következőképpen definiálta: *minden olyan esemény, amelyen nagyobb létszámú közönség jelenik meg.*

A jelenleg hatályos sporttörvény a sportrendezvény résztvevőjének minősíti a nézőt, valamint mindazon természetes személyeket, akik a sportrendezvény helyszínén annak időtartama alatt, valamint azt megelőzően, illetve követően másfél órával tartózkodnak.

A sportrendezvény rendjéért, a sportesemény lebonyolításával kapcsolatos szabályok betartásának ellenőrzéséért a szervező felel. A szervező köteles megtenni minden olyan intézkedést, amely a sportrendezvényen részt vevők személyi, illetve vagyongbiztonságának megóvásához szükséges.

Érdekesség, hogy már 1948-ban is ez volt a legfőbb célja a rendezvénybiztosításban részt vevőknek. A már hivatkozott Belügyminisztérium rendőrség részére kiadott Szolgálati Szabályzata a következőket tartalmazta:

„Az ügyeletesek feladata a sportrendezvényeken általában a személy- és vagyongbiztonság megóvása, a rend fenntartása, továbbá a sportverseny színhelyének közelében és a sportverseny területén belül a járműforgalom és a gyalogközlekedés biztosítása. Az ügyeletes tisztnek első kötelessége a rendőrhatósági és használhatósági engedélyek megtekintése és ellenőrzése, illetve annak megállapítása, hogy az előírt rendelkezéseket betartják-e. A versenypályák területén a rend fenntartása elsősorban a rendőrség feladata. A kivezényelték támogassák a rendezők erre irányuló tevékenységét. Az ügyeleteseknek a versenyek lefolyásába beleavatkozni és hasonlóképpen azoknak sportszerű bírálatába

⁴⁴ MLSZ Biztonsági Szabályzata, 7. §. 8–9.

bocsátkozni nem szabad, mert az a játékvezetők feladata. Közbelépésre csak a játékszabályokkal ellenkező durvaságok és büntetendő cselekmények gyanúja adhat okot.⁴⁵

Rendező nélkül ezek a biztonsági szempontból a kormányrendelet hatálya alá vont sportrendezvények csak nézők nélkül tarthatók meg.

A rendező alapfeladata a sportesemény biztonságos lebonyolítása érdekében a rend fenntartása. A szervező köteles a rendezőt a rendfenntartásra – ennek keretében a rendőrséggel való együttműködésre – felkészíteni.

A sporttörvény tehát a rendező feladatává tette a biztosítási feladatok végrehajtását, ezzel a szolgáltató jellegű biztonságra helyeződött a hangsúly. A szolgáltatás másik irányú, szó szerinti megközelítése pedig az is lehet, hogy a szervező nem tudja garantálni, hogy sok gól essen egy mérkőzésen, ezért igyekszik gondoskodni a kísérő programokról, koncertekről.

Az 1900-as évek közepén rendőri jelentések szólnak a sportversenyek felügyeleti szolgálatáról is, ami a kiemelt és fokozott biztonsági kockázatú mérkőzések rendjének biztosításához hasonló funkciót töltött be. Abban az időben felügyeleti szolgálatot kellett teljesíteni minden olyan sportrendezvényen, amelynek megtartásához rendőrhatalósági engedély volt szükséges, továbbá azokon is, amelyek nem voltak ugyan engedélyhez kötve, de előreláthatólag nagyobb számú közönség látogatásával kellett számolni. A jelentések szóltak arról is, hogy a sportrendezvényekre kivezényeltek létszámát a hatóság vezetője állapította meg. Ha több tisztet vezényeltek ki, a felügyeleti szolgálat vezetője az egyenruha viselésére kötelezett, rangban idősebb tiszt volt.

A sporttörvény a kiemelt biztonsági kockázatúnak minősített sportrendezvény biztosítását – a szervező, illetve rendező tevékenysége mellett – a rendőrségre bízta, ezt a rendőrség a rendőrségi törvény szabályai szerint közfeladatként köteles ellátni. Ezzel az érintett magyar sportszervezetek régi kívánsága teljesült: ezeket a rendezvényeket a rendőrség biztosítja, és ez ingyenes, nem kell érte fizetni.

A kiemelt biztonsági kockázattal járó sporteseményeknél a szervező köteles a belépőjegy-eladást, a beléptetést, a szurkolótáborok elhelyezését és magatartásának folyamatos figyelemmel kísérését a rendőrség által meghatározottak szerint úgy megszervezni, hogy a szurkolótáborok elkülönítése biztosított legyen. A kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényről a rendőrséget a szervezőnek az esemény előtt legalább 20 munkanappal megelőzően írásban tájékoztatnia kell. A szervezőnek el kell készítenie a sportrendezvény biztonsági tervét, és azt köteles átadni a rendőrségnek.

Ha a sportesemény résztvevőinek magatartása a sportesemény biztonságos megtartását veszélyezteti (tehát nemcsak a nézők, hanem résztvevőként a sportolók, a vezetők, sőt a versenybírók magatartása is számba jöhet), és a megbomlott rend másként nem állítható helyre, a rendőrség, illetve a sportszövetség kezdeményezésére vagy saját belátása alapján a szervező köteles a sportrendezvényt megszakítani.

A már többször hivatkozott 1948-as BM szabályzat szólt a labdarúgó-mérkőzéseken teljesítendő felügyeleti szolgálatról is: „A közönségnek a nézőtérén való elhelyezését a jegyszedők és a rendezők végzik. Feladatuk teljesítésében őket támogatni kell. Ügyelni kell arra, hogy a férőhelyek ne legyenek túlszűfoltak. Ha az ügyeletes azt látja, hogy a számozatlan helyekre az életbiztonság veszélyeztetése nélkül nem bocsátható be több néző, akkor az ide-

⁴⁵ BM Szabályzat. 1948. 321.

vezető bejáratokat a verseny rendezőjének előzetes értesítése után lezáratja. A mérkőzések tartama alatt a közönség köréből igazoltatni kell azokat, akik sértő kifejezésekkel illetik a játékvezetőt és a játékosokat, vagy az utóbbiakat durva játékra uszítják. A játék zavartalan biztosítása érdekében a botrányt okozókat a sporttelepről el lehet távolítani.”

Biztonságos távozásuk érdekében a nézőket az ellenérdekű szurkolói csoportok távozásáig a rendőrség jogosult visszatartani. A rendőrség jogosult továbbá a szurkolói csoportokat meghatározott útvonalon a sportlétesítménybe kísérni, illetve távozásukat hasonló módon biztosítani.

A rendőrség a biztonsági szabályok megsértése esetén – a jogsértés súlyához igazodva – 200 ezertől 2 millió Ft-ig terjedő közigazgatási bírságot szabhat ki a sportesemény szervezőjével, illetve rendezőjével szemben.

A labdarúgás kiemelt biztonsági kockázatú eseményeinél többszabályok is érvényesülnek. Így például az eseményre „utazó” sportszervezet köteles megszervezni szurkolói szervezett utaztatását, ehhez „utazó rendezőt” biztosítani.

A szervező a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvények szervezési tapasztalatairól évente helyzetjelentést köteles készíteni, értékelve a rendezések tapasztalatait. A helyzetjelentést a következő év január 31-éig a szakszövetségnek és az illetékes rendőrhatalóságnak egyaránt meg kell küldeni. A helyzetjelentést a Minősítő Bizottság, a sportszövetség, illetve a rendőrség évente közösen értékeli.

Sárközy Tamás szerint a sportesemény szervezője és a nézők között egyedi szerződések jönnek létre a sportesemény megtekintésére – ezt a jogviszonyt a gyakorlatban nézői vagy szurkolói szerződésnek nevezik. A szervező a hirdetményben közzétett általános szerződési feltételekben köteles meghatározni a sportesemény megtekintésének feltételeit – az általános feltételekre a belépőjegyen, illetve a bérleten is utalni kell. A néző belépődíj fejében megtekintheti a sportlétesítményben megrendezett sporteseményt, és ennek során köteles alávetni magát a sportlétesítmény rendjének, illetve a biztonsági előírásoknak.

A néző köteles betartani a szervező által meghatározott és a hirdetményben közzétett biztonsági előírásokat, így nem folytathat olyan tevékenységet, amely a sportrendezvényt megzavarja vagy megghiúsíthatja, illetve a sportrendezvényen részt vevők testi épségét, valamint vagyonát károsítja vagy veszélyezteti. A néző a sportrendezvény helyszínére akkor léphet be

- ha érvényes belépőjeggyel, bérlettel, más belépésre jogosító igazolással rendelkezik;
- nem áll „nyilvánvalóan” alkohol, kábítószer vagy más bódító hatású szer befolyása alatt;
- nem tart magánál szeszes italt, kábítószer, illetve a sportrendezvény megtartását, valamint mások személyi és vagyoni biztonságát veszélyeztető tárgyat;
- nem tart magánál olyan tárgyat, amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező a belépőjegy vásárlását megelőzően megtiltotta, és erről a belépőjegyet váltott megfelelő módon tájékoztatta;
- nem tart magánál mások iránti gyűlöletre uszító feliratot, zászlót, illetve jogszabály által tiltott önkényuralmi jelképet;
- nem áll a sportról szóló 2004. évi I. törvényben szabályozott eltiltás, illetve kitiltás hatálya alatt.

A nézőnek vállalnia kell, hogy a rendező felszólítására igazolja személyazonosságát, és tudomásul veszi, hogy a sportrendezvény alatt róla kép- és hangfelvétel készíthető.

A beléptetés során a néző személye, illetve csomagja átvizsgálására a rendőrség és a rendező biztonsági személyzete egyaránt jogosult, jogszabályban meghatározott kényszerítő eszközöket azonban csak a rendőrség alkalmazhat a rendőrségről szóló törvényben meghatározott módon.

II. FEJEZET:

Sportrendészeti eszközök a változó világban

A sporttörvény felhatalmazza a szervezőt a nézők egyedi azonosítására alkalmas beléptetési rendszer (biztonsági beléptetési és ellenőrzési rendszer) alkalmazására. Ez esetben a szervező csak a néző nevére szóló belépőjegyet, illetve bérletet értékesíthet. A beléptetés során a rendezőnek a néző személyét azonosítani kell. Ha az adatok nem egyeznek, a rendező nemcsak jogosult, de köteles is a beléptetést megtagadni.

1. Kizárás, kitiltás, eltiltás

A szurkoló három jogi alapon is távol tartható a sporteseménytől: sportszervezői kizárással, szabálysértési, illetve büntetőjogi kitiltással, és büntetőbírói eltiltás alapján. Mindhárom tartalmazza a sportrendészeti nyilvántartás.

Amennyiben a szervező a nézőt a sportrendezvény biztonságának veszélyeztetése miatt a rendezvényről eltávolította, úgy a jövőben joga van az ilyen személlyel szemben a belépőjegy eladását megtagadni, illetve egyébként megakadályozni, hogy az általa szervezett-rendezett sporteseményeken részt vegyen. Ezt a lehetőséget a sportrendezvényen történő részvételből való kizárásnak nevezzük. A kizárás maximális időtartama, ha a szervező által szervezett minden sporteseményre vonatkozik, a két évet, ha csak meghatározott sportlétesítményre vonatkozik, a négy évet nem haladhatja meg, legrovidebb időtartama hat hónap.¹

A sportesemények rendezőivel szemben súlyosabb esetekben büntető, illetve szabálysértési felelősségre vonás is alkalmazható. A kitiltást a sportrendezvényen való részvétellel összefüggő szabálysértés miatt lehet másodlagos vagy akár önálló intézkedésként alkalmazni. A kitiltás legrovidebb időtartama hat hónap, leghosszabb időtartama két év. A kitiltást a garázdaság és a rendbontás bűncselekmények elkövetőjével szemben a büntetőbírói is alkalmazhatja mellékbüntetésként 1–5 éves időtartamra. A sportrendészeti nyilvántartás adatairól a sportrendezvények szervezői adatszolgáltatást kérhetnek a kitiltás időtartama alatt annak érdekében, hogy meggátolják a kitiltott belépését a sportrendezvényre. A sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet meghatározza az adatszolgáltatási kérelem tartalmát. A szervező az általa kizárt személyekről szóló nyilvántartásában a kitiltott személyeket is nyilvántarthatja.²

A kitiltás legrovidebb időtartama hat hónap, leghosszabb időtartama két év. A kitiltást a garázdaság és a rendbontás bűncselekmények elkövetőjével szemben a büntetőbírói is alkalmazhatja mellékbüntetésként 1–5 éves időtartamra. A sportrendészeti nyilvántartás

¹ SÁRKÖZY (2015), 278.

² SÁRKÖZY (2015), 279.

adatairól a sportrendezvények szervezői adatszolgáltatást kérhetnek a kitiltás időtartama alatt annak érdekében, hogy meggátolják a kitiltott belépését a sportrendezvényre. A sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet meghatározza az adatszolgáltatási kérelem tartalmát. A szervező az általa kizárt személyekről szóló nyilvántartásában a kitiltott személyeket is nyilvántarthatja.

Ahogy a 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről tartalmazza, két évig terjedő szabadságvesztéssel, a rendbontás alapesetével azonosan rendeli büntetni azt, aki sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztető tárgyat bedob. A büntetőjog ultima ratio jellegére figyelemmel indokolt, hogy a „bármi” helyett csak az olyan tárgyak bedobása legyen büntetendő, amelyek a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztetik.³

A Magyar Országgyűlés 2011-ben elfogadta a sporthuliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvényt. A jogszabály célja nem titkoltan az, hogy a szigorítás irányába elmozdulva a korábban hatályos joganyag hiányosságait kiküszöbölje. A 2011-ben kezdődött újraszabályozás utolsó elemének tekinthető az új Büntető Törvénykönyv szankciórendszerének egyik újdonsága, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés.

A sportrendezvényeken és az azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények száma jelentősen megnövekedett. A törvény indoklásában olvasható, hogy a sporthuliganizmus elleni hatékony fellépés eszközévé válhat a sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés, amely megfelelően szolgálja az egyéni és az általános prevenciót is. A sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés önállóan és más büntetés mellett is kiszabható. Alkalmazásának feltétele, hogy az elkövető a bűncselekményt a sportrendezvényen való részvétel, az odamenetel, vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvénnyel összefüggésben kövesse el. A bíróság az ítéletében határozza meg, hogy az elkövetőt mely sportszövetség által, mely sportág keretében vagy mely sportlétesítményben rendezett sportesemény látogatásától tiltja el. Az eltiltás legrövidebb időtartama egy év, a leghosszabb időtartama öt év lehet.⁴

Az ítéletről a bíróságtól induló értesítés útja a törvényszéki büntetés-végrehajtási csoporton keresztül vezet az Országos Rendőr-főkapitányság sportrendészeti nyilvántartásáig. Az OKRI (Országos Kriminológiai Intézet) kutatói kutatásaik alapján arra jutottak, hogy az értesítések esetenként pontatlanul, hiányosan lettek kitöltve, de az is előfordult, hogy az ORFK-hoz nem küldték el azokat. Így a tilalom tartalma, lejáratí napja nem lett pontosan kitöltve, emiatt pedig több esetben nyilvántartásba sem tudták venni a büntetést. A tényleges végrehajtást a sportegyesületek végzik, ellenőrzésük továbbgondolást tesz szükségessé.

³ Elérhető: http://jogikar.uni-miskolc.hu/download.php?fileName=/projectSetup/files/bkr/segedanyag/btk_indokolas.pdf (a letöltés időpontja: 2018. március 8.)

⁴ Elérhető: http://jogikar.uni-miskolc.hu/download.php?fileName=/projectSetup/files/bkr/segedanyag/btk_indokolas.pdf (a letöltés időpontja: 2018. március 8.)

A bíróság az ítéletében határozza meg, hogy az elkövetőt mely sportszövetség által, mely sportág keretében vagy mely sportlétesítményben rendezett sportesemény látogatójától tiltja el. Az eltiltás legrövidebb időtartama egy év, leghosszabb időtartama öt év.

A sportról szóló törvény már korábban, az új Btk.-t megelőzően is tartalmazta a sportrendezvényen történő részvételből való kizárás lehetőségét. Olyan személlyel szemben lehet alkalmazni, aki a beléptetés feltételeinek nem felelt meg, és a sportrendezvényről eltávolították; vagy a sportrendezvény megtartását, illetve mások személyi és vagyónbiztonságát veszélyezteti, vagy rasszista, gyűlöletre uszító, másokban félelmet keltő, vagy másokat megbotránkoztató, nem a sportszerű szurkolással, buzdítással összefüggő magatartást tanúsít, és e magatartást felszólítás ellenére sem fejezi be.

A sportrendezvény látogatásától való eltiltás lehetővé teszi, hogy a bírói ítéletben meghatározott időre a sportrendezvénnyel összefüggésben bűncselekményt elkövető személy nem léphet be a stadionba, azonban az erőszakra és az általuk a stadionon kívül tanúsított magatartásra ez nem jelent megoldást, és egyre gyakrabban fordul elő, hogy a mérkőzések előtt és után, a stadionon kívül követnek el bűncselekményeket, természetesen a sportrendezvénnyel összefüggésben. Ezért a jogalkotó álláspontja szerint sportrendezvényekre utazó vagy onnan távozó elkövetőket is sporthuligánokként kell kezelni.

A közbiztonság szempontjából nem csupán a sportrendezvény helyszínén, illetve a sportlétesítmény területén elkövetett cselekmény jelent veszélyt, hanem az odautazás, illetve az onnan történő távozás során történő elkövetés is. Az ilyen elkövetőket szintén sporthuligánokként rendeli kezelni a törvény. Külön problémát jelenthet a jogalkalmazás számára annak megítélése, hogy mi, pontosabban milyen bűncselekmény tekinthető a sportrendezvényre vonatkozóan „az odamenetel vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvénnyel összefüggésben elkövetett bűncselekménynek”? Csupán a jogalkalmazón múlik az, hogy helyesen alkalmazza a gyakorlatban a normaszöveget. Vélelmezhető, a törvényhozó szándékának ismeretében pedig biztosra vehető, hogy a törvényhozó e tekintetben csupán olyan bűncselekmények miatt kívánt lehetőséget biztosítani a bíróság számára, amelyek a sportrendezvényekhez köthetők, és garázda jellegűek. Ilyen például a rendbontás vagy a garázdaság bűncselekménye.⁵

Ez a büntetés nem szabadságelvonó, hanem jogfosztó, jogkorlátozó jellegű. A megelőzés a legfontosabb, a távoltartás irányába fontos továbbra is haladni, ezt a távoltartási rendszert stratégiai kérdésként kell kezelni, a sportrendezvények biztosításában közreműködők zéró toleranciát hirdettek a rendbontókkal szemben. A sportrendezvények látogatójától való eltiltás felfogható a büntetőjogi kitiltás sajátos formájaként is azzal, hogy az új szankció esetében a tartózkodás lehetőségének megvonása nem egy közigazgatási egységhez, hanem a sportrendezvények helyszínéhez kapcsolódik.⁶

A Büntető Törvénykönyv rendelkezése alapján, aki nyilvános rendezvény szervezőjének vagy rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett jogszerű intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, az előbb felsoroltak szerint büntetendő, aki sportrendezvényen

⁵ MADAI (2015), 205–206.

⁶ BELOVICS–GELLÉR–NAGY–TÓTH (2012), 434.

a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztető tárgyat bedob.

Michel Platini, az UEFA elnöke, egykori francia válogatott labdarúgó 2007-ben az erőszakot a „labdarúgás rákfénéjének nevezte, és Európai Sportrendőrség létrehozását sürgette”. Az elnök a rendőrség munkáját kiterjesztette volna az erőszak mellett mind a korrupció, mind a mérkőzések manipulálása, vagy akár a doppinghasználat elleni harcra is. Franco Frattini – az Európai Bizottság egykori bel- és igazságügyi felelőse – szerint „a közismert huligánok európai tilalma” lenne a megoldás, de ez a schengeni határátkelés mellett bizonyosan nehezen kivitelezhető lenne.⁷

2. Beléptetőrendszer alkalmazása

Az ún. huligántörvény nagy újdonsága volt a résztvevők egyedi azonosítására alkalmas beléptetőrendszer alkalmazásának kibővítése mellett a sportrendészeti nyilvántartás felállítására. 2013. július 1-től a labdarúgás sportág tekintetében a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény és a fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében beléptetőrendszer alkalmazása kötelező. Ennek lényege, hogy beléptetőrendszer működtetése esetén a szervező csak névre szóló belépőjegyet, bérletet értékesíthet, valamint a beléptetéskor a belépni kívánó személy személyazonosságát ellenőrzi, és személyes adatait egybeveti mind a belépőjegy vagy a klubkártya adataival, mind a sportrendészeti nyilvántartás adataival.

A Magyar Labdarúgás Stratégiájában a névre szóló jegyértékesítés rendszere is szerepel. Az anyag szól arról, hogy a névre szóló jegyértékesítés teszi lehetővé, hogy az adatbázis segítségével a tiltólistán lévők ne vásárolhassanak jegyet. A jogosan vásárolt névre szóló jegy ad lehetőséget a néző stadionon belüli nyomon követésére, intézkedés esetén azonnali azonosítására. Az igazolványok, kártyák a klubhoz tartozást igazolják, lehetőséget adva a nézők szelektív elhelyezésére a stadionokban, és bizonyos klubkedvezmények is igénybe vehetők velük. Másik szerepük a belépéskor a jegy- és kártyatulajdonos azonosságának megállapítása lehet. Az MLSZ elnöksége a tervezett biztonsági intézkedésről a szurkolók képviselőivel történt egyeztetést követően hozza meg a döntéseit. Az intézkedések nem a szurkolók ellen, hanem a szurkolók és a jó hangulatú mérkőzések érdekében születnek majd. Az intézkedések nemcsak a szurkolók magatartására vonatkoznak majd, hanem legalább azonos jelentőséggel kiterjednek a rendezőkre (MLSZ-szel, klubokkal, rendfenntartókkal) szembeni elvárásokra a minőségi, európai színvonalú rendezési tevékenység elérése érdekében.

A magyar labdarúgás számítógépes adattárának létrehozása fontos megoldandó feladat, ugyanis az informatikai megoldások még nem támogatják kellőképpen a sportág fejlődését, jelenleg nincs az indikátorokat egységesen mérni tudó, fejlett, integrált információtechnológiai (IT) rendszer. Az MLSZ célja, hogy legkésőbb 2014-ig olyan komplex, interaktív és internetes támogatással bárhol elérhető információs hálózatot hozzon létre, amelynek segítségével a klubok, akadémiák, bajnokságok, játékosok, edzők, játékvezetők teljes adatbázisa azonnal és naprakészen letölthető és ellenőrizhető lesz. A naprakész számítógépes

⁷ KŐSZEGI (2015), 29–30.

adatbázis közvetlen kapcsolatban áll majd a stadionok biztonságtechnikai rendszereivel is, amelynek révén a klubok és biztonsági vezetők azonnali információkat gyűjthetnek és oszthatnak meg. Az MLSZ által működtetett számítógépes adatbázis a klubok, szakemberek számára közvetlen eléréssel, más szervezetek (például sajtó, média) számára regisztráció és tagsági kártya kiváltása ellenében lesz lehívható.⁸

Vizsgáltam a jogsértések megtörténtét a sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényeken.

A büntető-, valamint a szabálysértési eljárások befejezésének eredményéről nincs információm. A sportlétesítményen kívül elkövetett jogsértések jellemzően fele-fele arányban történtek mérkőzés előtt, illetve után. A sportlétesítményen belül elkövetett jogsértések többségét a mérkőzések közben követték el.

Az elmúlt három évben a sportrendezvényekkel, illetve azokkal kapcsolatban az alábbi jogsértő cselekmények miatt indultak szabálysértési és büntetőeljárások:

- Szabálysértési törvényben meghatározott jogsértések: rendzavarás 33, garázdaság, 14, polgári felhasználású robbanóanyagokkal és pirotechnikai termékekkel visszaélés 94, egyéb 48. Összesen: 189.
- Büntető Törvénykönyvben meghatározott jogsértések: garázdaság 105, rendbontás 27, rongálás 5, hivatalos személy elleni erőszak 5, testi sértés 1, egyéb 7. Összesen 150.

A sportrendezvényeken történt jogesetek vizsgálata során egyértelművé vált, hogy a „szurkolók” leggyakrabban a „görgőtűz” elnevezésű pirotechnikai eszközöket és petárdákat használnak. Olyan esetről is be tudtak nekem számolni a biztosításban közreműködők, hogy az egyik vidéki stadionba 3 hazai szurkoló összesen 240 pirotechnikai eszközt próbált bejuttatni mintegy ötszázezer forint értékben. Az egyik szurkoló a testére fóliával csavart fel 8 pirotechnikai eszközt, amelyet kutyás bombakutató észlelt. Szintén vidéki stadionban fordult elő az a képtelennek tűnő eset, hogy egy vendégszurkoló az egyik szurkolótársa begipszelt kezéről levette a gipszsínt, majd bedobta a játéktérre, ezért vele szemben rendzavarás szabálysértése miatt eljárást indítottak. Az elkövetőt a kamerarendszer felvételei alapján beazonosították és intézkedés alá vonták.

A rendőrség adatai szerint 2013-ban stadionon belül és kívül sem követtek el jogsértéseket. 2014-ben stadionon belül 2 esetben követték el a garázdaság büntetői és szabálysértési alakzatát. 2015-ben 7 alkalommal követtek el súlyos testi sértést, 2016-ban egyszer sem, 2017-ben egy alkalommal.⁹

Az elkövetett jogsértések száma lényegesen több a mérkőzést követően, mint azt megelőzően, vagy annak ideje alatt. Több az erőszakos cselekmény a rivális csoportok között a stadionon kívül a mérkőzést követően, amikor a tömeg szétszóródik, és a kisebb csoportok sebezhetőbbek, jobban ki vannak téve nagyobb csoportok támadásainak.

A tömegben a szurkoló úgy érzi, kiszabadult a hatóságok ellenőrzése, valamint a társadalom ítélete alól, mindezek mély hatással vannak rá. A csapat sikere vagy bukása örült

⁸ Elérhető: https://szovetseg.mlsz.hu/adat/dokumentum/527/dokumentumok/mlsz_strategia1.pdf (a letöltés időpontja: 2017. december 20.), 43.

⁹ Forrás: ORFK.

szenvedélyességet, gyűlöletet vagy csalódást szít. A szurkoló azonosítja magát a játékosal, így ha őt sérelem éri, vagy ha a csapata veszít, akkor becsapottnak érzi magát. A tömegben megfigyelhetünk különböző szerepeket: formális vezető, informális vezető, provokatőr, támogató, bujtogató, szemlélődő, megfigyelő, áldozat, békítő, összekötő, rajongó. Ezek a szerepek minden csoportosulásban, tömegben, annak céljától függetlenül felismerhetők.

Jogpolitikai alaptétel, hogy a károsnak minősített emberi cselekményekkel szemben a jog eszközeivel kell fellépni. A jogalkotó által ily módon jogellenesnek nyilvánított cselekmények visszaszorítását célozzák a szankciók, amelyek a jogállamiság elvéből adódóan nem lehetnek aránytalanok a jogellenes cselekmény okozta hátránnyal. Úgy tűnik azonban, hogy a sportrendezvények nézői által elkövetett, jogellenesnek nyilvánított cselekmények és a jogkövetkezmények jogi konstrukciója mégis mintha szétfeszítené a fenti alaptételeket. A bemutatott sport-, szabálysértési és a büntetőjogi szankciók közös jellegzetessége, hogy az „absztrakció magas szintjén” az elkövetőt ért hátrány homogén. Lényegileg mindhárom esetben az elkövető azon jogát korlátozzák, hogy a mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva álló sportrendezvényeken részt vehessen. Legfeljebb a jogkorlátozás 'végrehajtási rezsimje' és időtartamának mértéke tér el jogterületenként, de az sem túl élesen. Példaként említhető, hogy a sportjogi szankció törvényi mértéke megegyezik a szabálysértéssel, a végrehajtás eszköze pedig minden esetben a sportrendészeti nyilvántartás.¹⁰

¹⁰ BEDŐ (2013), 11.

III. FEJEZET:

A Taylor-jelentés legfőbb megállapításai

Peter Taylor főbíró 1989-ben a stadionkatasztrófák hatására egy bizottsággal együtt részletes elemzést készített, javaslatai – például kizárólag ülőhellyel ellátott, kerítés nélküli stadionok létrehozása – radikálisan megváltoztatták a modern brit (majd európai) foci képét.

1. A footballhuliganizmus előzményei

Mivel a footballhuliganizmus először Angliában jelentkezett tömeges méretekben, így ott kezdődtek az első kutatások is a témában. Taylor már a hatvanas évek végétől vizsgálta a footballhuliganizmus társadalmi okait, hatásait. Dunning a lelátókon megnyilvánuló viselkedési formák gyökereit mutatta be. Az unalmas társadalomról írt, ahol a sport azon kevés lehetőségek egyike, amelyen keresztül a pozitív és a negatív érzelmeiket kiélhetik az emberek. Roversi az olasz helyzetet ismertette, és nagyon pontosan meghatározta a footballhuliganizmus fogalmát: „A footballhuliganizmus kifejezés a durvaság minden olyan formájára utal, amely a nézők között zajlik. Az elnevezés Angliából ered, ahol először jelent meg, s ahol ilyen nagy méretűvé vált. A jelenséget a vandalizmus és a szisztematikus véres agresszió keverékeként írhatjuk le, amely a fiatalok bizonyos csoportjaira jellemző, és amelyet a hasonló korúak követnek el a stadionon belül és kívül. A durvaságnak ezen formája Olaszországban a hetvenes évek elején jelent meg, szoros összefüggésben olyan szurkolói csoportok létrejöttével, amelyeket ultraként ismerünk. Ezeknek a csoportoknak múltja van, amely túlmutat a fizikai durvaság határain.¹

Taylor nemcsak a stadionokat vizsgálta, hanem számos más sportág létesítményeit is, de egyértelműen megállapította, hogy a labdarúgó-stadionok biztonságának biztosítása a legfontosabb feladat, egyrészt azért, mert a football a nemzet sportjának tekinthető, másrészt azért, mert ez mozgatja a legnagyobb tömegeket. A legfontosabb veszélyforrásnak a stadionok túlszűfoltóságát tekintette, és megállapította, hogy a katasztrófák legfőbb kiváltó okai az elavult stadionok, a szegényes felszereltség, a huliganizmus, a túlzott alkoholfogyasztás és a gyenge szervezés, vezetés. A publikációmban a Taylor-jelentés gyakorlati elemeit, a sportrendezvények biztosítására gyakorolt hatását szeretném bemutatni a magyar gyakorlat figyelembevételével, az elvek összevetésével.

A Taylor-jelentést korábban nyolc olyan jelentés előzte meg, amelyek szintén sportrendezvényeken történt katasztrófákat követően születtek. Ezek közül kiemelendő a Wheatley Report, amelyet követően megalkották a Green Guide első kiadását 1973-ban, amelyet követően az angol parlament 1975-ben elfogadta a sportlétesítmények biztonságáról szóló

¹ FREYER (2003), 74–75.

törvényt. Minden olyan kérdés, amelyet érintett, és amelyre megoldási javaslatokat tett, korábban is részletes vizsgálat tárgya volt az elmúlt hatvan év vizsgálatai során.

Külön foglalkozott az elkülönítéssel, ami az ellenérdekű szurkolótáborok elválasztását jelenti.

Arra jutott, hogy a tömeg viselkedését teljes biztonságot nyújtó módszerrel nem lehet kezelni. Elmozdult a rendészeti kérdés helyett az ún. komplex megközelítés irányába, felismerve azt, hogy a szurkolókat kizárólag büntetőjogi intézkedésekkel nem célszerű és nem is lehet megfékezni. A kommunikációt a klubok és a szurkolók, valamint a média irányába is fejlesztendőnek ítélte. Nagy problémát jelentett véleménye szerint a szurkolók mérhetetlen alkoholfogyasztása. Felhívta a figyelmet a nemzeti és futbalszervezetek vezetési alkalmatlanságára, a infrastruktúra korszerűtlenségére.

Taylor megvizsgálta az európai tapasztalatokat is, főként Hollandia, Olaszország példáján keresztül, valamint a FIFA idevonatkozó szabályozását is.

Taylor nevéhez tehát a kilencedik jelentés fűződött. Nagy-Britanniában 27 rendbontásban 306-an veszítették életüket a stadionokban, és több mint 3500-an megsérültek.

Taylor sürgette az ítélezés felgyorsítását és a büntetési tételek emelését, új jogintézmények megalkotását, amellyel igyekezett a pályáktól távol tartani az elítélteket. Külön is foglalkozott a beléptetés kérdéskörével, illetve a létesítményen belüli fizikai elkülönítést biztosító eszközök, különösen a kerítés használatának fontosságára hívta fel a figyelmet. A pálya védelme érdekében az úgynevezett tilos vonal segítségével határozta meg a védett területeket, amelynek átlépése automatikusan szigorú büntetéseket vont maga után.

Napjainkban a képzeletbeli tilos vonal átlépése, amely a nézőktől elzárt területre való belépést jelenti, bűncselekménynek minősül.

A rendezvény és annak helyszíne lehetőséget biztosít mindazoknak, akiknek tömegre van szükségük ahhoz, hogy annak arcnélküliségét kihasználva rendbontásokat, garázda cselekményeket hajtsanak végre. A fizikai közelség és az ellentétes szurkolótáborok elválasztása kedvez a garázda magatartásnak. Minél kisebb területre szorulnak össze a szurkolók, annál nagyobb a belső nyomás és annál agresszívebbek a tömegben.² Ez volt megfigyelhető a Taylor-jelentésben foglalt mérkőzések tekintetében is.

A sportlétesítmények biztonsága érdekében úgynevezett alapvető követelményeket határozott meg. Mindemellett sorra vette a biztonságra vonatkozó szabályozásokat is, amelynek az egyik legfőbb eleme az úgynevezett Zöld könyv volt, amely iránymutatásokat fogalmazott meg a stadionok nézőinek biztonsága érdekében.

A Taylor-jelentés részletesen meghatározta a sportrendezvények biztosításának alapelveit és gyakorlatát Európában, egységesítve az elveket és az intézkedések rendjét. Jelentős hatással volt a magyarországi gyakorlatra is.

Ebben a fejezetben főként arra keresem a választ, hogy melyek a futballhuliganizmus okai, és hogy milyen előzmények, stadionkatasztrófák történtek az elmúlt évtizedekben, amelyek felhívták a rendezvénybiztosításban közreműködők figyelmét arra, hogy változtatni szükséges a kialakult gyakorlaton, és szükségessé vált új jogi normák megalkotása. Az elégedettség, az elbizakodottság a biztonság legnagyobb ellensége – írta Taylor a sportrendezvények biztosítása kapcsán leírt tapasztalatairól szóló jelentésében, amely gyökeresen

² VÉGH (2001), 42.

átalakította a szabályozást Európában.³ Taylor a labdarúgás jobb jövője érdekében fogalmazta meg gondolatait, amelyeket az írásomban részletesen bemutatok.

Mindenekelőtt fontos leszögezni, hogy a stadion a „szimbolizált erőszak” színtere, a szurkolóktól kel életre, nélkülük csupán építészeti alkotás, strukturált tér. A stadion szerepe a szurkolók összetételétől, értékeiktől függően változik. Végh József kutatási eredményei alapján elmondható, hogy a szurkolók egyfajta szereprendszer részévé válnak, amely kényszerítő erőként hat a viselkedésükre.⁴

2. A tömeg pszichológiája

A tömegben az egyén feloldódik, kikerül a társadalmi ellenőrzés alól, úgy érzik a szurkolók, hogy anonimmá válnak. Gustave Le Bon az 1895-ben megjelent, *A tömegek lélektana* című művével fektette le a tömeg viselkedésének klasszikus elméletét. Le Bon maga is megdöbbenéssel és félelemmel tekintett a tömegre, és megvetően nyilatkozott róla. Csepeli György *Szociálpszichológia* című könyvében egyértelműsítette, Le Bon célja az volt, hogy kora társadalmának vezetőit segítse a tömeg viselkedésének megismerésében, akik aztán az így szerzett tudás révén képesek legyenek kezelni és elhárítani a nagyszámú ember gyülekezéséből eredő kockázatokat és fenyegetéseket. Le Bon nem kevesebbet állít, mint hogy a tömeg minden időben és minden esetben engedelmeskedik a külső ingereknek, így nem nehéz pusztító, deviáns magatartásra ösztönözni, minthogy egyáltalán nem rendelkezik az előrelátás és a megfontolás képességével. Ennek a tulajdonságnak egyenes következménye az, hogy a tömeget irányítani, „kormányozni”, viselkedését kiszámítani szinte lehetetlen, erre sokszor még vezetői sem képesek, így esetenként az ő kezeik közül is kicsúszik az irányítás.⁵

Less Ferenc PhD-értekezésében kitért arra, hogy Le Bon kortársa, Cesare Lombroso is egyetértett abban, hogy az egyén deviáns viselkedését nem annak saját akarata irányítja. Le Bon megállapításaival szemben azonban ezt a jelenséget az egyén biológiai, pszichikai, illetve társadalmi hajlamainak tulajdonította. Az értekezés rámutatott arra, hogy a Le Bon és Lombroso megállapításait kétségbe vonó kutatók közül Floyd Allport az 1924-ben megjelent *szociálpszichológiai* művében tagadja a kollektív pszichikum, illetve a csoporttudat létezését. Megállapítása szerint csak egyéni tudat létezik, és a tömegben az egyén nem változik át, ott az emberek egyszerűen csak többen vannak. Míg a klasszikus elmélet azt állítja, hogy az egyéniség kialszik a tömegben, addig Allport szerint továbbra is éber marad, csupán egy adott helyen és időben egyesül a társaiéval. A társas viselkedés – véleménye szerint – ott bukkan fel, ahol olyan egyének találkoznak, akik az alapszabályokban, a képzettségben mutatkozó egyezőségeknek és a közös helyzetnek megfelelő, hasonló karakterrel bírnak. Ennek következtében a rendbontó tömegben lévők is közös jellemvonásokat hordoznak, így különösen kriminális, erőszakos és antiszociális személyiségjegyekkel rendelkeznek. Stott és társai szerint ez a teória napjainkban is meghatározó, és a leicesteri iskolában él tovább, amely azzal érvel, hogy a labdarúgó-mérkőzéseket elsősorban a munkásosztálynak tulajdo-

³ The Hillsborough Stadium Disaster Final Report. 5.

⁴ VÉGH (2001), 36.

⁵ CSEPELI (2001), 157.

nított „keménységet” – mint értéket – képviselő szurkolók látogatják, akik a szocializációjuk révén válnak hajlamossá az erőszakra.⁶

Hadas Miklós a kilencvenes évek közepén csoportokra osztotta fel a szurkolókat. A nézőket a játék érdekli, a labdarúgásban a szórakozást keresik. Ha ezt nem találják meg, legfeljebb más időtöltés után néznek. A szurkoló már komolyabban kötődik a sportághoz és egyes csapatokhoz, elkötelezett a klub iránt. A passzív szurkoló leginkább a televízió előtt ülve biztatja csapatát, idesorolható a kiskorú is, aki még egyedül nem tud mérkőzésre járni. Az aktív szurkolók tábora különböző csoportokra osztható: a rajongó rendszeresen látogatja a mérkőzéseket, a stadionból színházat csinál, festi az arcát, különböző, a klubjához köthető ruhadarabokat visel.⁷ Az igazi rajongó szurkoló nem verekszik, de előfordulhat, hogy belekeveredik valamilyen rendbontásba. Sokan szabadidős programokon is imádtott csapatuk címeres mezét viselik, ezzel pedig „kivívják” az ellenfél szurkolóinak haragját.

Az aktív szurkolók másik csoportja a huligán, aki többnyire már átélte a rajongói fázist. Magatartása jellemzően agresszív, amit fokoz a stadion hangulata is. Csapata erejét jellemzően a pályán kívül is meg akarja mutatni. Az ultrák pedig a kifejezetten szélsőségesnek nevezhető csoport tagjai. Említ még a szakirodalom egy harmadik, társadalmilag lecsúszott, kötekedő, mértéktelenül alkoholfogyasztó csoportot is. És időlegesen megjelennek az arénákban politikai motívumokkal erősen átítatott szélsőséges csoportok is. Érdekes, hogy Hadas Miklós a kutatásai alapján az 1990-es évek közepén arra jutott, hogy a huligánok a társadalom alsóbb osztályaiból kerültek ki, az ultrák pedig abban az időben többnyire magasabb végzettségűek voltak.⁸

Agresszióknak egyébként „az ember elsősorban saját fajtájára irányuló harci ösztönét nevezzük”.⁹ Az agresszió sokféleképpen nyilvánulhat meg: lehet direkt vagy indirekt, verbális, fizikai, fantáziabeli, indulati és instrumentális, befelé vagy más személyekre, illetve tárgyakra irányuló. Számos pszichológus vizsgálta már a footballhuliganizmus okainak feltárása közben, hogy a sportesemény megnézése után csökkent vagy növekedett az agressziójuk. Általában azt találták, hogy önmagában a sportesemény megnézése nem csökkenti a szurkolók agressziószintjét. A tömegben a felelősség megoszlik, felerősödnek a különböző érzelmek, reakciók.¹⁰

A szurkolói tömegben többféle szerepet lehet elkülöníteni: formális vezető, informális vezető, „ceremóniamester”, provokátor, támogató, bujtogató, szemlélődő, megfigyelő, áldozat, békítő, összekötő, magányos farkas, focirajongó. A formális vezető nyíltan vállalja, hogy valamelyik szurkolócsoport vezetője, ő szervezi a csoporttevékenységet, osztogatja az utasításokat. Viselkedésével mintát ad, amelyet követhet a közvetlen környezete. Az úgynevezett ceremóniamesterek találják ki a szurkolói rigmusokat. Segítenek abban, hogy a csoport egységének mítosza tovább éljen és erősödjön. A hangerővel próbálják azt a benyomást kelteni, hogy ők erősek. A provokátor feladata a jogosság, igazságosság látszatának ki-provokálása, agresszióval a másik csapat szurkolótáborának bosszantása, válaszreakció kieroszakolása. Végh József szerint fontos az áldozatszerep megemlézése is, akiknek hetente

⁶ LESS (2016), 90–91.

⁷ FREYER (2003), 76.

⁸ HADAS-KARÁDY (1995), 25.

⁹ FEKETE-JÁKI (1985), 224.

¹⁰ NAGY (2000).

szükségük van arra, hogy kisebb sérüléseket szerezzenek. Amikor szünetel a bajnokság, az utcán keverednek összetűzésbe, ekkor nyugszanak meg, számukra ilyenkor megszűnik a már elviselhetetlenségig fokozódó belső idegesség, feszültség, és boldogságot éreznek, ilyenkor fontosnak érzik magukat. Egyértelműen látható, hogy sokan találnak maguknak az egyéni identitásukon túl is megfelelő szerepet, amelytől többnek, erősebbnek, különbnek tartják magukat, mint a szürke hétköznapokban.¹¹

3. A futballhuliganizmus jelensége

1960-ban a jogásztársadalom egy része a huliganizmust tartalmában és formájában közösségellenes életformának és magatartásnak tartotta. Hatósugarát tekintve a huliganizmus a fiatalság viszonylag szűk rétegére volt ebben az időben jellemző. „A huliganizmus eredetét tekintve minden kétséget kizáróan nyugati, éppen úgy gyökerezik a vadnyugat cowboy- és gengszterromantikájában, mint a francia kikötők csavargóinak világában. Hozzánk is »import« útján jutott el. A huliganizmus vonzerejét nagymértékben növelte az a romantikus vonzóerő, mely a fiatalok becsületes rétegei előtt is kedvelté tette.” Ebben az időszakban a jogásztársadalom felhívta a figyelmet arra, hogy külön huligántörvény megalkotására lenne szükség. Az ilyen magatartást mint garázdaságot büntették, a huligánok cselekményei tökéletesen e tényállás hatálya alá vonhatók voltak már akkor is, hiszen a legjellemzőbb az volt, hogy a szurkolók egy része botrányosan viselkedett, amivel felháborodást és a riadalmat keltett.¹²

A tömegoszlatást végző rendőri erő felkészítésével és a tevékenység végrehajtásával kapcsolatos parancsnoki feladatokról szóló, 2002-ben készített összefoglaló jelentés is tartalmazta azt, hogy a labdarúgás és a küzdősportok kedvelőinek nagy többsége azon túl, hogy szeretik az adott sportot, igénylik a nagy intenzitású pszichés feszültségeket. Ez nem jelenti azt, hogy minden sportesemény hatására agresszívvá válik a szurkoló, és azt sem, hogy aki a sportot kedveli, mindenképpen agresszív. A jelentés szerint a vandalizmus egyaránt felléphet a mérkőzés előtt, alatt vagy után. A sportrajongók tömege, akiket elkapott a futballórület, az utcákra tódulva elsodorja az embereket, rongálja a javakat, akadályozza a közlekedést, ezáltal elveszíti az emberek és a hatóságok megbecsülését. Miután egyfolytában énekelnek, kiabálnak és randalíroznak, az állampolgárok joggal félthetik biztonságukat és javaikat. A stadionokban a legsúlyosabb incidensek a mérkőzés két félidején kívül történnek, mielőtt a meccs elkezdődne, a félidőben, valamint a mérkőzést követően. Az első megfigyelhető jele a vandalizmus felbukkanásának általában az a pillanat, amikor a szurkolók csoportokba verődve feltűnnek a tribünökön, és utat törve a nézők között megpróbálják elfoglalni az ellenfél kapuja mögötti helyeket. Tapasztalati tény a 2002-es jelentés szerint, hogy az ellenfelek szurkolóinak csoportjai közötti érintkezés robbantja ki a vandalizmust, a csoportok gyakran provokálják egymást, a szóbeli agresszió azután gyorsan fizikai agresszióba torkollhat, ha az egyik csapat erőfölényben van a másikkal szemben.

A sportrendezvények biztosításával összefüggő kérdések társadalmi, jogi, rendészeti és morális problémákat vetnek fel.

¹¹ VÉGH (2001), 39.

¹² Garázdaság és huliganizmus. A huliganizmus elleni harc jogi eszközei. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Lapja. 1960. 09. 24. 31. sz. 182.

A futballhuliganizmus jelensége összetett és bonyolult összefüggéseket rejt magában. A szurkolók 94%-a a labdarúgó-mérkőzéseken fejt ki ilyen jellegű tevékenységet. Egyetlen más sportág sem képes egy-egy jelentősebb eseménye kapcsán rendszeresen, időszakonként visszatérően ennyire nagy tömeget megmozgatni, hiszen egy rangosabb mérkőzés rengeteg, nemritkán több tízezer ember érdeklődésére is számot tarthat, amely már fokozott biztonsági kockázattal jár a szervezők számára.¹³ Egyetlen más sportágnál sem éleződik ki ennyire élesen a szurkolótáborok közötti ellentét, amit erősít a stadionon belüli szeparáció, amely során az azonos csapat szurkolóit egy szektorban helyezik el, ami erősíti bennük az összetartozást, erősebbnek érzik magukat, ugyanakkor meglehetősen közel is vannak az ellenfél szurkolói, akikkel viszonylag kis területen vannak összezárva.¹⁴

„Kocsis L. Mihály szerint a szurkolók különleges embercsoportot alkotnak. A labdarúgást általuk üzletté alacsonyították, egy-egy mérkőzés pedig városok, országok közötti csata lett. A szurkolók lélektanát, illetve szeszélyeit pszichológusok, szociológusok, orvosok vizsgálják világszerte. A legveszélyesebb a fanatikus szurkoló. Bebizonyosodott, hogy mindenre képes: verekedésre, sőt gyilkosságra is. Hajlandó ölni és megölni magát.”¹⁵

„A győzelem után a győzelmi tor, a hatalom mindenhatóságának élménye vezet az ünnepléshez. Az élményéhség hajítja ezeket a szurkolókat a mérkőzésre, ahol önmagát kivetíti az általa választott csapatra. Amennyiben a csapata győz, ezt úgy éli meg, hogy ő győzött, tehát a dicsőség élményéhez jutott. Ha azonban a csapata vesztesként hagyja el a pályát, akkor az egybeolvadás miatt úgy érzi, megszégyenült. Ennek következtében agressziója néha csapata ellen fordul, de gyakrabban az ellenfél szurkolóin akar elégtételt venni. A stadion a vereséget szenvedő szurkolótábor számára a kollektív bánat helyszíne. Minden szurkolói csoportnak fontos, hogy fenntarthassa a saját csoportidentitás-tudatát. Pontosan megjelölik, miről szól az együttlétük, békés szurkolásról vagy verekedésről.”¹⁶

Érdekes tény, hogy a labdarúgás eredetét egyébként az ókorban kell keresni. Az egyiptomiaknak már 5-6 ezer évvel ezelőtt is volt labdájuk. Az egyik fáraó sírjában találtak is labdát. A kínaiak többféle labdarúgójátékot ismertek, Cseng Ti császár maga is szenvedélyes labdarúgó volt. Ők készítették az első futballkaput, ők állították össze a játékszabályokat is. A görögök is futballoztak, az epizkurosz nevű játéknak már játékvezetői is voltak. A labdarúgás első igazi írott bizonyítékának a londoni polgármester 1314-ben kiadott rendeletét tekintik. Egy 1577-ben kelt írásban szerepel először a gól szó mint az eredmény megjelölése. A középkor végén sokszor vezettek be labdarúgó-tilalmat, mert elvonta a figyelmet, a tömegeket az ijazástól, a háborúra való készüléstől, így az uralkodó osztály megtiltotta a tömegek szórakozását. 1863-tól számítjuk a modern labdarúgás születését, kezdetét. Érdekesség, hogy 1878-ban játékvezető először használt sípot a mérkőzésen, 1891-ben először szerepelt a kapukon háló, és ebben az évben vezették be a tizenegyest.

A 20. század első felében a fair playt figyelembe vevő úri sportként tartották számon a labdarúgást, és ennek megfelelően a középosztály volt a törzsközönsége.

¹³ TÓTH Andrea Noémi (2014), 345.

¹⁴ TÓTH Nikolett Ágnes (2017a), 13.

¹⁵ Kocsis (1986), 20.

¹⁶ VÉGH (2001), 39–42.

A nézőtéri erőszak gyökerei már a középkori angliai népi futballban fellelhetők, 1960-ban jelent meg Angliában a futballhuliganizmusként ismert viselkedésforma. A többi nyugat-európai országban, Olaszországban, Németországban, Hollandiában és Belgiumban csak tíz évvel később bontakozott ki a jelenség. Ebben az időszakban még felületesen hajtották végre például a ruházat átvizsgálását, nem volt elegendő számú rendőri erő a stadionokban, nem kért idejében segítséget a szektor rendjéért felelős parancsnok, nem különítették el megfelelően a szurkolókat.

Az 1960-as években terjedt el a huliganizmus, mely évtized első öt évében duplájára nőttek a bűncselekmények. Angliában egy különleges új trend jött létre, a szurkolói klubok. A Millwall szurkolóitól rettegett az ország, kegyetlennek és pszichopátának tartották őket. Szurkolói klubjuk, a Bushwackers stadionokon belüli és a városokban folytatott rendbontásaival és pusztításaival volt tele a sajtó.¹⁷

4. A futballhuliganizmus kialakulása Magyarországon

A labdarúgás az a sport volt már a 20. század elején is, amely különösen nagy tömegeket mozgatott meg, éppen ezért a futballversenyek felügyeleti szolgálatára nagyobb figyelmet fordítottak. „A mérkőzésekre kivezényelt tisztekre hárult a feladat, hogy kapcsolatot tartsanak és együttműködjenek a pálya vezetőségével és a mérkőzés vezetőjével. Az ügyeletes tisztnak kellett értelemszerűen a kivezényelt karhatalmat a pályán megfelelően felállítani, különös figyelemmel a játékosok öltözőjéből a pályára vezető kijáratok biztosítására. A mérkőzésen részt vevő nézők köréből azokat, akik botrányos, sértő kifejezésekkel illették a játékvezetőt, a játékosokat, vagy durva játékra próbálták ösztönözni a játékosokat, igazoltatták. Már az 1940-es évek végén is lehetőség volt a sportrendezvényről való eltávolításukra. Ha az ügyeletes tiszt azt látta, hogy a játéktéren olyan szándékos tettelegességek fordultak elő, amelyek a nézőterre is áttérjedhetnek, a mérkőzést beszüntethették. A kivezényelt rendőrök a felállítási helyüket akkor hagyhatták el, amikor a közönség, a nézők elhagyták a sportrendezvény helyszínét.”

A sportrendezvényeken előforduló problémákról, erőszakos cselekedetokről már az 1900-as évek elején is beszámolt a sajtó, „Veszélyben a football-sportunk” címmel is jelent meg sajtóanyag a médiában. A cikk utalt a pályán a játékosok által elkövetett jogellenes cselekményekre is, ugyanakkor a publikációm a nézőtéren elkövetett erőszakos viselkedést vizsgálja, amelyre ekként utalt az említett cikk: „a fair játék arénái legyenek a football pályák és ne a bikaviadalokéi”. Ebből következően már 1913-ban is felhívták a figyelmet ezekre a problémákra.

A futballhuliganizmus magyarországi előzményeként említhető egy 1921-ben az Üllői úti stadionban történt eset is, amikor az MTK–Kispest mérkőzésen boxerrel ájulásig verték a játékvezetőt.

Sokáig a labdarúgó-szövetség és a rendőrség is tehetetlen volt a rendbontókkal szemben. Ami 1921 őszén történt, azt tekinthetjük az általános „rendteremtés”, az ország konszolidációja részének. A Belügyminisztérium által szeptemberben, a 84.447/1921. B.M. számú, A football-mérkőzéseken tapasztalt durva játékmód megszüntetése érdekében címmel kiadott körrendelete az egyesületeket tette felelőssé, hogy játékosaikat a „leggon-

¹⁷ Kőszegi (2015), 13.

dosabban válogassák meg”, akik erre nem voltak hajlandók, azokat megfenyegették, hogy a belügyminiszter klubjukat „alapszabály-ellenesnek fogja tekinteni”. Az MLSZ számára előírták, hogy utasítsák a bírákat a durván játszó labdarúgók azonnali kiállítására. Nagy vihart kavart a rendelet azon passzusa, amely a rendőrt a mérkőzés bírása fölé helyezte: „A mérkőzéseket vezető bíró köteles a mérkőzésre kirendelt ügyeletes rendőrtisztviselőnek a mérkőzés zavartalan menetére, illetőleg a rend fenntartására vonatkozó utasításait minden ellenkezés nélkül pontosan teljesíteni. Ellenkező esetben az ügyeletes rendőrtisztviselő jogosult a mérkőzés további folytatását azonnal beszüntetni.”

A BM-rendelettel párhuzamosan a Budapesti Rendőr-főkapitányság átiratot intézett az MLSZ-hez, amelyben a futball szabályainak betartása feletti felügyeletet gyakorlatilag saját hatáskörébe vonta. Az átiratnak azt a részét elfogadták a szövetség vezetői, hogy az egyesületeknek minden nyilvános futballmérkőzésre előzetes engedélyt kell kérniük a rendőrségtől – ezzel vált ugyanis lehetővé, hogy a rendőrség megfelelő karhatalmat tudjon kiküldeni a mérkőzésekre. Azt viszont megengedhetetlennek tartották, hogy „joga van a rendőrségnek beavatkozni a mérkőzés menetébe minden olyan esetben, amikor úgy egyes személyek, mint a nagyközönség testi épsége veszélyeztetve van, sőt a rendőrség köteles be is tiltani a mérkőzést, ha a folytatás súlyosabb következményekkel járna”.

A botrányos fordulót követően a rendőrség egyetlen budapesti labdarúgó-mérkőzés megtartására sem adott engedélyt, így december 18-án csak a korábban engedélyezett magyar–lengyel találkozót lehetett megrendezni. A szövetség kérte, hogy legalább a nézők kirekesztésével játszassák le az alsóbb osztályú találkozókat, amit a rendőrség ugyan engedélyezett, de közben olyan hírek terjedtek el, hogy fél évre betiltják a budapesti futballt. A válogatott-találkozót követően hozott döntés szerint a rendőrség határozatlan időre nem engedélyezte nyilvános labdarúgó-mérkőzések rendezését – vagyis „csak” a nézőket tiltották ki a budapesti pályákról. A futballtilalom végül másfél hónapig tartott. Az MLSZ elnöksége február első napjaiban akart összeülni, hogy felkészüljenek arra a belügyminiszteri ankétára, amelyen a labdarúgó-szövetség és a rendőrség képviselői ültek tárgyalóasztalhoz. Az MTK közbenjárására azonban a rendőrkapitányság feloldotta a tilalmat, és február elején valamennyi mérkőzést közönség előtt rendezhették.

A rendőrség erőteljes fellépésének köszönhetően az 1920-as évek közepétől nagyobb találkozókra csak elvétve fordultak elő rendbontások. Az alsóbb osztályokban viszont, ahol jóval szerényebb volt a rendőri biztosítás, gyakran megtámadták a vendégcsapatot vagy a játékvezetőt.¹⁸

A m. kir. belügyminiszternek a football-mérkőzéseken tapasztalt durva játékmód megszüntetéséről szóló 84.447/1921. B. M. számú körrendeletében már szó volt arról, hogy egyes labdarúgó-mérkőzéseken kíméletlen és durva játékmód kezdett meghonosodni, amely amellest, hogy súlyosan veszélyeztette a játékosok testi épségét, a nézőközönség kevésbé fegyelmezett részének lelkiületére is káros hatással volt. Sokszor a közrendet is veszélyeztette. A mérkőzések játékvezetője a rendelet értelmében köteles volt a mérkőzésre kirendelt ügyeletes rendőrtisztviselőnek a mérkőzés zavartalan menetére, illetőleg a rend fenntartására vonatkozó utasításait pontosan teljesíteni. Ellenkező esetben az ügyeletes rendőrtisztviselő jogosult volt a mérkőzés további folytatását azonnal beszüntetni.

¹⁸ Elérhető: http://magyararancs.hu/egotripp/game_over-75162 (a letöltés időpontja: 2016. november 2.)

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a rendelet szólt arról is, hogy a labdarúgó-mérkőzésekre kirendelt ügyeletes rendőrtisztviselők – a lehetőségekhez képest – a sporthoz értő rendőrtisztviselők köréből kerüljenek ki.

1922-ben zárt kapus mérkőzést rendeztek, amelyet az akkori országos rendőrfőkapitány rendelt el.

1937-ben a Ferencváros–Debrecen mérkőzésen 14 lovas és 10 gyalogos járőr 2 ezer szurkolót állított meg.

Érdekes tény, hogy a sportrendészet szót már 1937-ben is leírták, abban az évben az alábbi címmel jelent meg egy újságcikk: *Szervezzenek sportrendőrséget a futballpályák botrányainak megfékezésére*. Akkor a labdarúgó-mérkőzéseket látogató közönség indulatos magatartása annyira veszélyeztette a mérkőzések sportszerű lefolyását, hogy gyakran a közrendet és a személyes biztonságot is kockáztatták. Ezekhez a jelenségekhez természetesen hozzájárult egyes játékosok durva viselkedése is a pályán, ami felbosszantotta a közönség egy részét. Éppen ezért a futballszövetség vezetősége, és a rendőrség is elhatározta, hogy gátat fog vetni a jövőben a hasonló botrányos eseményeknek. Usetty Béla, az MLSZ egykori elnöke felhívást intézett a közönséghez a rend fenntartása érdekében, majd a szövetség kifüggesztett néhány táblát, amelyek arra figyelmeztettek, hogy botrányok kitörése esetén a Nemzeti Liga betiltja a mérkőzést, és a pályán nem engedélyez több bajnoki küzdelmet. A rend biztosítását célzó intézkedések ekkor azonban még nem alakultak ki, és sokan voltak olyanok, akik a botrányok megismétlődésétől félték. Ebben az időben elterjedt az, hogy rendszerint klubfanatizmusból, úgynevezett sportműveletlenségből és felettébb nagy elfogultságból fakadtak a jogellenes viselkedések. A tiszta sportszellem szégyenének nevezték ezeket a botrányokat. Felmerült, hogy a hatóságoknak intézményesen kellene beavatkozniuk a botrányok megakadályozásába. Az volt az elképzelés, hogy egyéb rendészeti osztályok példájára sportrendészeti osztály szerveződjön. Mindazokkal szemben, akik a sportesemények színhelyén megbotrányoztató magatartást tanúsítottak, megfelelő büntetések kiszabását helyezték kilátásba. Ezen intézkedésektől remélték a rend helyreállítását. „A rendőrségnek van elég sportneveltje, ezekből igen könnyen lehetne kiválasztani a sportrendészeti osztály vezetőit és állandó tagjait, akik megfelelő jogérzékkel bírálják el a sportszemponok tekintetbevételével az eléjük került ügyeket.”¹⁹

1947-ben a Magyarország–Ausztria válogatottmérkőzésen történt kis híján katasztrófa. A Ferencváros Üllői úti sporttelepén a magyar labdarúgás 50 éves jubileumát ünnepelték. Több mint negyvenezen szorongtak az ennél kevesebb néző befogadására alkalmas fal-látókon, majd a nyolc méter szélességben leszakadó lelátórészsel együtt vagy kétszáz szurkoló zuhant a mélybe.²⁰

1959-ben a pécsi Dózsa és a budapesti Vasas labdarúgó-mérkőzésén történt eseményekről készített jelentésben²¹ az szerepelt, hogy a labdarúgó-mérkőzés biztosítására a pécsi városi rendőrkapitányság vezetője előre elkészített terv alapján 37 közrendvédelmi szolgálatot teljesítő rendőrt és 25 önkéntes rendőrt vezényelt ki, két tiszt vezetésével. A rend-

¹⁹ *Nemzeti Újság* (1937. november 10.), 19. évf. 249–272. sz. 9.

²⁰ Elérhető: <http://sport365.hu/nemzetkozi-foci,futball-hirek,leomlo-lelatok-megvadult-tomeg-amikor-a-stadionok-pokolla-valtoztak,19690> (a letöltés időpontja: 2018. március 10.)

²¹

őrök a rendet a felvonulás és a mérkőzés alatt az eligazítás alapján teljesen biztosították. A mérkőzés idején a pályán kb. 15 ezer fő jelent meg. A mérkőzés befejezésével a bíró magatartását elítélő szurkolók közül többen beugrottak a pályára, ezek közül az egyik vérmes szurkoló a bíróhoz szaladva megrázta őt. A rendőrök ugyancsak a bíró felé szaladtak, a pályára beugráló személyeket a bírótól eltávolították, és biztosították a bíró sérthetetlen elvonulását. A pályán mind több polgári ruhás egyén jelent meg, és a bírót akarták támadni. A két rendőrtiszt a bírót minden támadástól megvédte. A tömeg felháborodottan tiltakozott a bíró magatartása miatt, és többen bekiabálták, hogy így vitték el a csapattól a Honvéd és a BVSC mérkőzésénél is a 2 pontot. Követelték, hogy a játékvezetők tárgyilagosan bírászkodjanak, és a pályán érvényesüljön végre a budapesti és vidéki csapatok között az egyenlő elbírálás. A tömeg oszlatását a kivezényelt rendőrökkel és önkéntes rendőrökkel a megyei főkapitányság közrendvédelmi osztályának vezetője hajtotta végre. Az elvtársak a jelentős számú tömeget rövid időn belül eltávolították a sportpályáról és az elvonulási útvonalról. A tömeg eltávolítása alatt a hangulat rendkívül parázs volt, és többen kiabálták, hogy a pártközpontnak és a kormánynak jelentik a sorozatos minősíthetetlen, sportszerűtlen bírói magatartásokat. A tömeget még nem távolították el teljesen, amikor a budapesti Vasas játékosait és kíséretüket a budapesti Vasas autóbuszával, a bírót és a pécsi játékosokat pedig a pécsi Dózsa autóbuszával elszállították. A két autóbuszt két rendőr biztosította. Útközben ismeretlen személyek a két autóbuszt megdobták, azonban azokban komolyabb kárt nem okoztak. A mérkőzés befejezése után különböző szórakozóhelyeken, a pécsi Széchenyi téren és a város utcáin az emberek csoportokba verődtek össze, és igen ingerült hangon tárgyalták a bíró magatartását, és olyan hangok is voltak, hogy vidékre nem kell sport, tartsák meg Pesten, mert a vidéki munkás úgy látszik, nem érdemli meg, hogy színvonalas sportot láthasson. A mérkőzések fokozottabb biztosítása érdekében szorgalmazták, hogy a Pécsi Vasutas Sportklub Elnöksége gondoskodjon a játékoskijárat sűrű dróthálóval való lefedéséről. A jövőbeni mérkőzésekre állandó hatósági biztosokat jelöltek ki. Szabályozták továbbá a rendőrök a mérkőzésen megjelenő sportvezetőknek a pályán való elhelyezkedését, valamint hogy ki léphet be a játéktérre. Az eddigi tapasztalataink szerint a botrányokat minden esetben a bírók elfogultsága robbantotta ki, nem pedig a csapat veresége. Tárgyilagos bírászkodás mellett, mikor a csapat vereséget szenvedett, egyetlen esetben sem volt botrány. A belügyminiszter-helyettest kérte meg a megyei rendőr-főkapitányság vezetője, hogy az illetékes sportszervek felé a Belügyminisztérium ezt vesse fel, miután most már sorozatosan botrányokhoz és rendőri intézkedésekhez vezet ez a probléma.

1968. április 13-án a Vasas–Egyetértés NB I-es labdarúgó-mérkőzésen az Egyetértés pályáján 20 rendőr biztosította a mérkőzést és 6 közlekedési rendőr, 50 önkéntes rendőr, 2 nyomozó és 1 URH-gépkocsi is rendelkezésre állt. A pályán semmilyen rendzavarás nem történt, azonban az egyik közeli kerékpárúton 80-100 fiatal vonult a város belseje felé a Vasas Klub zászlójával és a Vasas csapatát éltették. A gépkocsi vezetőjét megállásra utasította az egyik rendőr, és utasítást adott, hogy a felvonuló tömeget oszlassák szét. A gépkocsiból kiszálló rendőrök láttán a fiatalok egy csoportja felbomlott; valaki állítólag elkiáltotta magát, hogy „fussunk!”, mire a tömeg futásnak is eredt különböző irányba: voltak, akik a rendőrök felé, és voltak olyanok is, akik ellenkező irányokba futottak félelmükben. A rendőrök pedig használták a gumibotjukat. A helyszínen a fiatalok 4 klubzászlót és egy táskarádiót eldobva szétszórtak, illetve elfutottak. A rendőrök senkit elő nem állítottak, illetve fel nem jelentettek. A területileg illetékes rendőrkapitányság vezetőjének jelentése

szerint a rendőri intézkedés helytelen és szükségtelen volt, mivel a ténylegesen csoportosan haladó fiatalok nyilván a helyi vonatot vagy autóbust kívánták megközelíteni, és a városba akartak bejutni. Semmiféle rendzavaró cselekményt nem hajtottak végre, és valószínűleg az első figyelmeztetésre beszüntették volna a csoportosulást vagy hangoskodást. A fiatalok részéről semmi olyan megjegyzés vagy magatartás nem történt, amely okot adott volna a brutális rendőri magatartásra.²² Egyértelműen megállapítható, hogy biztosítási hibák előfordulhattak évtizedekkel ezelőtt, amikor a spotrendészet jogszabályi háttere nem biztosított megfelelő háttérrel az intézkedésekhez, és ebben az időszakban még nem azonosították a futballhuliganizmus jelenségét. A futballhuligánok elődjeként egyértelműen említhető a belügyminiszter-helyettes 1954-ben kelt utasításában szereplő megnevezés, a magáról megfélemedezett néző. Így szerepelnek a jelentésben azok a „futballhuligánok”, akik fegyelmetlenek a mérkőzéseken, és papírgyújtogatásba, úgynevezett „fáklyázásba” kezdenek, akiket a rendőrök azonnal igazoltattak, és felvették az adataikat. *„Ezek a cselekedetek – a jelentés szerint – nem egyeztethetők össze népi demokratikus országunk fejlett sportkultúrájával és lebecsülése azoknak a sportolóknak, akik már eddig is sok nemzetközi sikert arattak, és számtalan barátot szereztek hazánknak. Ezen túlmenően e sportszerűtlen cselekedetek komoly tűzveszélyt is idéznek elő. Az égő fáklyákkal veszélyeztetik egymás testi épségét, ruházatát, de ez a gondatlan cselekedet a nézőtér felgyújtását is eredményezheti. A papírgyújtásokból keletkező tűzek megelőzése érdekében elrendelte Győre József belügyminiszter-helyettes, hogy a sportpályákon szolgálatot teljesítő rendőrök és tűzoltók a legszigorúbban lépjenek fel a papírgyújtogatókkal szemben. Szerepelt az utasításban, hogy a mellékelt felhívást a megye nagyobb sportpályáin jól látható helyeken függesztessék ki. Tulajdonképpen ez a pályarendszabályok elődjének is tekinthető.”*²³ **A pirotechnikai eszközök alkalmazásának visszaszorítása jelenti egyébként napjainkban a legnagyobb problémát, mindezt a későbbiek során példákon keresztül is bemutatom.**

Ugyanebben az évben az akkori belügyminiszter-helyettes, Piros László av. altábornagy parancsában olvasható, hogy a belügyminiszter az Országos Rendőr-főkapitányság; a Budapesti Főosztály és a rendőriskolák feladatává tette a magyar–angol nemzetek közötti labdarúgó-mérkőzés biztosítását. Az Országos Rendőrkapitányság, a Budapesti Főosztály rendőri beosztottai és a rendőriskolák ezen feladatukat jól hajtották végre. A tervszerű munka, az alapos felkészülés és a fegyelmetten szolgálatellátás azt eredményezte, hogy a mérkőzés előtt és a mérkőzés ideje alatt rendzavarás nem történt. A dolgozók meg voltak elégedve a rendőrség tevékenységével. A szolgálatban lévő rendőr elvtársak becsületesen, fegyelmetten és udvariasan látták el szolgálatukat, ezért az Országos Rendőrkapitányság, a BM Budapesti Főosztály, valamint a rendőriskolák azon beosztottait, akik a biztosítás előkészítésében és végrehajtásában részt vettek, dicséretben részesítették.²⁴ Szép számmal voltak tehát a rendezvénybiztosítás során elért sikerek is.

²² Dr. Sós György r. vezérőrnagy, rendőr-főkapitány jelentése Benkei András belügyminiszternek. Budapest, 1968. április 17. 1–2.

²³ A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 13. számú utasítása. Budapest, 1954. szeptember 16.

²⁴ A Magyar Népköztársaság belügyminisztere I. helyettesének 26. számú parancsa. Budapest, 1954. május 24.

Ahhoz, hogy a futballhuliganizmus gyökereit feltárjuk, kialakulásának történetét is meg kell ismernünk, és szükséges a tömeg pszichológiájának, valamint a stadionokba ellátogató szurkolók lélektanának az elemzése is.

„A futballhuliganok filozófiája egyértelmű: a halálukig hűek szeretnének lenni a trikolórhoz és a csapathoz, lenéznek mindenkit, aki kevesebb sikerrel rendelkezik, mint a csapat, minden rosszat tudni az ellenfélről és minden jót tudni a saját csapatról, majd ezeket kellőképpen kidomborítják a szurkolási koreográfia keretében.”²⁵

Érdekesség, hogy Costa Rica miniszterelnöke kétórás munkaszünetet rendelt el, amikor az ország válogatottja bejutott a 2018. évi vb-re, annak érdekében, hogy a lakosság ezt megünnepelhesse. Végül pisztollyal lövöldöző tömegek áramlottak az utcákra, aminek következtében egy ember meghalt, és tizennyolcan sebesültek meg. Tehát a stadionon kívül is történhet katasztrófa.²⁶

A stadionok különleges akusztikával is rendelkeznek, amely a különböző technikai eszközök (hangos zene, óriási kivetítők) segítségével felerősíti a mérkőzés alatt kialakult különleges atmoszférát. Ha sok ember szűk térbe van bezsúfolva, akkor akár a legkisebb atrocitás is végzetes lehet.²⁷

5. A futballhuliganizmus a 20. század második felében

A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 1964-ben kelt utasítástervezete tartalmazta azt, hogy már ebben az időben is különböző gyakorlatok alakultak ki a biztosítások végrehajtása terén. Egyes rendezvények biztosításánál hiányzott a tervszerűség, ami csökkentette a rendőri intézkedések hatékonyságát. Már ekkor is a rendezők feladata volt a rend fenntartása. A sportegyesületek és rendezvények felelősei voltak kötelesek gondoskodni a megfelelő számú rendező munkába való bevonásáról. A rendezők kötelesek voltak a rendet fenntartani, minden rendbontást megakadályozni, és szükség esetén a rend helyreállításához a rendőrség segítségét kérni.²⁸

1964-ben a sportrendezvények biztosítására, a karhatalmi és operatív feladatok végrehajtására az illetékes rendőri szervek egységes biztosítási tervet voltak kötelesek készíteni. A biztosítási terv, amelyet az illetékes rendőri szerv vezetője hagyott jóvá, az alábbiakat tartalmazta: a rendezvény tárgyát, helyét, idejét, a rendező nevét, a biztosítás parancsnokát, tartózkodási helyét, a részt vevő rendőri erők létszámát, feladatait, a tartalék létszámát és elhelyezését, a rendezők létszámát, az előállítás helyét.

Érdekes tény, hogy már egy 1964-es, A főváros közrendjének és közbiztonsági helyzetének alakulása, a bűnügyi és közrendvédelmi szervek munkájának értékeléséről szóló ORFK-jelentés is tartalmazta azt, hogy az FTC szurkolótáborába tömörülő fiatalok erőszakos fellépése egyre növekvő tendenciát mutatott. Az itt tevékenykedő hangadók szélsőséges magatartása egyre nagyobb számban vonzotta ekkor is a kiforrotlan egyéniségű fiatalokat, akik rendszeresen átvették és követték a hangadók magatartását és hangulatát. Ezt jól példázta az 1964-ben megrendezett FTC–Győr bajnoki mérkőzés után

²⁵ SZABÓ (2003), 356.

²⁶ SZABÓ (2003), 340.

²⁷ TÓTH Nikolett Ágnes (2017a), 13.

²⁸ Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének utasítástervezete. Budapest, 1964.

történt rendkívüli esemény is. Itt a hangadók hatására többnyire a fiatalokból álló nagyobb csoportok rendbontó, garázda magatartásukat azzal is súlyosbították, hogy az intézkedő rendőröket kövel dobálták, és velük szemben támadólag léptek fel. Mindezek arra készítették a rendőröket, hogy intézkedéseket tegyenek a fiatalok bűnelkövetésének megelőzésére.

A Népstadionban 1965. november 10-én megtartott Budapesti Honvéd – Prágai Dukla, majd az ezt követő FTC–Panathinaikos labdarúgó-mérkőzésre a Budapesti Rendőr-főkapitányság biztosítás céljából a tartalék Z1j. géppisztolyos századai közül, valamint egy akkor elkezdődött háromnapos tanfolyam létszámából 50 rendőrt, 1 URH-járőrt, valamint 4 lovas járőrt vezényelt. Részt vett a biztosításban a BRFK központi állományából 10 operatív munkatárs. A Budapesti Honvéd – Prágai Dukla mérkőzés mindkét félideje rendben, rendezavaró esemény nélkül zajlott le. A második mérkőzés megkezdésekor a Népstadionban kb. 12 ezer néző tartózkodott. A mérkőzés ideje alatt, majd annak befejezése után a nézőközönség között tartózkodó – többségében már évek óta Magyarországon élő – görögök rendezavaró magatartást tanúsítottak. A biztosításban részt vevő rendőri egységek a rend helyreállítására a következő intézkedéseket tették:

Az első rendezavarás a mérkőzés első félidejének megkezdésekor történt, amikor Andreas Katarinas, 39 éves görög állampolgár, athéni ügyvéd egy Olaszországban vásárolt kisméretű rakétapisztollyal zöld fényű rakétát lőtt fel. Nevezettet a második félidő megkezdése után a biztosításban részt vevő rendőrök a tömegből kivezették. Az igazoltatásra vonatkozó felhívásnak csak vonakodva tett eleget. Adatainak feljegyzése után elbocsátották. A rakétapisztolyt az URH-járőr parancsnoka, Szopkó József r. fhdgy. elvtárs elvette. A rendőri intézkedés után a mérkőzés ideje alatt további rendezavarásra nem került sor. A befejezés után az FTC játékosai elhagyták a játéktérrel, azonban a görög együttes tagjai nem vonultak le a pályáról. Ezt látva a budapesti görög kolónia jelen lévő 80-100 fős csoportja átugrott a korláton, és behatolt a pálya területére. Elsőként Andreas Kalogeropoulos görög fotóriporter lépett a játéktérre, majd őt követték a különböző szektorokban elhelyezkedő csoportok. A biztosításban részt vevő rendőri egységek tartalékának parancsnoka hivatalosan felszólította a tömeget a pálya elhagyására. Miután a felszólítás eredménytelen maradt, 12 rendőr oszlató sorfalat alkotott, és ismét felszólította a tömeget a játéktér azonnali elhagyására. Az ismételt felszólításra sem reagáltak, hanem továbbra is a játéktéren maradván integettek társaik felé, hogy ők is jöjjenek be. Miután a felszólítás eredménytelen maradt, a rendőrök használták a gumibotot. Ennek során – a pályán tartózkodó tömegből – mintegy 4-5 személyt gumibotokkal megütöttek. A gumibot alkalmazásának eredményeként a tömeg megtorpant, majd részben futásban, részben gyorsított lépésben elhagyta a pályát. Az oszlató sorfal lassú léptekkel haladt a tömeg után, nem üldözve azt, s ekkor már a tömegben senkit nem bántalmazott. Újabb gumibothasználatra nem került sor. A népstadion lelátóin helyet foglaló közönség a rendőri intézkedéssel – a tömegnek a pályatérrel történő eltávolításával – egyetértett, amit tapssal juttatott kifejezésre. A rendőri intézkedést Andreas Kalogeropoulos görög újságíró lefényképezte, ezért utasítást adtak az előállítására és a filmek előhívására.²⁹ Az eset kivizsgálásáról feljegyzés készült, amely tartalmazta azt, hogy a görög újságíró nem készített képeket, ennek ellenére azonban a filmet előhívták, más egyéb intézkedésre nem került sor.³⁰

²⁹ Jelentés Benkei András belügyminiszternek. Budapest, 1965. november 15.

³⁰ Feljegyzés. Budapest, 1965. november 13.

Egy 1965-ben a Belügyminisztériumban kelt ügyirat szerint – amelyet valamennyi megyei és a Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője is megkapott – az országban a sportrendezvényeken rendezavarások történtek. Egyes rendbontó elemek a sport kereteit, a rendezvényen megjelent tömegeket használják fel zavarkeltésre, provokációra, aminek következtében rendőri intézkedések váltak szükségessé. Az egyes rendezvények zavartalan lefolyásának biztosítása érdekében szükséges tervszerű, összehangolt – a rendezvény jellegétől függő – biztosítások megszervezése és rendőri karhatalmi erők vezénylése. A biztosítási feladatok végrehajtására parancsnokként alkalmas tiszteket kell kijelölni. A biztosításban részt vevő rendőröket el kell igazítani a határozott, udvarias, bátor magatartásról, a törvényes intézkedésekről a rendbontások megelőzése, illetve megadályozása és megszüntetése érdekében.³¹

Az utóbbi időben egyes budapesti és vidéki sport- és kulturális rendezvényeken – különösen az FTC sportrendezvényein – több esetben fordult elő közbiztonságot és közrendet sértő tevékenység. Nem egy esetben szervezetteren és erőszakos módon léptek fel a rendőri egységekkel szemben és a rendbontók a politikai, illetőleg faj és felekezet elleni izgatás bűncselekményét is elkövették.

Megállapítható, hogy a sport- és kulturális rendezvényeken előfordult rendezavaró cselekményeket elsősorban fiatalok, büntetett előéletű, garázda magatartást tanúsító személyek követték el. E személyek között található volt politikai elítéltek, nyilas vezetők, reakciós egyházi személyek, valamint ellenforradalmárok is. A rendezavaró cselekmények megelőzésére, megszakítására és felderítésére a jelenlegi rendőri intézkedések nem elég hatékonyak, szükséges ezért a BM. II. és III. Főcsoportfőnökség szervei részére összefüggő feladatok megjelölése, valamint egységes irányelvek meghatározása a közrend és közbiztonság további szilárdítása céljából. Figyelemmel kell kísérni, hogy az egyes nyugati államok követségei vagy szervezetei részéről milyen érdeklődés mutatkozik a sport- és kulturális rendezvényeink – különösképpen az FTC sportrendezvényei – iránt. A veszélyes bűnözők közül fokozott ellenőrzés alá kell vonni azokat, akik a sportrendezvények rendszeres látogatói, az ott tanúsított magatartásuk megállapítása, illetve ellenséges, rendezavaró tevékenységük megakadályozása céljából. Fel kell mérni azon üzemeket, ahol büntetett előéletű személyek sportrendezvények látogatása céljából csoportosulnak, és a sportrendezvényeken rendbontó magatartást tanúsítanak. A csoportok felszámolására intézkedéseket kell tenni. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy egyes egyetemeken, középiskolákban és ipari tanintézetekben a hallgatók, illetve a tanulók fokozott aktivitást fejtenek ki a sportrendezvények, különösen az FTC labdarúgó-mérkőzések látogatásával kapcsolatban. Fel kell deríteni azokat a személyeket, akik rendbontás céljából egyetemistákat, diákokat, ipari tanulókat mozgósítanak, toboroznak a sportrendezvényekre.³²

A sport- és kulturális rendezvények biztosításának szabályozása tárgyában kiadott miniszteri utasítás összeállításához elkészített javaslat egyik pontja a sportrendészeti nyilvántartás elődjének tekinthető, hiszen szerepel az anyagban az, hogy azokról a személyek-

³¹ A Belügyminisztérium II/II. Csoportfőnökség sport- és egyéb rendezvények biztosítása tárgyában írt levele. Budapest, 1965. október 29.

³² Javaslat a sport- és kulturális rendezvények biztosításának szabályozása tárgyában kiadandó miniszteri utasítás összeállításához. BRFK 2. sz. melléklet (50-460/14-1965). Budapest, 1965. november 20.

ről, akik a sportrendezvényeken állandóan rendzavaró magatartást tanúsítanak, jegyzéket kell készíteni. A jegyzékben szereplő személyeket olyan sportesemények előtt, amelyeken rendzavarás várható, az illetékes kerületi, járási, városi kapitányságok részesítsék rendőri figyelmeztetésben. Az is felmerült fontos témaként, hogy a sport- és kulturális rendezvényekkel kapcsolatosan előforduló rendbontó cselekményeket évenként elemezni kell, és azok megelőzésére, megszakítására, felderítésére javaslatokat, módszereket kell kidolgozni.

A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 1966. évben kelt BM rendelet tervezete a sportrendezvények bejelentési kötelezettségéről és rendjének biztosításáról szól. Rendelkezett arról, hogy sportrendezvényeket csak engedély alapján szabad szervezni és megtartani. Olyan rendezőket, jegyszedőket kell alkalmazni, akik képesek a sportpályákon és a nézőtérén a sportszerű légkört, a rendet, a sportolók és a nézők testi épségét biztosítani, a rendbontókat, fegyelmezetlenkedőket rendre utasítani, szükség esetén a helyszínről eltávolítani és ehhez a rendőrség segítségét kérni. Nagyobb mérvű rendzavarás esetén – amennyiben azt a rendezők (jegyszedők) saját erejükből megszüntetni nem tudják – a rendőrség közreműködését kell kérni és igénybe venni a rend helyreállítására. Az illetékes rendőrhatalóság a tervezett sportrendezvény megtartását megtilthatja, ha a rendező sportszervek az engedélyezési eljárással kapcsolatos kötelezettségüknek nem tesznek eleget, illetve a vonatkozó MTS szabályzatban meghatározott biztonsági rendszabályokat nem tartják be. A már megkezdett sportrendezvény megtartását felfüggesztheti vagy megszüntetheti, ha a rendezvény színhelyén nagyobb mérvű, a sportolók, vagy a közönség testi épségét veszélyeztető rendzavarás történik, vagy demokráciaellenes megnyilvánulásra kerül sor. Azt, aki e rendeletben foglalt szabályokat megszegi, szabálysértés miatt, a 37/1962. (IV. 29.) sz. Korm. rendeletben foglaltakat figyelembe véve ezer Ft-ig terjedő pénzbírsággal lehet sújtani.³³

1969-ben Tatabányán, a budapesti Vasas és a tatabányai Bányász labdarúgó-mérkőzésén intézkedésre volt szükség. A mérkőzésre 300-400 Vasas-szurkoló utazott el Tatabányára. A labdarúgópályára történő belépésükkor a rendezők néhány szurkoló esetében nehezményezték, hogy rúddal ellátott Vasas-zászlókkal szándékoztak a pályára belépni. A rendezők hivatkozva az akkor érvényben lévő MLSZ rendelkezésre – amelyre egyébként a pályán több jól látható figyelmeztető tábla is felhívja a szurkolók figyelmét –, megakadályozták az egyméteres zászlórudakkal a pályára való belépésüket. Emiatt a pálya bejáratánál csoportosulás és a szurkolók, valamint a rendezők között éles szóváltás alakult ki. A rendezőség segítséget kért a városi rendőrkapitányságtól, ahonnan nagyobb létszámú rendőr járőr jelent meg a helyszínen. A csoportba verődött Vasas-szurkolók közül az újabb figyelmeztetés után is hangoskodó négy fiatalembert előállították a városi rendőrkapitányság ügyeletére. A náluk lévő zászlórudakat elvették, majd figyelmeztetés és kioktatás után a kapitányság épületéből őket elbocsátották. A mérkőzések befejezése után a pályáról távozó tömeg elvonulását irányító egyik URH-gépkocsizó járőr azt észlelte, hogy az egyik személygépkocsi jobb oldali ablakaiból két darab egy méter hosszúságú Vasas-zászlót nyújtottak ki, és a gépkocsi így vett részt a forgalomban. A járőr vezetője a közlekedés biztonságára nézve veszélyesnek tartotta a zászló kinyújtását, ezért a gépkocsi után menve

³³ BM rendelettervezet. Budapest, 1966.

azt megállította azzal a szándékkal, hogy a gépkocsi vezetőjét figyelmeztesse, és felhívja a zászló bevonására.³⁴

A hetvenes-nyolcvanas években is előfordultak negatív szurkolói megnyilvánulások, az FTC és az Újpest mérkőzésein a leginkább. Az akkori helyzet értékelésére a gyermek-, ifjúsági és sportminiszter szakértői bizottságot kért fel. A munka során megállapították, hogy a footballhuliganizmus összetett társadalmi probléma, amelyet nem lehet kizárólag rendészeti eszközökkel orvosolni. A jelentés felhasználásával az akkori kormány egy cselekvési programot dolgozott ki, majd ennek alapján elfogadták az 1071/2003. (VII. 18.) Kormányhatározatot, amely határidőkkel és felelősökkel határozta meg az egyes tárcák által végrehajtható feladatokat.

Az Európai Rendőr Akadémiával közösen a kilencvenes években egyébként a nagy tömegrendezvények tanulmányozása során a beléptetőrendszerek tapasztalatait előremutató javaslatok kíséretében osztották meg egymással a rendőr szakemberek, ami szintén nagy hatást gyakorolt a rendezvénybiztosítási elvekre.

1990. március 10-én, a Váci Izzó – FTC NB I-es labdarúgó-mérkőzés utáni rendzavarást szokták megjelölni azon eseményként, amelynek során kialakult Magyarországon is a footballhuliganizmus jelensége. A bekövetkezett események hatására az ORFK és a BRFK szorosabb együttműködési kapcsolatot alakított ki a Magyar Labdarúgó Szövetséggel. Ennek keretében 1990-ben négy NB I-es labdarúgóklub, a Népstadion és intézményei, valamint az ORFK és BRFK részvételével megalakult az Állandó Biztonságtechnikai Bizottság. A bizottság döntött arról, hogy melyek legyenek a legszükségesebb biztonsági előírások, többek között, hogy a létesítményt egy 2–2,5 méter magas, szilárd anyagból készült külső kerítésnek kell körülvennie, a játékoskijárót elzáró oldalkerítés legalább 2,2 méter magas, és fölül is zárt legyen. **Ezzel egyidejűleg megjelent az országos rendőrfőkapitány általános szakmai helyettesének 1/1990. számú intézkedése a sportrendezvények rendőri biztosításáról.** Fő feladatként meghatározták, hogy a rendőrkapitányok a biztosítási tapasztalatokat figyelembe véve vizsgálta felül, hogy a labdarúgópályák és egyéb sportlétesítmények megfelelnek-e a biztonsági előírásoknak. Megállapítást nyert, hogy a sportrendezvényre rendőri biztosítást kell szervezni, ha azt a rendező szerv kéri. **Érdekesség, hogy az országos rendőrfőkapitány közbiztonsági helyettese külön rendelkezett az 1/1991. ORFK KBH intézkedésben a Ferencvárosi Torna Club labdarúgócsapata mérkőzéseinek rendőri biztosításáról.** Az 1900-as évek végén a rendezvénybiztosítások értékelése során az ORFK vezetői megállapították, hogy az egyre nagyobb tömegekben előforduló és egyre erőszakosabb szurkolói magatartás elleni még hatékonyabb rendőri fellépés érdekében szükséges a rendőrök csapaterőben történő megjelenését minden részletre kiterjedően szabályozó norma kidolgozása. **Így született meg a 11/1998. ORFK utasítás.** Ez a norma meghatározta a rendőri műveletek tervezése, végrehajtása során végzendő parancsnoki feladatokat, a biztosítási tervek alaki-tartalmi követelményeit, a létrehozható szolgálati csoportokat, az alkalmazható taktikai eljárásokat.³⁵

³⁴ Dr. Németh Nándor r. ezredes jelentése rendőri intézkedésekről Benkei András belügyminiszternek (415/1969. Ált.).

³⁵ STRAUSS (2003), 59–60.

Szinte háborús jelenségek voltak tapasztalhatók az 1994-es Magyar Kupa döntőjén, ahol a pályára özönlő szurkolók megtámadták az őket kiszorítani akaró rendőröket, és néhány ferencvárosi labdarúgó erőszakkal próbálta kiszabadítani az intézkedés alá vont szurkolókat. 1998. május 23-án a Zalaegerszegre utazó kispesti szurkolók késelésbe, majd lövöldözésbe torkolló tömegverekedést produkáltak Balatonlellén, ahol végül rendőri fegyverhasználatra is sor került. Az 1999. április 17-i FTC–UTE mérkőzés előtt több száz FTC-szurkoló rátámadt az újpestiek beléptetését biztosító rendőrökre. A rend helyreállítása során egy lovas rendőr súlyosan megsérült, három rendőrségi jármű megrongálódott. Mégis Magyarországon a labdarúgás fekete napjának 2003. május 3-át nevezik, amikor a Balaton FC a Győri ETO-val mérkőzött meg egy NB I-es találkozón. A hosszabbításban megítélt büntetőrúgással a siófoki csapat nyert, és emiatt a győri szurkolók a kerítést bedöntve a pályára rohantak, ahol verekedni kezdtek a hazai szurkolókkal és a biztonsági őrökkel. Megállapítható, hogy a 2000-es évek elején a footballhuliganizmus résztvevőinek magatartása a fokozódó erőszak és a brutalitás irányába tolódott el. Ebben az időszakban a sportrendezvény-biztosítások számának fokozatos csökkenése mellett a foganatosított intézkedések száma fokozatosan nőtt.³⁶

2003. május 30-án Budapesten, az FTC Üllői úti stadionjában egy labdarúgó-mérkőzés végén botrányos nézői randalírozásra került sor. Ezen a napon Siófokon is atrocitás történt két város szurkolótábora között. Footballhuliganizmusnak minősíthető cselekedetek, rongálások, szurkolói összetűzések a 2000-es évek elején már nagyobb számban előfordultak. Már ekkor egyértelművé vált, hogy nemcsak a lelátókon szükséges a rend biztosítása, hanem a mérkőzés előtt és főként utána is.³⁷

Szinte hihetetlen, hogy itt sem történt haláleset. A legsúlyosabb sérült csigolya- és koponyaalapi töréseket szenvedett. Az egész életére mozgáskorlátozottá vált fiatalembert később az FTC alkalmazta: negyedszázadon át volt a sporttelep pénztárosa, sőt az Üllői úti székházban szállást is biztosítottak számára.

Magyarországon haláleset sportrendezvényel összefüggésben még nem következett be. Összefoglalva elmondható, hogy a rendszerváltás előtt az ellenőrzött társadalomban a sportpályák lelátóin és környékén garázda cselekmények nagyon ritkán fordultak elő, azokról is ritkán számolt be az ellenőrzött média. A rigmusok is szalonképebbek voltak. A rendszerváltást követően megszorodtak a sportpályák nézőterein az erőszakos cselekmények. A média sem hallgat már az eseményekről, igaz, a beszámolóik sokszor bulvár stílusúak, szenzációhajhászak. Sajnos az erőszak a szabadidő eltöltésének egyik formája lett.

A már említett 2003-as Üllői úti rendbontás tapasztalatait és tanulságait a Páva Zoltán országgyűlési képviselő vezette szakmai bizottság dolgozta fel. Az úgynevezett „magyar taylori” anyagnak minősített jelentés 2003. július 12-én kelt. Megállapították, hogy a footballhuliganizmus csaknem kizárólag rendészeti problémaként jelent meg. A jelentés arra kereste a választ, hogy melyek a legfontosabb taylori tanulságok és párhuzamok, milyen új, korszerű biztonsági filozófiára van szükség, milyen főbb jogi intézkedésekre van

³⁶ STRAUSS (2003).

³⁷ KOLLÁTH (2003), 40.

szükség, a technikai megoldások használatától milyen eredmények várhatók, mennyiben futballspecifikusak a problémák.³⁸

A bizottság főbb javaslatai a következők voltak: szabálysértési tényállás megalkotása a pályára belépés és bedobás szankcionálására, illetve hosszabb távon a sporttörvény és a Btk. megfelelő módosítása, a szurkolói kártya fokozatos, teljes körű bevezetése, beléptető- és térfigyelő rendszerek telepítése minden stadionba. A jelentés felhasználásával a kormány elfogadta az 1071/2003. (VII. 18.) kormányhatározatot, amely meghatározta az egyes feladatokat. A határozatnak megfelelően megjelent a sportrendezvények rendjének megzavarását szankcionáló szabálysértési tényállás, amely a küzdőtérre belépő, oda különböző tárgyakat bedobó személyek magatartását rendeli büntetni, valamint a kilitás ellenére a sportlétesítménybe lépők büntethetőségét megteremtő norma is.³⁹

A 2006. szeptember–októberi fővárosi demonstrációkkal, utcai rendezvarásokkal és rendfenntartó intézkedésekkel kapcsolatos eseményekről szóló vizsgálati jelentés alapján elmondható, hogy a 2000-es évek közepén a futballmeccseket egyre kevesebb valódi szurkoló látogatta, így a lelátókat kevésbé vették birtokukba a futballhuligánok. A stadionokban 2003 és 2006 között huszonhárom esetben kellett csapaterős rendőri beavatkozást elrendelni. Már 2003-ban alakult egy szakmai bizottság a futballhuliganizmus vizsgálatára, amely megállapította, hogy a sportbiztonság helyzete nem megnyugtató, egy-egy botrányt követően a személyi és szervezeti felelősök megtalálása kivételes esetben járt csak sikerrel. A vandalizmus 1992 és 2002 között negyvenhat alkalommal eredményezett súlyos károkkal járó rendbontást a mérkőzés környékén is, ideértve közlekedési eszközök, útba eső üzletek rongálását, járókelők zaklatását, bántalmazását. A tömeges erőszak és a szurkolás összekapcsolódása persze nem volt ekkor sem szükségszerű.

A futballhuligánok cselekményei alapvetően garázdaságot valósítanak meg, az ügyek háromnegyedében került sor ennek megállapítására. Az incidensek fele a mérkőzések alatt következik be. A mérkőzés utáni időszak pedig kiemelt hangsúlyt kap. Különösen a találkozók utolsó percei neuralgikusak, hatványozódik a feszültség, emelkedik az adrenalinszint. Az 1995. évi OKRI-kutatás időszakában a cselekmények tipikus elkövetői 20–29 év közötti, nyolc általánost vagy szakmunkásképzőt végzett nőtlen férfiak voltak, 30%-uk munkanélküli volt.⁴⁰

2006-ban az OKRI (Országos Kriminológiai Intézet) kutatásai alapján megállapítható volt, hogy hiányoztak a hatékony szankciók, a kilitás intézménye nem volt működő jogintézmény, valamint hiányoztak a beléptetőrendszerek. A sportlétesítmények műszaki állapota sem volt megfelelő. Már ebben az időszakban megállapították, hogy a futballhuliganizmus visszaszorítása csak a magyar labdarúgás valamennyi szereplőjének és a rendőrség együttműködésével valósítható meg, aminek fontos eleme a folyamatos párbeszéd és a jogszabályok következetes betartása.⁴¹

³⁸ KOLLÁTH (2003), 41.

³⁹ STRAUSS (2003), 68–69.

⁴⁰ NAGY László Tibor (2007), 169–189.

⁴¹ NAGY László Tibor (2006), 118–134.

6. Stadionkatasztrófák a nagyvilágban

Visszatérve az előzményekhez, sajnos megállapítható, hogy a második világháború óta több mint hatvan stadionkatasztrófában ezerötszázán veszítették életüket, ekkor a stadionok „pokollá” változtak.

A különböző sportesemények egyébként már az ókorban is nagy tömegeket vonzottak. Minden idők leghírhedtebb sportháborúja Konstantinápolyban tört ki Kr. u. 532 januárjában. A kocsiversenyek színhelyén, a hippodromban, a városi lakosság találkozóhelyén a kékek és a zöldek pártjainak – akik nemcsak mint a különböző versenyzők szurkolói, hanem mint politikai szervezetek is szemben álltak egymással – hét, gyilkossággal gyanúsított tagjának letartóztatása lázadásba és tömeggyilkosságba torkollott.⁴²

Többtucatnyi stadionkatasztrófa történt az elmúlt száz évben. A futballstadionokban rendszeresen megjelenő hatalmas tömeg a 20. század első éveiben megszülető új társadalmi jelenség. Csak háborús helyzetek, politikai tömegrendezvények, vallási ünnepek, kiemelkedő kulturális események, néha más sportágak versengései járnak ilyen hatalmas embertömeg jelenlétével. A zsúfoltság, az érzelmek túlzottan heves megjelenése, a rendbontások, sokszor a rendezési hiányosságok vagy a stadionok nem megfelelő állapota és nemegyszer a tragikus véletlen időről időre súlyos stadionbalesetekhez vezettek.⁴³

A világ legpusztítóbb esetei között tartjuk számon az 1964-es esetet, amikor 318 ember halt meg Limában, egy Peru–Argentína mérkőzést követően. A rendőrség könnygázgránátokat vetett be a szurkolók ellen, akik menekülni kezdtek, de a stadion kijáratai le voltak lakatolva. A 318 halálos áldozat mellett több mint ötszázan szenvedtek súlyosabb sérülést.

127 ember halálát okozta Ghánában egy elszett rendőrségi támadás 2001-ben. A pánikba esett tömeg egymást taposta a kijutás érdekében, a legtöbb kapu itt is zárva volt.

Bizarr körülmények között vesztette életét 93 ember Nepálban 1988-ban, amikor egy Nepál–Banglades mérkőzés közepén hatalmas jégeső zúdult a stadionra. A nézők menekülni próbáltak a természeti csapás elől, de a tömeget a rendőrség ismeretlen okból feltartóztatta, majd visszafordította, így nem csoda, hogy a nézők egymást taposták halálra.

Egy eldobott cigarettacsikk okozott olyan tüzet 1985-ben, amely miatt pár perc alatt porig égett az angol Bradford stadionjának egyik lelátója. A rendőrség kénytelen volt a pályára evakuálni a nézőket, de így sem kerülhették el a tragédiát, amely 56 halálos áldozattal járt.

Érdekes tény az előzőekhez kapcsolódva, hogy Magyarországon már 1948-ban, a Belügyminisztériumnak a rendőrség részére kiadott szolgálati szabályzatában is felhívták a figyelmet arra, hogy *„A sport- és versenypályák fából ácsolt nézőhelyén (lelátóin) a dohányzás tilos. Erre a tilalomra feltűnő módon elhelyezett táblákkal kellett a közönség figyelmét felhívni.”*⁴⁴

Skóciában két katasztrófa is történt. Az újonnan épített, fából készült tribün erős esőzés hatására elázott, és egy mérkőzés alatt összeomlott. Több száz szurkoló zuhant a mélybe, közülük 25-en nem éltek túl az esést. Az eset után hozott rendelet előírta a vasbetonból készített stadionokat az Egyesült Királyság területén.

⁴² SZABÓ (2003), 5.

⁴³ TÓTH Nikolett Ágnes (2017a), 14.

⁴⁴ BM Szabályzat, 1948. 322.

1982-ben következett be Oroszország legsúlyosabb sportkatasztrófája Moszkvában. A Lenin Stadionban a létesítmény vezetése úgy döntött, hogy csak a nyugati és keleti lelátókat nyitja meg, mivel csak ezeken sikerült letakarítani a mérkőzés előtti napokban leesett havat. Páran átestek a korlátokon, és többeket magukkal sodortak. A láncreakció-szerű eseményben 66 szurkoló halt meg.⁴⁵

Ismertetnék még néhány további adatot a pánik következményeinek bemutatására: Glasgow-ban 1902-ben huszonöten haltak meg, 517-en sebesültek meg, ugyanitt 1971-ben száznál is több sebesült volt és 66 halott. 1957-ben a Firenze–Juventus mérkőzésen Torinóban 120 sebesültről van tudomásunk, 1906-ban Törökországban, Kirikhalában tízen haltak meg, és több mint százan szenvedtek sérüléseket. Buenos Airesben 1968-ban 80 halálos áldozatot követelt egy mérkőzés. 1946-ban Boltonban 33 halálos áldozatról van tudomásunk, és 400 sebesültről. 1956. október: Nápoly, 65 sérült, 1964. december: Isztambul, Törökország–Bulgária találkozó, 84 súlyos sérült egy pánik következtében, 1964: Kayseri, Törökország, 27 halott, 600 sebesült a rendőrséggel történt összecsapás következtében, 1968: Buenos Aires, 80 halott, 150 sebesült a River Plate – Boca Juniors találkozón, 1969: Kongó, 27 halott és 52 sebesült a nézőtéren kitört pánik miatt. 1977. április: Hamburg, egy halott, 25 sebesült a Hamburger SV – Bayern München találkozón, 1977. június: alig három hónappal az előző eset után ismét 70 sérült a Hamburger SV – Bayern München mérkőzésen, 1974-ben több százan sebesültek meg a Zamalek – Dukla Prága mérkőzésen, 48-an életüket veszítették. Még néhány adat: 1981: Pireusz, 21 halott, ötvennégy sebesült az Olimpiakosz Pireusz – EAK Athén bajnoki találkozón, 1982. november: Cali, 24 halott, 50 sebesült az America–Deportivo bajnoki összecsapáson, 1982. november: Algír, nyolc halott, 600 sebesült egy lelátó összeomlása következtében a helyi csapat bajnoki mérkőzésén. 1985. május: Peking, vandalizmus, összecsapás a karhatalom és a szurkolók között, többtucatnyi sebesült és letartóztatott a Hongkongtól elszenvedett 2 : 1-es vereség után.⁴⁶

1985. március 13-án, egy szerdai napon kezdődött az angol futball legsötétebb éve. Ennek első állomása volt aznap a Kenilworth Road-i zavargás. Azon a szerdán a Luton Town fogadta a Millwall csapatát az angol FA-kupában. A szurkolók már a meccs közben tomboltak. Összesen hétszáz ülést téptek ki és dobtak a pályára, egy rendőrt a kezdőkörben kellett újraéleszteni. Ezek után a városban folytatódott a rendbontás. Az 1980-as évektől kezdve a huligánok elkezdték kísérni az angol válogatottat. Útjukat mindenütt rombolás, fosztogatás kísérte. Rettegett tőlük egész Európa. Súlyos gondokat okoztak Luxemburgban és Olaszországban is az 1980-ban rendezett Európa-bajnokságon. Thatcher szégyenteljesnek tartotta viselkedésüket. A Heysel-tragédia utáni eltiltást követően viszont még elszántabban kísérték a válogatottat a huligánok. Az 1988-as németországi Európa-bajnokságon rendkívül durva események résztvevői voltak az angol szurkolók. A hollandok elleni mérkőzést megelőző napon angol, holland és német drukkeres estek egymásnak. A város 24 órán át állt ostrom alatt, 2500 rendőrt kellett még erősítésként behívni.⁴⁷

⁴⁵ Elérhető: <http://sport365.hu/nemzetkozi-foci.vilagfoci.leomlo-lelatok-megvadult-tomeg-amikor-a-stadionok-pokollavaltoztak,19690> (a letöltés időpontja: 2018. március 20.)

⁴⁶ Kocsis (1986), 21–22.

⁴⁷ KÓSZEGI (2015), 13–15.

1985. május 29., szerda, Brüsszel, Heysel-stadion. A bajnoksapatok Európa-kupájának döntője, Liverpool–Juventus mérkőzés. A két csapatot több tízezer hazai szurkoló kísérte el. Repülőn, hajón, vonaton, gépkocsival érkeztek a belga fővárosba. Közülük sokan soha nem tértek vissza otthonaikba. Az ittas és felelőtlen brit szurkolók egy csoportja ugyanis megtámadta az olaszokat. A pánikba esett tömeg a brit dühöngők elől hátraszorult, és ki-döntött egy téglafalat, majd sokan közülük a mélybe zuhantak. A téglafal megmaradt része ezután rájuk omlott.⁴⁸

Brüsszelben egyébként tapasztalt, rutinos rendezők vettek részt a sportrendezvények biztosításában. A belga belügyminiszter mozgósította a csendőrséget, a rendőrséget, a tűzoltóságot és a mentőket is. Több mint háromezer rendőr biztosította a stadiont, és készültségben állt a város teljes rendvédelmi apparátusa, hét mentőautó és egy orvosi összekötő kocsi volt a stadionnál. A mérkőzésre kétszáz angol rendőr is érkezett, hogy ismereteikkel segítsék belga kollégáik munkáját.

A stadion kapuit a mérkőzés előtt három órával, délután öt órakor nyitották meg, a mérkőzés kezdetének tervezett időpontja 20:15 volt. A ruházatot csak felületesen vizsgálták át, mivel mindenki mihamarabb be akart jutni az arénába.

A Heysel-tragédiát tehát a hetvenes-nyolcvanas években egyértelműen fokozódó futballhuliganizmus okozta. Angliában azóta is tömegek emlékeznek meg a csaknem harminc évvel ezelőtti tragédiáról, amely örökre megváltoztatta az angol labdarúgást. Az áldozatok családjainak 27 éves jogi harca után felmentették a Liverpool-szurkolókat. A bíróság megállapította, hogy a Hillsborough Stadionban a tragédiához hozzájárultak az intézkedő tisztek mulasztásai, a stadion hibái és az is, hogy nem nyitották meg időben a közeli kijáratokat. A rendőrség és a katasztrófaelhárítási alakulatok – beleértve a mentőszolgálatot is – egyaránt késtek. Amikor a mérkőzés elkezdődött, még számos Liverpool-szurkoló igyekezett bejutni a pályára. A rendőrség megnyitotta a kapukat, és a szurkolók beözönlöttek az alagúton át a lelátók felé. Ám a lelátók ekkor már zsúfolásig tele voltak. Ahogy az újabb szurkolók benyomultak, az előttük állókat nekinyomták az előttük magasodó vasrácsnak, amelyet azért zártak be, hogy a szurkolók ne fussanak be a pályára. Hat perccel a kezdést követően a bíró félbeszakította a mérkőzést, de a kapukat már későn nyitották ki. A halottak száma 96, a sebesülteké pedig 200 fölött volt.

Többek szerint ezen a napon halt meg a futball, a másnapi *The Times* a következőt írta: „A labdarúgás mint játék halott”. Véleményem szerint a jelentős változtatások következtében az egész labdarúgás újjászületett, és romjaiból egészen rövid idő alatt az egyik legsikeresebb európai üzletággá vált.

Az 1960-as évek közepétől egyre inkább az alkalmi munkákból és segélyekből élők váltak a labdarúgó-mérkőzéseket látogatók táborává. A legújabb kutatások pedig már azt jelzik, hogy csak a 8 osztályt vagy azt sem végzetek között a legnagyobb azok aránya, akik soha nem látogatnak ki a sporteseményekre. Az én kutatásaim is ezt támasztják alá.

Az Európa Tanács keretében 1985. augusztus 19-én született egy egyezmény a sportrendezvényeken, különösen a labdarúgó-mérkőzéseken megnyilvánuló erőszakról. Ennek elvei beépültek a magyar sporttörvénybe is. Ezért javasolta a bizottság, hogy a sportrendezvényeken váljon egyértelművé a rendező és a szervező felelősségének határa. Egyértelművé

⁴⁸ Kocsis (1986), 22.

kellett tenni, hogy a rendőrség kizárólag közfeladat ellátása céljából vegyen részt a sportrendezvények biztosításában, illetve a megbomlott rend helyreállításában. Meghatározták, hogy a rendőrség az általa kockázatosnak ítélt sportrendezvény szervezője mellé egy vagy több rendbizont jelöljön ki, aki a rendezvény szervezésének és megtartásának időszakában a helyszínen felügyelheti a rendezvény biztonságával összefüggő jogszabályi előírások betartását, szükség esetén kezdeményezheti a rendőri erők beavatkozását. Úgy vélték, hogy a rendőrséget törvényben kell felhatalmazni arra, hogy – amennyiben a résztvevők magatartása a sportrendezvény biztonságos megtartását veszélyezteti és a megbomlott rend másként nem állítható helyre – a rendezvényt befejezettnek nyilvánítsa, a rendbontókat kiemelje és eltávolítsa, vagy amennyiben ez nem lehetséges, a tömeget feloszlassa.⁴⁹

⁴⁹ Elérhető: www.gonczolbizottsag.gov.hu/jelentes/gonczolbizottsag_jelentes.pdf (a letöltés időpontja: 2013. március 13.), 160–161.

IV. FEJEZET:

A rendőrség szerepe a sportrendezvények biztosítása során

Végh József kutatásai alapján már 2001-ben leírta, nagyon fontosnak tartja, hogy civil ruhás rendőrök is dolgozzanak a szurkolói csoportokban. Ezek a rendőrök ugyanazokkal a szurkolócsoportokkal találkoznak, hiszen a személyes ismeretség, a személyes kontaktus minden csapaterős tevékenységnél többet ér. Így ugyanis egyértelműen partnernek tartják a rendőröket. Amennyiben állandó kapcsolat van egy jól kommunikáló, felkészített rendőr és egy szurkolócsoport között, akkor ezeken az információkon keresztül tájékoztatást is kaphat a rendőri vezetés a tervezett eseményekről. Németországban is sokat segített a futballhuliganizmus kezelésében az, hogy néhány szakember fő munkaterületévé vált ennek kezelése.¹

A Magyar Labdarúgó Szövetség vezetősége a Magyar Labdarúgás Stratégiájában a 2010–2020 közötti időszakot a megújulás évtizedeként tüntette fel a vitaanyagában. Az anyag említést tesz arról is, hogy míg a futballhuliganizmus és a stadionbiztonság kifejezésekkel jellemzett probléma több mint húsz évvel ezelőtt elérte Magyarországot, addig a kezelésükre kidolgozott komplex, modern nyugat-európai megoldások nem honosodtak meg nálunk, vagy csak részben, és döntően a fizikai erő (rácsok, több biztonsági személyzet, több rendőr) alkalmazására koncentráltak. A szövetség biztonsági területének fő célja, hogy a labdarúgó-mérkőzés rácsok nélküli stadionokban családi program legyen, gyerekek részvételével. Ennek érdekében a biztonságot szolgáltatásként kívánja nyújtani az MLSZ. Célkitűzésük, hogy a rendbontókat távol tartsák a stadionoktól. A fő hangsúlyt a rendbontások megelőzésére helyezték. A stadionon kívüli és belüli rendbontások kezelésének gyors és hatékony rendszerét alakították ki. A célok teljes körű megvalósításának feltétele, hogy a kihívásoknak megfelelő biztonságfilozófiát szükséges kidolgozni. Ennek összhangban kell lennie a magyar sajátosságokkal, a legjobb európai megoldásokkal és az UEFA gyakorlataival. Ebben a filozófiában a mai gyakorlathoz képest a biztosítás (rendészeti erővel való kezelés) dominanciáját felváltja az általános biztonság, a (biztonságos infrastruktúra, ellenőrző eszközök és technológiák, közlekedési, egészségügyi, menekítési feltételek, biztosítási tervek) megteremtésének elsődlegessége, valamint a kiszolgálás színvonalának emelése. A biztosítás belső tartalma is megváltozik, és a bekövetkezett eseményekre való egyedi reagálást felváltja a dinamikus kockázatelemzésen alapuló, még alacsony feszültségi szinten megvalósuló megelőző biztosítási intézkedés, a kockázatos szurkolók és tiltott tárgyak

¹ VÉGH (2001), 47.

bejutásának hatékony megakadályozása. Ez a biztosítási forma az összes szurkolót nem potenciális rendbontóként kezeli, hanem három csoportra osztja őket. A kockázatot jelentő szurkolók, akiket ki kell zárni a stadionból. Egyéb szurkolók, akik jogsértő cselekményekbe sodródhatnak, ezért felügyelet alatt kell tartani őket. A kockázatot nem jelentő szurkolókat pedig be kell vonni a biztonság fenntartásába, partneri viszonyt kell kialakítani velük.²

A mai magyar közvéleményt a labdarúgás eredményeivel azonos mértékben foglalkoztatja a sportág körül kialakult biztonsági problémák kezelése. A magyar bajnokság mérkőzéseinek nézőszámát jelentősen csökkentette az eddig megoldatlan stadionbiztonsági kockázat is. Néhány száz oda nem illő magatartású ember tízezrek szórakozását tette tönkre, a klubok és a szövetség pedig két évtized alatt sem találta meg ennek ellenszerét, illetve nem vállalta fel ez ellen a küzdelmet.³

1. Alacsony profilú intézkedés

Napjainkban Magyarországon civil ruhás rendőrök is tevékenyen részt vesznek a sportrendezvények biztosításában, Partner Csoport feliratú megkülönböztető mellényben. A biztonsági kockázattal járó sportrendezvényeken is alkalmazzák a párbeszédre alapuló tömegkezelést, nagy hangsúlyt fektetve a kommunikációra, az éles szituációk tompítására.

A Partner Csoport tagjai jól megkülönböztethetők a nyílt rendőri erőktől, civilben, fegyverek és kényszerítő eszközök nélkül dolgoznak a szurkolók között. Feladatuk a feszültség csökkentése, a krízishelyzetek felismerése és verbális eszközökkel történő kezelése. A csoport a Románia–Magyarország futballmeccsen mutatkozott be, amely egyébként a legnagyobb kihívást jelentette a rendőri szervezetnek. Mindent elkövetnek a békés megoldásokért: felveszik és tartják a kapcsolatot a szurkolói klubokkal. A Partner Csoport tagjai nem intézkednek. Tevékenységük közben folyamatosan tartják a kapcsolatot a bevetési egységeket vezető parancsnokokkal. Aktívan figyelik a sportrendezvényen részt vevőket, a jelentősebb rendbontásról értesítik a biztosításra kivezényelt kollégákat, üzeneteket adnak át a szurkolóknak a távozási útvonalokról és a közlekedés rendjéről. Olyan helyzet megteremtése a céljuk, hogy a legkevesebb aktív rendőri beavatkozásra legyen szükség. A problémák megoldása helyett azok megelőzésére helyezik a hangsúlyt. Igyekeznek párbeszédet folytatni a szurkolókkal.⁴

További fontos jellemző, hogy az alacsony profilú elgondolás alapján tevékenykedő rendőrök segítik a rendezvényen részt vevőket. Civil ruhás rendőrök is dolgoznak Partner Csoport feliratú mellényben, ők is az új szemlélet szerint, ugyanis a tömegben a rendőri erő látványa agressziót válthat ki. A biztonsági kockázattal járó sportrendezvényeken is alkalmazzák a párbeszédre alapuló tömegkezelést, nagy hangsúlyt fektetve a kommunikációra, az éles szituációk tompítására.

Az alacsony profilú, alacsony intenzitású biztosítás innovatív intézkedés. A rendőri erő láthatóan nincs jelen a stadionban, az egységek nem tömörültek erődemonstráló blokkokba, azonban jól mozgósíthatóan osztják el őket a kollégák a neuralgikus pontok közelében.

² Elérhető: https://szovetseg.mlsz.hu/adat/dokumentum/527/dokumentumok/mlsz_strategia1.pdf (a letöltés időpontja: 2017. november 17.), 42.

³ NAGY László Tibor (2014), 287.

⁴ Elérhető: www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/partnerek-a-palyan (a letöltés időpontja: 2018. január 31.)

Ütőképes számú és képzettségű szakaszok állnak testpáncélban, teljes készenlétben a tribünök alatt, ám a szurkolók nem látják őket. A rendőröket kisebb csoportokba beosztva alkalmazzák, akik így megközelíthetőbbek lesznek, mint a nagy, zárt alakzatok, ebből fakadóan lehetőség adódhat arra, hogy proaktív módon kerüljenek kapcsolatba a tüntetések résztvevőivel, illetve a sportesemények látogatóival.

Az alacsony profilú rendőri biztosítás, vagyis a szurkolókban a lehető legkevesebb ellenszenvet kiváltó rendőri erődemonstráció bevált módszernek bizonyult, természetesen a megfelelő számú, képzettségű, felszereléssel ellátott és a sportrendezvények biztosításában tapasztalattal rendelkező rendőri erő készenlétben tartása mellett. Elmondható, hogy az alacsony profilú biztosítás meghozta a várva várt eredményt, hiszen alapelvvé vált, hogy tartózkodni kell a mérkőzések túlbiztosításától. Ezért kiemelten fontos az előzetes adatgyűjtés, amely természetesen nem zárja ki teljesen egy szurkolói rendbontás lehetőségét, de minimalizálhatja azt.

Tehát a rendőri jelenlét háttértámogató jellege emelhető ki, technikailag a képfelvételek, az új vízagyújk, a fejlett kamerás, toronykamerás autók, a drónok, mind szerepet játszottak a sportrendezvények innovatívabb biztosításában, szoftver tekintetében pedig a NOVA TIR modul elindítása tekinthető áttörésnek.

Az MLSZ Biztonsági Szabályzata is tartalmazza azt, hogy a sportlétesítményen kívüli biztonság fő felelőse a rendőrség; kevés rendőr, lehetőleg nem láthatóan, de intézkedésre készen álljon.⁵

A kommunikációt nagyon fontosnak tartja a rendőri szervezet. Egy ízben nagy sikerrel megvalósult az, hogy egy Haladás–Debrecen mérkőzést követően a szurkolói csoportok, a szövetség és a rendőrség képviselői levonták a következtetéseket, és megbeszélték a problémákat. A rendőrség továbbra is nyitott a közös értékelések lefolytatására.

2. A spotterek tevékenysége

A sportrendezvények minősítéséről és rendőri biztosításáról szóló 8/2010. (OT 5.) ORFK utasítás tesz említést a Magyar Rendőrség szervezetrendszerében a spotterekről. Ezen utasítás szerint a sportrendezvény biztosításának előkészítésébe és végrehajtásába szükséges bevonni a sportszervezetekkel való kapcsolattartásra és a biztosítással kapcsolatos rendőri feladatok ellátására, koordinálására kijelölt rendőröket, vagyis a spottereket. A spotterek a rendőrség hivatásos állományú tagjai, akik az egyes sportszervezetekhez, csapatokhoz vannak kijelölve. Személyüket a területileg illetékes rendőri szerv, rendőrkapitányság vezetője jelöli ki a saját állományából. Fontos szempont a kiválasztásuknál a helyismeret, a jó kommunikációs készség, illetve a sportág szeretete. Mindent tudniuk kell a csapatról, ismerniük kell annak tagjait, a szurkolói csoportokat, illetve fontos lehet az azokkal való bizalmi kapcsolat kiépítése, vagy akár megléte is.⁶ Tudniuk kell, hogy adott mérkőzésre hány szurkoló érkezése várható, van-e kockázatot jelentő szurkoló, milyen járművel érkeznek, hol található a szállásuk, hogyan reagálnak az esetleges rendőri intézkedésre.

⁵ MLSZ Biztonsági Szabályzata. 7. §. 8–9. Elérhető: www.police.hu/sites/default/files/mlsz_biztonsagi_szabalyzata.pdf (a letöltés időpontja: 2018. május 29.)

⁶ KELLER (2016), 16.

A budapesti rendezvények biztosítását és rendjét szabályozó jelentés szól arról, hogy a rendezvényt biztosító rendőri egységek nem tájékozódnak arról, hogy a külföldi turisták, szurkolók hol helyezkednek el a lelátókon.⁷ A spottereken keresztül történő információszerzés, illetve a szurkolókkal való közvetlen kapcsolattartás és kommunikáció jó úton jár.

Taylor a már említett jelentésben a rendőrség és a rendezők szerepét és felelősségi rendjét is meghatározta, figyelemmel a költségek viselésére is.

Érdekesség, hogy egy 1948-as BM szabályzat értelmében a játék tartama alatt a játéktéren a 22 játékoson, a partjelzőkön és a játékvezetőn kívül más személy nem tartózkodhatott. A játékteret a nézőktől elválasztó korláton belül csupán az egyesületek intézői, egy-egy orvosa, egy-egy edzője, továbbá nemzetközi mérkőzéseken a tartalék játékosok foglalhattak helyet. A játékvezető „torolta meg” a fegyelemsértéseket, és a fegyelemsértő játékosokat ő távolította el a pályáról. A játékvezető köteles volt a mérkőzésre kirendelt ügyeletes tisztnek a rend fenntartására vonatkozó utasításait minden észrevétel nélkül pontosan teljesíteni. Ellenkező esetben az ügyeletes tiszt jogosult volt a mérkőzés további folytatását azonnal megszüntetni.

Taylor elképzelése is az volt, hogy a rendőri munka megbízhatóan, előre begyűjtött információk alapján, megfelelő kockázatelemzést követően, a legoptimálisabb létszám alapján valósuljon meg. A biztosítással kapcsolatos költségek megosztását javasolta a rendőrök és a klubok között. A nagyobb rend jelentős megtakarítást jelentett a rendőrök számát illetően, hiszen míg a nyolcvanas évek közepén 74 szurkolóra vigyázott egy rendőr, 2003-tól már ez az arány a felére csökkent, és 161 drukkerre jutott egy rendőr.

A rendőrség adatai szerint, napjainkban egy kiemelt biztonsági fokozatú labdarúgó-mérkőzésen százfős biztonsági szolgálat és 171 rendőr biztosítja a mérkőzéseket, ötezer fős nézőszám esetén.

Az Országos Kriminológiai Intézet legújabb kutatása alapján elmondható, hogy Magyarországon alapvetően javult a sportrendezvények biztonsági helyzete, nem utolsósorban az infrastrukturális fejlesztéseknek is köszönhetően. A szabálysértések között a polgári felhasználású robbanóanyagokkal és pirotechnikai termékekkel való visszaélés a leggyakoribb, míg a bűncselekmények köréből a garázdaság emelkedik ki. Sok esetben a rendbontásokat, rendzavaró cselekményeket nem követi feljelentés, így azok nem jutnak a hatóság tudomására. A sportrendezvények biztonságának növelése érdekében további technikai fejlesztések szükségesek.

Nagy László Tibor 2007-ben végzett kutatásában 168 ügy tapasztalatait elemezte a futballhuliganizmus ténykutatása során, amelyek közül a futballhuliganizmus kritériumainak 114 eset felelt meg. 2000 és 2005 között 4180 olyan bűncselekmény vált ismertté az országban, amelynek elkövetési helyszíne sportlétesítmény volt. Természetesen nem minden bűncselekmény tartozott a futballhuliganizmus körébe. A kutatás azt is vizsgálta, hogy a cselekmények milyen módon jutottak a hatóság tudomására. 23%-ban észlelte a rendőrség, ez a futballhuliganizmus jelenségének sajátosságaiból fakad, ugyanis a rendőrök kiemelt biztonsági kockázatú mérkőzéseken hivatalból, szerződés-kötés alapján vesznek részt, a stadionok környékén a közrend biztosítása pedig alapfeladatuk. 37%-ban a sértett tett

⁷ Jelentés a budapesti rendezvények biztosítása és rendje tárgyában, különös tekintettel a sportrendezvényekre (50-460/14-1965). Budapest, 1965. november 20.

feljelentést. A futballhuliganizmus körében nagyon magas a látencia, az áldozatok gyakran eltekintenek a feljelentés megtételétől, ugyanis a kutatások alapján megállapítható volt, hogy sokan tudomásul veszik, hogy manapság nem rizikómentes a labdarúgó-mérkőzések látogatása.⁸

Az elkövetők kilétét az ügyek 58%-ában sikerült maradéktalanul megállapítani. Az eljárások 24%-ában teljesen sikertelen volt a felderítés.

A cselekmények túlnyomó többségét személy, negyedét kizárólag dolog ellen, 8%-át pedig személy és dolog elleni erőszakkal követték el. A kétezres évek elején többször előfordult az ellenfél szurkolóit vagy játékosait szállító autóbuszok elleni támadás is.⁹

Külön fejezetet szentelt továbbá Taylor a jelentésében a rendőri tevékenység tervezésének, a rendőri ellenőrzés funkciójának és a vezetési pont megfelelő és hatékony kialakításának.

A vezetési pontok napjainkban Magyarországon is kiemelten segítik a rendőrök munkáját. Jelenleg, már több stadionban áll rendelkezésre egy-egy korszerű vezetési pont, amely a Groupama Arénában a legkorszerűbb, ahol 200 nagy felbontású kamera és 3 mobilkamera segíti a rendőri munkát.

Itt kell megemlíteni az új, épülő Puskás Ferenc Stadion fejlesztését is, ahol német mintára készültek el a biztonsági rendszer tervei. A létesítményben szintén lesz önálló vezetési pont, előállító helyiség, meghallgatóhelyiségekkel együtt. A létesítményben tulajdonképpen egy mini rendőrség áll majd rendelkezésre, amely a legkorszerűbb technológiai megoldások használatával együtt üzemel majd.¹⁰

Taylor a beléptetés során a túlzásúfoltosság, a pánik elkerülése érdekében szükséges intézkedéseket is sorra vette.

3. Beléptetőrendszer alkalmazása

A sportesemény rendezője (szervezője), a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvényeknél beléptetőrendszert alkalmazhat, és klubkártya, bérlet, belépőjegy értékesítésekor, illetve a beléptetésnél összevetheti a néző személyazonosságát a beléptetőrendszer adataival.

Klubkártyát és futballkártyát is bevezettek hazánkban is. A klubkártya az egyesületekhez kötődik. A futballkártya a klubkártyának egy speciális formája, amelyet a Magyar Labdarúgó Szövetség bocsát ki azoknak, akik nem kötődnek egyetlen klubhoz sem, és leginkább válogatottmérkőzésekre látogatnak ki.

A klubkártya, vagy más néven szurkolói kártya fontosságára Taylor már 1989-ben felhívta a figyelmet.

Az adatkezelés jogalapját az érintett hozzájárulása képezi a sporttörvény alapján. A kezelt adatok köre: név, születési hely, idő. A laccím kezelése akkor szükséges, ha a nézőt a szervező kizárja. A jegyértékesítés előtt, a beléptetés során a néző személyazonossága ellenőrizhető. Érdekes tény, hogy a jogszabály nem különböztet meg VIP-jegyet, ez is számos probléma forrása lehet.

⁸ NAGY László Tibor (2007), 158.

⁹ NAGY László Tibor (2007), 162.

¹⁰ TÓTH Nikolett Ágnes (2017b).

A sportesemények rendezőivel szemben súlyosabb esetekben büntető, illetve szabálysértési felelősségre vonás is alkalmazható. Kitalást a sportrendezvényen való részvétellel összefüggő szabálysértés miatt lehet másodlagos vagy akár önálló intézkedésként alkalmazni.

A nézők sportrendezvényen való részvételét részletesen szabályozták már az ókorban is. A kitalás eszközt a rómaiak szintén alkalmazták már, az érintettek körét azonban a mainál tágabban határozták meg. Ugyanis nemcsak rendfenntartási, hanem erkölcsvédelmi célból sem mehetett el mindenki megtekinteni a játékokat.

A sportrendészeti nyilvántartásban szereplő kizárt, eltiltott, valamint kitalított személynek belépőjegy nem értékesíthető, illetve belépését meg kell tagadni. A klubkártya a néző azonosítására alkalmas, fényképpel ellátott és egyben kedvezményekre is jogosító igazolvány. A személyazonosság biometrikus sablon útján is ellenőrizhető. A személyes adatok kizárólag a sporteseménnyel kapcsolatosan indított büntető-, illetve szabálysértési eljárás, valamint a sportrendezvényeken történő részvételből való kizárásnál használhatók fel.

Taylor is hangsúlyozta a kizárás fontosságát.

Egyértelműen elmondhatjuk, hogy Magyarország sportnemzet, minden évben rengeteg nemzetközi és hazai sportrendezvényt rendeznek meg. A tavalyi év során, a 2017-es évben mintegy 1800 sportrendezvény biztosítási feladataiban vett részt a rendőrség. A sportesemények lebonyolításának megszervezése – ahogyan már említettem – igen bonyolult feladat. A labdarúgás a szurkolóknak sportélményt és izgalmat ad. Általában azonosulnak a csapatuk által megjelenített társadalmi, sportbeli, történelmi pozitív jelentéstartalommal, amelyek egyértelműen megfigyelhetők a szurkolói rigmusokban is. Számos drukker olyan szerepekben jelenhet meg, amelyek nem jellemzők az életében egyébként, a mérkőzésen a szurkoló vezetővé válhat, átélheti a hatalom érzését, erősnek és dominánsnak érezheti ilyenkor magát. Sokan bonyolult viszonyrendszerként szemlélik a világot, a mérkőzések idejére ezért teremtenek átláthatóbb viszonyokat tükröző világot. Könnyen jutnak sikerélményhez, akár győz a csapatuk, akár veszít. Káoszt próbálnak teremteni sok esetben azért, hogy utána úgymond új rend jöhessen létre, ahol más szabályok szerint tudnak aztán viselkedni.¹¹

2011-ben készült egy reprezentatív országos közvélemény-kutatás. A kérdezők arra keresték a választ, hogy mely tényezők akadályozzák az embereket a mérkőzések látogatásában. A főbb okok között szerepelt, hogy nem tartják biztonságosnak a stadionokat. Saját kérdőíves kutatásomban idén, 2018-ban pontosan ugyanezen kérdésekre kerestem a válaszokat.

¹¹ VÉGH (2001), 40.

V. FEJEZET:

Sportrendészet és innováció

Írásom ezen fejezetében a sportrendezvény és az innováció kapcsolatát kívánom bemutatni, egyben összegezni az eddig leírtakat, a kutatási eredményeimet.

Fentebb már említettem a sportrendészet fogalmi magyarázatát, részletesen taglalva a sportigazgatás szerepét a közigazgatási jog rendszerében, eljutva odáig, hogy a sportigazgatásnak egy sajátos része a sportrendészet, közös metszete a sportjog közjogi részének és a közigazgatási jog különös, szakigazgatási részének.

A sportrendészet-fogalom már önmagában is egy nóvum, azonban arra próbáltam meg választ keresni, hogyan kapcsolódhat a manapság oly divatos innováció jelenségéhez?

A szó szakmai fejlesztést, újjátást jelent, de az innováció fogalma maga is állandó fejlődésben van, és változáson megy keresztül, és magában foglalja a szervezeti, szervezési innovációt is: a sportrendészet témakörén belül lényegesek a jogi innováció, valamint a rendőri szervezet innovatív megoldásai, illetve ezek kapcsolata is.

Fukuyama a posztmodern fogyasztói társadalom torz értékrendjében látja a káros változások okát: ha egy társadalom szerint nincs határ a technológiai fejlődésben, akkor ott valószínűleg semmi másban sincsenek határok, így az egyén viselkedésében sem, és nőni fog a bűnözés.¹ A folyton változó világban természetesen változnak a biztonsági kihívások is. A jogon alapuló erkölcsiség a technológiai vívmányokkal sokszor nem tud lépést tartani.

Az interneten olvastam egy cikket, amely szerint robbanásra számíthatunk a sportiparban, ugyanis jön a hightech tömegrendezvények kora. Innovatív fejlesztések, megoldások és infokommunikációs eszközök nélkül ma már minden területen, ágazatban elképzelhetetlen a fejlődés, és mindez napjainkban már a sportipar fejlődésének is szerves része. Még mindig hatalmas robbanásra számít a szakma, a területen tevékenykedő cégek száma várhatóan jelentősen megugrik majd a következő években, és kiéleződik köztük a verseny. Néhány évtizeddel ezelőtt még ritkán említették egy lapon a sportot és az üzletet, mára azonban egy világszinten közel 90 milliárd dolláros iparágról beszélünk. Ma már nemcsak a versenyzők, hanem a hobbisportolók teljesítményét is adatelemző eszközök segítik, miközben a szurkolói élmény is teljesen átalakul – a tévé előtt és a stadionban egyaránt. A fejlett informatikai és adatelemző rendszerek a közönségélményt is fokozzák: a nézők gyakorlatilag valós időben tudhatják meg, milyen gyorsan futott egy játékos, vagy milyen sebességgel repült a teniszlabda. A labdarúgás egy hagyományos sportág, de szintén jelentős fejlődésen ment keresztül: már nem kell találgatni, hogy miért az egyik vagy másik csapat nyert, hiszen rengeteg adat áll rendelkezésre egy adott meccsről, egy tizenegyesrúgás akár milliméterről

¹ DOMOKOS (2009), 57.

milliméterre elemezhető. A Free Dimensional (FreeD) nevű technológia például lehetővé teszi a focimérkőzések 360 fokos közvetítését: 32 rögzített, nagy felbontású kamerát használnak, amelyek másodpercenként akár 1 terabyte adatot is rögzíthetnek. Ez a sportesemények közvetítésénél használt lassításokat és a különböző irányokból való visszajátzásokat teszi még látványosabbá, és segítségével minden elképzelhető szögéből készíthetők felvételek. Bár a labdarúgásban és más sportágakban sem helyettesíthető a tehetség és a szaktudás az informatikával, a vezető sportklubok is világszerte arra törekcszenek, hogy modernizáljanak. Ugyanis ami korábban sokéves tapasztalatot vagy különleges megfigyelőképességet igényelt, annak jelentős részét ma már a technika is tudja.² A sport és innováció fogalmak összevetése kapcsán a Digitális Jólét Programban az szerepel, hogy a digitális technológiák, az információtechnológiai megoldások az utóbbi néhány évben alapvetően alakították át a sport területét, a sporthoz kapcsolódó tevékenységeket, működési modelleket is.³

1. A Magyar Labdarúgás Stratégiája

Ahogyán már említettem, a Magyar Labdarúgó Szövetség vezetősége a Magyar Labdarúgás Stratégiájában a 2010–2020-ig terjedő időszakot a megújulás évtizedeként tüntette fel a vitaanyagában. Az anyag említést tesz az előzményekről is: Magyarországon a labdarúgás 2011-ben 110 éves fennállását ünnepelte. Az 1901-ben kezdődött történet immár a magyar történelem fontos része, sikereivel, bukásaival és jelentős társadalomformáló erejével. A Magyar Labdarúgó Szövetség szervezésében 1902-ben került sor az első válogatottmérkőzésre, majd 1903-ban már az első győzelmet ünnepelhetjük. A FIFA 1907-ben vette fel Magyarországot tagjai sorába. A magyar válogatott labdarúgó-mérkőzéseit a sportág hazai „bölcsőjében”, a Millenárison rendezték. Érdekesség, hogy a FIFA VI. kongresszusának 1909 nyarán Budapest adott otthont. Az olimpiák történetében Magyarország először az 1912-es londoni játékokon vett részt.⁴

Szintén a stratégia tesz említést a stadionok fokozott biztonságáról. A megújulás évtizede című anyag arról ír, hogy a mai magyar közvéleményt a labdarúgás eredményeivel azonos mértékben foglalkoztatja a sportág körül kialakult biztonsági problémák kezelése. A biztonság a játék minősége és a szurkolói komfort mellett a nézőszám növelésének harmadik főszereplőjévé vált.

Egyetlen más sportágnál sem mutatkozik annyira élesen a szurkolótáborok közötti ellentét, mint a labdarúgásnál, amit erősít a stadionon belüli szeparáció, amely során az azonos csapat szurkolóit egy szektorban helyezik el, ami erősíti bennük az összetartozást, így erősebbnek érzik magukat, ugyanakkor meglehetősen közel is vannak az ellenfél szurkolói, akikkel viszonylag kis területen vannak összezárva.⁵

A stadionokat sokan misztikus helynek tekintik. Ezen a misztikus helyen következhetnek be a mérkőzés előtt, alatt és után az úgynevezett rendellenes cselekmények. Kiváltó

² Elérhető: www.portfolio.hu/gazdasag/it/robbanas-a-sportiparban-jon-a-hightech-tomegrendezvenyek-kora.241811-3.html (a letöltés időpontja: 2017. október 22.)

³ Elérhető: www.kormany.hu/download/6/6d/21000/DJP20%20Strat%C3%A9giai%20Tanulm%C3%A1ny.pdf (a letöltés időpontja: 2017. október 30.)

⁴ Elérhető: https://szovetseg.mlsz.hu/adat/dokumentum/527/dokumentumok/mlsz_strategia1.pdf (a letöltés időpontja: 2017. november 17.), 8–9.

⁵ TóTH Nikolett Ágnes (2017a), 14.

oka az indulatok elszabadulása, amelynek indítéka pedig maga a mérkőzés, a csapatok „összecsapása”.

Mindenekelőtt azonban fontos leszögezni, hogy soha nincs új a nap alatt.

A 20. század második felében a labdarúgás egyre népszerűbb lett, és a törzsközönsége kiszélesedett. A számos rendezvénybiztosítási hiba világossá tette mindenki számára, hogy szükség van a gyökeres változtatásra, újításra, innovációra. A zsúfoltság, a rendezési hiányosságok vagy a stadionok nem megfelelő állapota időről időre súlyos stadionbalesetekhez vezettek.

Ahogy már említettem, mintegy három évtizede született meg a Taylor-jelentés, a javaslatok radikálisan megváltoztatták a rendezvénybiztosítás elveit.

Soha nem fordult még elő, hogy napjaink sportrendezvények biztosításával foglalkozó konferenciáin ne említették volna a Taylor-jelentés elemeit. Ebből is érezhető, hogy valóban nincs új a nap alatt. A jelentés egyébként alapjaiban megváltoztatta a rendezvénybiztosítás elveit, megállapításai a mai napig is irányadók. Az UEFA a versenyrendszerében bonyolított mérközéseken a taylori elképzelések és az Európa Tanács előírásainak megfelelően a teljesen ülőhelyekkel ellátott stadionok kialakítását írta elő.

Taylor arra jutott, hogy a tömeg viselkedését teljes biztonságot nyújtó módszerrel nem lehet kezelni. Ez az elképzelés éppen az innováció, a technikai, technológiai fejlődés, a modernizáció hatására változott meg.

Az elkövető kilétét az innovációnak köszönhetően, a technikai eszközök alkalmazásával egyre egyszerűbb megállapítani. Mindezek hiányában a fentiek még előfordulhattak.

Az OKRI-kutatás is megállapította, hogy a gyenge technikai színvonal gátolja az eredményes használatot, és az agresszív cselekményekre készülő szurkolók is igyekeznek megtalálni az ellenszert, sokan kapucnis pulóverbe burkolóznak.⁶

Egyértelművé vált, hogy a szurkolókat kizárólag büntetőjogi intézkedésekkel nem célszerű és nem is lehet megfékezni.

Érdekes tény, hogy a már hivatkozott 1948-as BM szabályzat is szólt arról, hogy a játéktéren a játék tartama alatt a játékosokon és a partjelzőkön, játékvezetőn kívül más nem tartózkodhat. Meghatározta a szabályzat azt is, hogy ki tartózkodhat a játéktérrel a nézőktől elválasztó korláton belül.

A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 1964-ben kelt utasítástervezete tartalmazta azt is, hogy a rendzavaró, garázda magatartást tanúsító személyek ügyében a feldolgozás eredményesebbé tétele érdekében az operatív szervek kötelesek a fotó-, a film- és a hangfelvétel eszközöket rendszeresen alkalmazni, nyilván más típusú technikai háttér állt akkoriban rendelkezésre.

2003-ban történt meg Magyarországon az Európa Tanács égisze alatt született egyezmény kihirdetése. Ez az európai egyezmény a sporteseményeken, különösen a labdarúgó-mérközéseken megnyilvánuló nézői erőszakról és nem megfelelő viselkedésről szól, amely egyezményt azóta teljesen átdolgoztak.

⁶ NAGY László Tibor (2007), 160.

Ez az egyezmény rögzíti azt, hogy az erőszak jelenleg általános és széles körű társadalmi jelenség, amelynek eredete kívül esik a sport területén, és a sport gyakran ezen erőszak kitörésének a helyszínét képezi.⁷

Az egyezményt aláíró országoknak javasolta – többek között – azt, hogy a rendőri erők között hatékony legyen az információcsere, a szurkolói klubok hívják fel a tagtársaik figyelmét a rendbontások megakadályozására, és ha szükséges, biztosítsanak kíséret a szurkolók utaztatásához – ez napjainkban a hatályos sporttörvényben is szerepel, utazó rendezőnek nevezzük. Kifejezetten kitért a tűzijátékok, pirotechnikai eszközök bevitelének a tilalmára.

A sporthuliganizmus jelenségnek az alanyai a szurkolók. De ki minősül szurkolónak? Csak a sportszerű buzdítás keretein belül maradó szurkolókat tekintem annak. A „Gyűlölünk titeket” transzparenst tartó huligánokat semmi esetre sem tekintem szurkolónak. Semmiképpen sem szurkoló a szememben, aki egy normál biztonsági kockázatú Magyar Kupa labdarúgó-mérkőzésen a ruházatátvizsgálása során megtalált öt darab bontatlan csomagolású „görgőtűz” pirotechnikai terméket akart bejuttatni a stadionba. Ellene polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai termékkel kapcsolatos szabálysértés alapján szabálysértési eljárást kezdeményeztek.

Évtizedekkel ezelőtt a magyar szurkolók például pengét helyeztek a körmük alá, és azzal dobálták a rendőröket. Érdekesebb példákat szeretnék bemutatni, olyan eseteket alapul véve, amelyek napjainkban fordultak elő vidéki stadionokban. Például egy NB I-es labdarúgó-mérkőzésre három szurkoló nagy mennyiségű – 178 darab 3-as, 5 darab P 1-es, 40 darab 2-es kategóriájú – pirotechnikai eszközt, valamint 20 darab petárdát próbált bejuttatni a stadionba mintegy 500 ezer Ft értékben. A beléptetés során a szurkolónál – kutyás bombakutató észlelése alapján – a testére fóliával felcsavarva 8 darab pirotechnikai eszközt találtak. Mindegyikük ellen polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai eszközzel kapcsolatos szabálysértés miatt indítottak eljárást.

Hasonló eset fordult elő kiemelt biztonsági kockázatú kosárlabda-mérkőzésen. Elképesztő, hogy egy szurkoló gipszet dobott be a játéktérre, és ezzel megzavarta a játék menetét. Az elkövetőt a kamerarendszer felvételei alapján beazonosították, és intézkedés alá vonták. Az eljárás során megállapították, hogy az elkövető az egyik szurkolótársa begipszelt kezéről vette le a gipszsínt és azt dobta be a játéktérre, ezért vele szemben a Szabs. tv. 169. §-ába ütköző és aszerint minősülő rendzavarás szabálysértése miatt eljárást indítottak.

Előfordult olyan eset is, hogy egy labdarúgó-mérkőzés előtt a kísért vendégszurkolókat egy kereszteződésnél a hazai szurkolók egy csoportja megtámadta, illetve futni kezdtek feléjük, amelynek során az összecsapás megakadályozása céljából rendőrsorfallal állították fel, és vegyi eszköz többszöri alkalmazására került sor. A közterületen így sikerült a két szurkolótábort elkülöníteni. A mérkőzés első félidejében az egyik csapat szurkolói szektorukból kitorve a hazai szurkolók felé elindultak, akik ezt észlelve elkezdtek letörni a székeket, és feléjük dobálni. A szurkolók összecsapásának megakadályozása érdekében a rendezői feladatokat ellátó vagyondőrök a két tábor közé álltak és dulakodni kezdtek. A rend helyreállítása érdekében rendőri egységek bevetésére került sor, amelynek során sikerült a szurkolótáborok szétválasztása, a rend helyreállítása. Az esemény során több személy is

⁷ NAGY Zoltán András (2014), 137.

megsérült. A kamerarendszer felvételei alapján két személlyel szemben garázdaság vétsége miatt eljárást indítottak.

2. Jogi innováció

Utaltam arra, hogy megvizsgáltam a sportrendészet és az innováció kapcsolatát. De mi is az innováció a jogban? A jog ugyanis konzervál, fontos a jogi tradicionalizmus, ugyanakkor a jog reagál a megváltozott társadalmi életviszonyokra. Egyre inkább fontos a jogalkotás során is a gyorsaság, az új és újító szemlélet és persze a hatékonyság is, hiszen az élet változásaihoz a jog alkalmazkodik, számos újítás keletkezik a technikai, technológiai fejlődés következtében.

A sportrendezvényeken jelen lévő jogszabályok összessége reagált az évek során a megváltozott életviszonyokra, hiszen soha nem voltak ilyen nagyszabású sportrendezvények, mint amelyeket manapság rendeznek. Törvények, kormányrendeletek sora és a sportági szakszövetség belső szabályzatai az alkalmazandó előírások. Rendkívül összetett jogszabályok rendelkeznek tehát a sportrendezvények biztosításáról, kiegészülve számos nem jogi normával, szövetségi rendelkezéssel, belső szabályzattal, melyekről hosszasan tettem említést.

A legnagyobb sportjogi újítás a következő volt: a Magyar Országgyűlés 2011-ben elfogadta a sporthuliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvényt, azaz ún. huligántörvényt.

A huligántörvény bevezette a legnagyobb újítást, innovációt a résztvevők egyedi azonosítására alkalmas beléptetőrendszer alkalmazásának kibővítésével, és a sportrendészeti nyilvántartás felállításával. A nemzetközi vonatkozású labdarúgó-mérkőzésekkel kapcsolatos biztonságról szóló 2002/348/IB Tanácsi Határozat 2. cikk (2) bekezdésének megfelelően létrejött a sporthuliganokra vonatkozó adatbázis.

A törvény módosította a Büntető Törvénykönyvet, a rendőrségi törvényt, a szabálysértésekről szóló törvényt, a sporttörvényt, valamint a személy- és vagyonvédelmi törvényt.

A rendőrség adatai szerint napjainkban egy kiemelt biztonsági fokozatú labdarúgó-mérkőzésen százfős biztonsági szolgálat és 171 rendőr biztosítja a mérkőzéseket ötezer fős nézőszám esetén. Kiemelt kézilabda-mérkőzésen 25 fős biztonsági szolgálat, 57 rendőr gondoskodik ezer ember biztosításáról. Kiemelt kosárlabda-mérkőzésen 40 fős biztonsági szolgálat, 84 rendőr biztosít 2000 fős nézőszám esetén. Normál vízilabda-mérkőzésen 20 fős biztonsági szolgálat, hat rendőr gondoskodik 25 hazai szurkolóról. Normál jégkorong-mérkőzésen 22 fős biztonsági szolgálat, 17 rendőr gondoskodik 2000 fő biztonságáról egy nemzetközi mérkőzésen. A 2009/2010-es idényben 59 mérkőzésen 286 fő szurkolóval szemben történt rendőri intézkedés, a 2011/2012-es idényben pedig 43 mérkőzésen 386 fővel szemben volt intézkedés. Az Országos Rendőr-főkapitányság adatai szerint a 2013/2014-es idényben a stadionon belül 26 mérkőzésen 67 fővel szemben volt intézkedés. Jellemzően garázdaság bűncselekményét, valamint polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai eszközzel kapcsolatos szabálysértést követtek el. A 2014/2015-ös idényben stadionon belül 15 mérkőzésen 24 fővel szemben történt intézkedés. A 2016/2017-es idényben 10 mérkőzésen 24 fővel szemben volt intézkedés. Elmondható, hogy a kamerarendszer használatának bevezetésével párhuzamosan a stadionokon belül elkövetett jogsértések számának csökkenésében szerepet játszott a beléptetőrendszer használata, valamint a kizárás, kitiltás, eltiltás jogintézmények következetes alkalmazása is.

3. Sportrendészeti nyilvántartás

Jelenleg – a kézirát lezárásakor – a sportrendészeti nyilvántartásban **63 személy** szerepel, akik közül kizárás szankcióval **15 fő**, kitiltás szankcióval **3 fő**, eltiltás szankcióval **45 fő** érintett.

A kézilabda sportágban 1 fő kizárt, és 3 fő eltiltott, összesen: **4 fő** személy van.

A vízilabda sportágban 1 fő eltiltott és 2 fő kizárt, összesen: **3 fő** személy van.

A labdarúgás sportágban 12 fő kizárt, 41 fő eltiltott és 3 fő kitiltott, összesen: **56 fő** személy van.

Az illetékes hatóságok

- a 2012/13-as idényben 10 fő eltiltásáról és 4 fő kitiltásáról,
- a 2013/14-es idényben 6 fő eltiltásáról és 18 fő kizárásáról,
- a 2014/15-ös idényben 19 fő eltiltásáról és 14 fő kizárásáról, valamint 1 fő kitiltásáról,
- a 2015/16-os idényben 18 fő eltiltásáról, és 1 fő kizárásáról,
- a 2016/17-es idényben 17 fő eltiltásáról, 4 fő kizárásáról és 7 fő kitiltásáról,
- a 2017/18-as idényben eddig 3 fő eltiltásáról, 2 fő kitiltásáról és 9 fő kizárásáról intézkedtek.

A sportrendészeti nyilvántartás adatai a szankció lejártakor törölődnek, ezért korábbi időszakokról nem állnak rendelkezésre adatok, azonban látható, hogy a futballhuliganizmus kezd elhatalmasodni.

A sportrendészeti nyilvántartás a rendőrség által kezelt adatbázis, amely a szervező által kizárt, valamint a szabálysértési hatóság vagy a bíróság által a sportrendezvényről, illetve a sportlétesítményből kitiltott vagy a sportrendezvények látogatásától eltiltott személyek adatait tartalmazza. Ebből a nyilvántartásból adatok igényelhetők a jegyértékesítés és beléptetés során, így azok, akik valamilyen eltiltó szankció hatálya alatt állnak, nem juthatnak be a mérkőzésekre. A sportrendészeti nyilvántartásban szereplő kizárt, eltiltott, illetve kitiltott személynek belépőjegy nem értékesíthető, illetve belépését meg kell tagadni. A személyes adatok kizárólag a sporteseménnyel kapcsolatosan indított büntető-, illetve szabálysértési eljárás, valamint a sportrendezvényeken történő részvételből való kizárás esetén használhatók fel. Anomália, hogy törölődik a sportrendészeti nyilvántartás számadata. Statisztikai háttéradatbázis is képezhető kellene, hogy legyen.

Az adatkezelés jogalapját az érintett hozzájárulása képezi a sporttörvény alapján. A kezelt adatok köre: név, születési hely, idő. A laccím kezelése akkor szükséges, ha a nézőt a szervező kizárja. 16 éven aluli személyek esetében az adatkezelés jogszerűségéhez a szülő hozzájárulása szükséges – az adatvédelmi szakemberek szerint példátlanul szigorú adatvédelmi törvény a miénk. A jegyértékesítés előtt, a beléptetés során a néző személyazonossága ellenőrizhető.

Elkészült a Nemzeti Sportinformációs Rendszer részeként a Nemzeti Digitális Sportszolgáltatási Tér tervezett rendszere, amelynek sporteseménymodulja széles körben tartalmaz majd információkat a sporteseményekről; a Belügyminisztériummal szoros együttműködésben történik majd ezen adatok gyűjtése, validálása, ellenőrzése. 2018-ban nyílik meg majd a teljes rendszer, amely rendszerezi az információkat.

A sportrendezvény biztonsági minősítése normál, fokozott vagy kiemelt biztonsági kockázatú lehet. A konkrét minősítést az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) által

működtetett Minősítő Bizottság végzi. A Minősítő Bizottságban többek között az Országos Bírósági Hivatal, a Legfőbb Ügyészség és az EMMI által delegált szakértők is részt vesznek.

A Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság a **2012/13-as idényben a rendelet hatálya alá tartozó 1290 mérkőzés közül 96-ot kiemelt, 31-et fokozott és 1163-at normál biztonsági fokozatúra minősített.**

A **labdarúgásban** a 368 minősített mérkőzés közül 38 kiemelt, 20 fokozott és 318 normál biztonsági kockázatú.

A **kézilabda** sportágban 26 kiemelt, 1 fokozott és 277 normál mérkőzést, a **kosárlabda** sportágban 12 kiemelt, 5 fokozott és 190 normál, a **jégkorong** sportágban 18 kiemelt, 5 fokozott és 182 normál kockázatú mérkőzést rendeztek meg. A **vízilabda** sportágban 2 kiemelt és 173 normál mérkőzés volt.

Ebben az idényben a jégkorong sportág 16 kiemelt mérkőzés minősítésére a Budapesten megrendezett Divízió IA világbajnoki mérkőzések miatt került sor.

A 2013/14-es idényben megrendezett 1307 mérkőzés közül 80 kiemelt, 15 fokozott és 1212 normál minősítést kapott.

A **labdarúgásban** 35 kiemelt, 10 fokozott és 195 normál biztonsági kockázatú, összesen 240 mérkőzést, a **kosárlabda** sportágban 5 kiemelt, 2 fokozott és 212 normál, a **jégkorong** sportágban 104 normál biztonsági kockázatú mérkőzést rendeztek meg. A **kézilabda** sportágban 17 kiemelt, 1 fokozott és 429 normál, a **vízilabda** sportágban pedig 23 kiemelt, 2 fokozott és 272 normál biztonsági kockázatú mérkőzés volt.

A 2014/15-ös idényben megrendezett 1412 mérkőzés közül 71 kiemelt, 13 fokozott és 1328 normál biztonsági kockázatúra lett minősítve.

A **labdarúgásban** 29 kiemelt, 7 fokozott és 204 normál, összesen 240 mérkőzés, a **kosárlabda** sportágban 3 kiemelt és 211 normál (összesen 214), a **jégkorong** sportágban 1 fokozott és 191 normál (összesen 192), a **kézilabda** sportágban 16 kiemelt, 1 fokozott és 439 normál, a **vízilabda** sportágban pedig 23 kiemelt és 280 normál biztonsági kockázat szerint besorolt mérkőzés volt.

Az idényben a **vízilabda** sportág 23 kiemelt minősítése a **Budapesten** megrendezett vízilabda-Európa-bajnoki mérkőzésekre vonatkozik.

A 2015/16-os idényben megrendezett 1508 mérkőzés közül 48 kiemelt, 4 fokozott és 1456 normál biztonsági kockázatú minősítést kapott.

A **labdarúgásban** 23 kiemelt, 4 fokozott, 159 normál (összesen 186), a rendelet hatálya alá tartozó mérkőzést, a **kosárlabda** sportágban 9 kiemelt és 307 normál (összesen 316) mérkőzést, a **jégkorong sportágban** 249 normál mérkőzést, a **kézilabda** sportágban 16 kiemelt és 395 normál mérkőzést, a **vízilabda** sportágban pedig 337 normál biztonsági kockázatú mérkőzést rendeztek meg.

Ettől az idénytől a labdarúgás NB I-es bajnoksága **16 helyett 12 csapatos lett**, ami kevesebb megrendezett mérkőzést eredményezett.

A 2016/17-es idényben a rendelet hatálya alá tartozó 1496 mérkőzés közül 96 kiemelt, 11 fokozott és 1389 normál minősítést kapott.

A **labdarúgásban** 22 kiemelt, 8 fokozott és 168 normál (összesen 198) mérkőzést, a **kosárlabda** sportágban 5 kiemelt és 251 normál mérkőzést, a **jégkorong** sportágban 219 normál mérkőzést, a **kézilabda** sportágban 14 kiemelt, 3 fokozott és 422 normál, a **vízilabda** sportágban pedig 55 kiemelt és 329 normál mérkőzést rendeztek meg.

A vízilabda sportág **55 kiemelt** minősítésére a **Budapesten megrendezett vízi világbajnokság** mérkőzések keretében került sor.

Megállapítható, hogy a fent jelzett időszakokban, az elmúlt 5 évben a **Minősítő Bizottság 7013 mérkőzés** biztonsági kockázatáról döntött.

Vezetési pontok segítik a rendőreink munkáját. Jelenleg négy stadionban áll rendelkezésre egy-egy korszerű vezetési pont, amely a Groupama Arénában a legkorszerűbb, személyesen több alkalommal is volt lehetőségem megtekinteni. 200 nagy felbontású kamera, 3 mobilkamera segíti a munkát, nem beszélve a korszerű beléptetőrendszeréről, a magyar találmányról, a vénaszkenneréről. A Hash-kód kvázi PIN-kódként funkcionál, személyazonosításra nem alkalmas, 20 millió ponton azonosítja a vénalenyomatot. A gyártó garantálja, hogy egy másodperc alatt azonosítja a belépőket.

És íme a jövő: az új Puskás Ferenc Stadion. Német mintára készült a terv, lesz a létesítményben vezetési pont, amelyben előállító helyiség és meghallgatóhelyiségek is megtalálhatók lesznek, tulajdonképpen egy mini rendőrőrs áll majd rendelkezésre.

Ami logikus és szükségszerű, nem feltétlenül időszerű. Folyamatosan változik a világ, és változó biztonsági kihívásokkal nézünk szembe. Amikor időszerűvé válik a változtatás, vagy megfogalmazódik az új módszerek, eljárások megalkotására, átvételére vonatkozó igény (ami ma még nem látszik egyértelműen), azt is egy publikációban tervezem bemutatni.

VI. FEJEZET:

Kérdőíves kutatásom eredménye, összegző gondolatok

Az elmúlt hónapokban kérdőíves kutatást végeztem, amelynek során száz szurkolót, a sportrendezvények biztosításában részt vevő mintegy negyven civilt, ötven rendőrt és sportrendészeti felelőst kérdeztem meg a kutatás során érintett összes főbb téma tekintetében. Több mélyinterjút is készítettem a rendőri vezetők körében, az elhangzottakat pedig beépítettem az írásomba.

A kérdőívet kitöltő szurkolók átlagéletkora 30 év, de néhány 50–60 év közötti személy is kitöltötte azt. Jellemzően főiskolai és egyetemi végzettséggel, kisebb százalékuk érettségivel rendelkezik, és 90%-uk ismeri annak a csapatnak a történetét, amelyiknek szurkol. A kitöltők között közfoglalkoztatott, ügyvéd, adminisztrátor, vállalkozó, középiskolai tanár és egyetemi oktató, kertészmérnök is megtalálható. Érdekesnek tartottam, hogy a kitöltők több mint fele olvasta a Magyar Labdarúgás Stratégiáját, és legalább ennyien egyet is értenek az abban foglaltakkal és azzal, hogy a magyar közvéleményt a labdarúgás eredményeivel azonos mértékben foglalkoztatja a sportág körül kialakult biztonsági problémák kezelése.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a rendőrség sportrendezvények biztosítása során tevékenykedő hivatásos állományú tagjai nagyon értékes gondolatokat fogalmaztak meg. A kérdőívet kitöltő kollégák a rendezvények minősítési eljárásának lefolytatásában, csapatszolgálati tevékenység, valamint biztosítási tevékenység ellenőrzése során, illetőleg sportrendészeti felelősként szerzett tapasztalataik alapján fogalmazták meg a gondolataikat.

Véleményük szerint a mérkőzésekre kilátogató szurkolók többségét a biztonság kevésbé érdekli, mint maga a labdarúgás. Mivel még komolynak mondható sérülések nem történtek a szurkolói atrocitások következtében, ezt még nem tartják fontosnak az emberek. Hozzátették azt is, hogy mindez csak a szerencsén múlott eddig, hiszen a magyar–román mérkőzés után, 2015. október 4-én az egész várost felforgatták a szurkolók, a biztonság kérdése ekkor jelentősen felértékelődött. Azóta még fontosabb szemponttá vált a biztonság. Sok embernél lényeges szempont lett, hogy akkor megy el szívesen egy sportrendezvényre, ha ott biztonságban érzi magát, ha a szervezők ügyelnek a biztonságára. Így lehet ebből családi program is. Mindenki egyöntetű véleménye alapján elmondható, hogy az utóbbi időben nagyon sokat javult a sportrendezvények biztonsági helyzete, ami egyértelműen az új biztosítási elveknek, a rendőri létszámnak, az alacsony profilú biztosításnak, a szurkolói kártya bevezetésének, a rendezvénybiztosításban közreműködők együttműködésének és a szakszerű rendőri jelenlétnek köszönhető. Egyesek szerint a szurkolói kultúra is javuló tendenciát mutat. A szurkolóknak egyébként 83%-a értékelte úgy, hogy határozottan javult a sportrendezvények biztonsági helyzete. Az új építésű stadionokat a válaszadók egyér-

telmüen biztonságosnak tartják, a legbiztonságosabbnak a legmodernebb eszközökkel felszerelt Groupama Arénát jelölték meg.

A rendezvénybiztosításban közreműködők között rendkívül jó az együttműködés, a rendőrkapitányságok spotterei, a biztosításért felelős parancsnokok igen jó viszonyt alakítottak ki a sportszervezetek vezetőivel, és a rendezői létszám tekintetében a rendőrség elvárásait támogatják, a legtöbb esetben ők tesznek javaslatot a rendezői létszám növelésére. A mérkőzések alatt folyamatos a kapcsolattartás. Elmondható, hogy korábban is csupán abból adódtak a problémák, hogy a biztonságtechnikai ellenőrzések során megállapított rendezői létszámok – főleg a nagyobb létszámigényű biztosítások esetén – nehezen voltak biztosíthatók a személy- és vagyoni igazolvánnyal és a sportrendezvény biztosításához szükséges képzettséggel rendelkező állományból, akiknek pótlására végzettség nélküli közreműködőket szerettek volna alkalmazni. Azonban a biztosítás előtti, majd közbeni visszatérő ellenőrzések miatt ez a probléma szerencsére megszűnt. A sportrendezvények biztosítása során közreműködő személy- és vagyónvédelmi szakemberek a sportági szakszövetségek biztonsági szabályzatát tartják az egyik legfontosabb alkalmazandó normának, hiszen a szövetségek biztonsági felelősei is a lehető legbiztonságosabb lebonyolítás érdekében dolgoznak. Érdemes kiemelni a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) Biztonsági Szabályzatát (FIFA Safety Regulations), amely az egyik legjobban, legmagasabb színvonalon, legkörülményesebben kidolgozott, a sportrendezvények biztosítására, biztonságára, biztonságos megrendezésére vonatkozó dokumentum. A rendőr szakemberek többször is említést tettek a szabályzatról a kérdőívekben.

A szurkolók nyilvántartásával a biztonság is jobban szavatolható. A kérdőívet kitöltők problémaként jelezték, hogy kiszorulnak azok a szurkolók, akik csak egy-egy mérkőzésre szeretnének jegyet váltani. A kitöltők közül mindenki hasznosnak, sőt szükségesnek tartja a szurkolók nyilvántartását, hiszen a szabálykövető, a sportrendezvényeket nem a huligán cselekmények elkövetése végett látogató emberek nem is tiltakoznak ellene. A kérdőívet kitöltő szurkolóknak egyébként mintegy 50%-a ért csak egyet a szurkolók azonosításával, a klubkártyarendszerrel.

Érdekes, hogy mindhárom csoport más típusú válaszokat adott arra a kérdésre, hogy mely okok vezérlik a szurkolókat, amikor ellátogatnak a labdarúgó-mérkőzésekre. A rendezvénybiztosításban közreműködők és a rendőrök szerint a kikapcsolódási szándék vezérli a szurkolókat, míg második helyre sorolták az azonosulást a kedvenc csapatukkal, és csak negyedikként említették a sorban a labdarúgás szeretetét. A szurkolók természetesen ez utóbbit az első helyre sorolták és feltüntették azt is a válaszaik között, hogy szórakozni, valamint feszültséget levezetni is szeretnének a mérkőzéseken, amit egyértelműen a futballhuliganizmus legfőbb okai közé sorolok. A kérdőívet kitöltők definiálták a futballhuligánokat. Véleményük szerint nem szurkolóknak nevezhetők, hanem olyan személyeknek, akik a csoportpszichológia jelenségéből adódóan hajlamosak agresszív cselekmények elkövetésére. Olyan személyek, akik egy adott klubhoz való kötődés intenzív kinyilatkoztatásának ürügyén kívánják kiélni elfojtott indulataikat, amelyhez nagyban hozzájárul a csoportban megoszló felelősség érzete. Számukra örömet nem a csapatuk jó szereplése okoz, hanem az ellenfél szurkolóinak megfélemlítése és a rájuk irányuló figyelem. A futballhuligánokról sokan azt írták, hogy olyan személyeknek tartják őket, akik nem a mérkőzés miatt járnak sportrendezvényekre, hanem kizárólag a rendőrséggel vagy az ellenfél szurkolótáborával való verekedések, összecsapások miatt. Sokan olyan nézőknek

tartják őket, akik nem a labdarúgás szeretete, a családi ösztönzés, a barátok ösztönzése okán, a kedvenc csapattal való azonosulás, szórakozási igény, vagy kikapcsolódási szándék miatt látogatnak ki a sportrendezvényre, hanem kizárólag a feszültség levezetése céljából. A labdarúgó-mérkőzések előtt, alatt és azt követően jogsértő cselekmények elkövetésére hajlamos szurkolói rétegnek tartják őket, az egyik kérdőívet kitöltő olyan személyeknek, akik folyamatosan keresik annak lehetőségét, hogy az ellenfél szurkolótáborával, a rendezőkkel, illetve a rendőrhatalommal lehetőleg fizikai konfliktusba kerüljenek. Döntő többségük a sportrendezvény menete, eredménye és eseményei iránt közömbös, kizárólag a rendbontás foglalkoztatja őket. Amennyiben nem áll módjukban a rivális szurkolói csoporttal történő „összecsapás”, általában egyéb más módon vezetik le a felgyülemlett indulataikat, és élnek ki gyakran erőszakosságra való hajlamukat (járművek, kirakatok megrongálása). Végző esetben a rendőri biztosítást végrehajtó rendőri erők verbális és tevőleges támadásával (trágár szidalmazás, megdobálás, leköpködés). Az alkoholfogyasztásról mindannyian azt nyilatkozták, hogy ez úgymond velejárója a mérkőzés megtekintésének.

A szurkolók közül többen nem tekintik szurkolónak a huligánokat, őket csupán meccslátogatóknak nevezték, akik számára szerintük egy mérkőzés alkalmat ad a bennük felgyülemlett feszültség levezetésére, a kudarcok kompenzálására. Sokan azért tartják biztonságosabbnak a mérkőzéseket, mert kevesebb a néző a stadionokban, ezáltal nincs, aki problémát okozzon, hiszen így kevesebb a huligán is.

Érdekesnek tartottam, hogy milyen szerepeket különítettek el a szurkolók a szurkolói tömegben: hangadó, felbujtó, követő, békés szurkoló, családosok. Ugyanakkor volt, aki csupán két részre osztotta önmagukat: B-közép, illetőleg a többi szurkoló. A legérdekesebb számomra az volt, amikor a szurkolók definiálták a futballhuligánokat. Véleményük szerint általában ittasak, indokolatlanul nem támadnak semleges szurkolókra, csak az ellenfél „kemény magjára”. Arra is figyelnek, hogy az esetleges tetteleges bántalmazás ne végződjön halállal. Úgy vélik, ők csak a botrány okozásának szándékával látogatnak el a labdarúgó-mérkőzésekre.

A válaszok alapján is elmondható, hogy összességében csökkent a jogsértő cselekmények száma. A jogszabályokban régóta szerepelnek a nézőtéri biztonságot szolgáló alapvető intézkedések, azonban azok fokozatos érvényre juttatása az utóbbi négy év eredményének tekinthető.

A sértettek azonosításában és az elkövetők kiszűrésében több tényező is nehézséget okoz, ugyanis leginkább a stadionon kívül követik el a bűncselekményeket, ahol nem biztos, hogy a rendőrség látókörébe kerülnek. A technikailag kevésbé fejlett stadionokban kevés és gyenge képminőségű kamera áll rendelkezésre. A jogsértés vagy nem is rögzíthető, vagy annak képe alapján az azonosítás lehetetlen. Olyan műszaki jellegű problémák is előfordulnak, mint például hogy a kamerát elvakítja a pirotechnikai eszköz szűrő lángja, vagy nem teljes a terület lefedettsége a kamerák által, illetve nem áll rendelkezésre olyan arcfelismerő rendszer, amely egy sállal eltakarás esetén is képes lenne beazonosítani az elkövetőt az arc egy részletéből. Sok esetben a sportrendezvény kapcsán elkövetett jogsértő magatartást tömegben elvegyülve, a tömeg „védelmét” élvezve követik el abban reménykedve – esetenként sikeresen –, hogy ezáltal az egyén azonosítása nem, vagy csak bizonyos esetekben eredményes. Tovább nehezítheti azonosításukat az egységes öltözet, hajviselet és viselkedési formák, valamint az a tény, hogy azon személyek, akik egy szurkolók között kialakult „verekedés” részesei, elképzelhető, hogy a következő mérkőzésen hasonló

cselekmény „elkövetői” lesznek. Amennyiben hivatalból nem indul meg az eljárás, feljelentés nagy valószínűséggel nem érkezik az esetek kapcsán, ez a tendencia.

A szurkolók nyilatkoztak arról is, hogy mit gondolnak, milyen bűncselekményeket követnek el a footballhuligánok a legnagyobb számban. Véleményük szerint rendbontást, rongálást és garázdaságot, a szabálysértések közül pedig a rendzavarást, a garázdaságot, illetve a polgári felhasználású robbanóanyaggal és a pirotechnikai termékkel kapcsolatos szabálysértéseket említették. A válaszadó szurkolóknak csupán 5%-a vallotta be, hogy elkövette már a rendbontás bűncselekményt labdarúgó-mérkőzésen. Sajnos a legnagyobb százalékuk azt is leírta, hogy pirotechnikai eszközöket többször is juttatott már be stadionba, amelyeket többnyire a nadrádjukban rejtettek el. Jelezték, hogy számtalanszor vittek már be szűrő-vágó eszközöket is, mert a ruházatátvizsgálás sok esetben felületes volt. Egyes szurkolók a megdöbbenésüket fejezték ki például azzal kapcsolatban, hogy a legbiztonságosabb stadionba az elmúlt hónapokban kést sikerült bejuttatni, amellyel testi sérülést okoztak egy másik szurkolónak.

A rendőri állománynak a legnagyobb kihívást sportrendészeti szempontból a 2015. őszi magyar–román labdarúgó-mérkőzés biztosítása jelentette, ekkor térkövel támadtak a rendőrökre a szurkolói kártyával nem rendelkező huligánok. A válaszadók közül többen fontosnak tartották megemlíteni a 2007. szeptember 8-i napot, amikor egy Magyarország–Bosznia-Hercegovina barátságos válogatottlabdarúgó-mérkőzést rendeztek a székesfehérvári Sóstói Stadionban, amely mérkőzést megelőző találkozón a magyar labdarúgó-válogatott Olaszország nemzeti csapatával játszott barátságos labdarúgó-mérkőzést, ahol válogatottunk legyőzte a 2006. évi világbajnok olasz együttest. Ezen siker miatt kiemelt volt az érdeklődés a bosnyákok elleni mérkőzés iránt mind a szurkolók, mind az írott és az elektronikus média részéről, ezért a magyar szektorokban telt ház, mintegy 10 ezer fő – mivel az UEFA rendezvényein csak az ülőhelyeket lehetett értékesíteni – zsúfolódott össze. A bosnyák szurkolók ezer fővel jelentek meg a találkozón, akik kapcsán több alkalommal előfordult már, hogy mind a hazai, mind az idegenben játszott mérkőzéseken, a találkozók helyszínein, környékén, valamint az érkezés és távozás útvonalain csoportosan verekedtek, rendbontásokat, garázdaságokat és rongálásokat követtek el, a szektorokban gyűjtogattak, ezért a vendégszurkolók kísérését és elkülönítését fokozott figyelemmel kellett végrehajtani a külső és a belső biztosítás során is.

Általánosságban pedig elmondható, hogy a válaszadók nem tettek különbséget a sportrendezvények között, ugyanis mindig a szurkolók létszáma és magatartása a meghatározó. A rendezvénybiztosítás során közreműködők azt is problémaként jelölték meg, hogy gyakran elavult, korszerűtlen, megfelelő technikai eszközökkel nem felszerelt létesítményekben kerülnek lebonyolításra a sportrendezvények.

A válaszadók nagy százaléka egyetértett abban, hogy az infrastruktúra fejlesztése mellett fontos lenne a személyi feltételek javítása, vagyis a szervezők és a rendezők felkészültségének növelése is, továbbá a jogszabályi környezet megreformálása a jogsértést elkövető nézők sportlétesítményektől történő távoltartásának hatékonyabb megoldása érdekében, a nyugat-európai mintákhoz hasonlóan (például sportrendezvény idején az eltiltott, a kitiltott vagy a kizárt személy részére kötelező tartózkodási hely kijelölése). Emellett szükséges lenne országosan egységes gyakorlat kialakítása a biztonságtechnikai ellenőrzések és a rendezvénybiztosítások végrehajtása vonatkozásában. Többen a jelenlegi jogszabályok változatlanul hagyását, sőt azok további szigorítását javasolták. Természetesen a jogszabályi

rendelkezéseket összhangba kell hozni a gyakorlati megvalósulással oly módon, hogy azok a békés, szórakozni vágyó sportszurkolók részére biztosítsák a felhőtlen időtöltést, a kikapcsolódást, a sport iránt érzett szeretet élményének zavartalan átélését.

Számos gondolatot megfogalmaztak a sportrendezvények biztonságának a növelése érdekében is. Fontos megoldási javaslatuk a kötelező névre szóló jegyértékesítés, beléptetőrendszer alkalmazása, az eltiltás, kitiltás, kizárás következetes alkalmazása. Volt, aki arcfelismerő rendszer alkalmazását, mesterséges intelligencia által értékelt képfelvételeket, távolsági biometrikus azonosítást és rendőrségi célra bevetett robotok igénybevételel vetítette előre. Sokan szemléletváltást követelnek a szurkolók részéről. Többek szerint csak szigorítással nem lehet megoldani a huligánkérdést, a cél az, hogy maguk a szurkolók vessék ki maguk közül azokat, akik kirívó viselkedést produkálnak. Ehhez azt kell elérni, hogy olyan közönséget csábítsunk a lelátókra, akik nem a jogsértések elkövetése miatt mennek rendezvényekre, hanem az élvezeti értéke miatt. Függetlenül attól, hogy nyert vagy veszített a csapata, fontos, hogy a szurkoló jól érezze magát a stadionban. A rendezvénybiztosításban közreműködők hangsúlyozták, hogy az elkövetők távoltartásával kapcsolatos szabályozást szigorítanak, szigorúbb szankciórendszert alakítanak ki.

2020 nyarán, az Európa-bajnokságon az új Puskás Ferenc Stadionban biztosítja majd a rendet a sportrendezvények biztosításában közreműködő magánbiztonsági és rendőri erő. A biztonsági feladatok végrehajtásának területei között említhető a közrend biztosítása a vendéglátó országban, a szurkolói zónák, a szurkolók találkozási pontjainak, a mérkőzéseknek a biztosítása, stadionbiztonsági szolgálat támogatása és az előre nem várt helyzetek kezelése.

Összegezve elmondható, hogy a rend minden társadalom számára alapvető érték, a sportrendezvények biztonságos lebonyolítása bizonyosan kiemelt feladat lesz, amíg világ a világ hazánkban és a nagyvilágban is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BALOGH Artúr (1910): *Politika*. Budapest.
- BEDŐ Péter (2013): *Gondolatok a sportrendezvény nézőivel szemben alkalmazható szankciók új rendszeréről*. Szolnoki Járásbíróság. Elérhető: www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmányok/94-dr-bedo-peter-gondolatok-a-sportrendezveny-nezoivel-szemben-alkalmazhato-szankciok-uj-rendszererol (a letöltés időpontja: 2014. december 10.)
- BELOVICS Ervin – GELLÉR Balázs – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály (2012): *Büntetőjog I.* Általános rész. HVG-ORAC, Budapest.
- CONCHA Győző (1901): *A rendőrség természete és állása a szabad államban*. MTA, Budapest.
- CSEPELI György (2001): *Szociálpszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.
- DOBÁK Imre – HAUTZINGER Zoltán szerk. (2018): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom*. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
- DOMOKOS Andrea (2009): Az erőszak, mint a szabadidő-eltöltés egyik módja. *Rendészeti Szemle*, 57. évf. 5. sz. 55–65.
- FAZEKAS Attila (2009): *Sportigazgatási és sportjogi ismeretek*. Jegyzet. Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárság, Budapest.
- FEKETE József – JÁKI László szerk. (1985): *Bicentenáriumi Tudományos Ülés előadásai* (1983. március 29–30.). BME Házinyomdája, Budapest.
- FINSZTER Géza (2008a): *A rendészeti igazgatás jogi alapjai*. RTF, Budapest.
- FINSZTER Géza (2008b): *Bevezetés a rendészettudományba*. RTF, Budapest.
- FREYER Tamás (2003): Nép a stadionban-stadionkatasztrófák. *Belügyi Szemle*, 51. évf. 10. sz. 73–88.
- Garázdaság és huliganizmus. A huliganizmus elleni harc jogi eszközei*. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Lapja. 1960. szeptember 24. 31. sz.
- HADAS M. – KARÁDY V. (1995): Futball és társadalmi identitás. *Replika*, 1995/17–18. sz. 89–119.
- IVÁNCSICS Imre: *Támpontok a rendészet fogalmának meghatározásához*. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. Kézirat. A hivatkozás fellelhető itt is: www.mezod.hu/letoltes/tamparend.doc (a letöltés időpontja: 2018. március 8.)
- KAUTZ Gyula (1876): *A politikatudomány kézikönyve*. II. kiadás, Budapest.
- KELLER Nándor (2016): *A rendbiztosi és spotteri feladatok asszimilációja a Készenléti Rendőrség párbeszéd csoportjában*. TDK-dolgozat.
- KOCSIS L. Mihály (1986): *A halál kapujában*. Minerva.
- KOLLÁTH György (2003): Gyülekezési jog, rendezvénybiztosítás. *Belügyi Szemle*, 51. évf. 10. sz. 27–46.
- KŐSZEGI Bendegúz Ákos (2015): *Futballhuliganizmus*. Diplomamunka. Budapest.
- KMETY Károly (1897): *A magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Budapest.
- LAPSÁNSZKY András szerk. (2013): *Közigazgatási jog – Fejezetek szakigazgatásaink köréből*. III. kötet – Humán közszolgáltatások igazgatása. Wolters Kluwer Kft.

- LESS Ferenc (2016): *A politikai demonstrációk demokratikus rendőri tömegkezelésének kérdései*. PhD-értekezés. Budapest.
- MADAI Sándor (2015): *Büntetőjogi felelősség a sportban*. Campus Kiadó, Debrecen.
- MAGYARY Zoltán (1942): *Magyar közigazgatás*. Budapest.
- MÁRTONFFY Károly szerk. (1937): *Magyar Felsőoktatás*. Budapest.
- NAGY László Tibor (2006): A futballhuliganizmus jellemzői hazánkban. In IRK Ferenc szerk.: *Kriminológiai Tanulmányok*. OKRI, Budapest. 118–134.
- NAGY László Tibor (2007): A magyarországi futballhuliganizmus ténykutatása. In VIRÁG György szerk.: *Kriminológiai Tanulmányok*, 44. OKRI, Budapest.
- NAGY László Tibor (2014): A sporthuliganizmus elleni fellépés tapasztalatai és lehetőségei. In **Bárd P. – Hak P. – Holé K.** szerk.: *Pusztai László emlékére*. OKRI-ELTE ÁJK, Budapest.
- NAGY Sándor (2000): Agresszió és sport. *Belügyi Szemle*, 7–8. sz.
- NAGY Zoltán András (2014): *Sport és büntetőjog*. Kódex Nyomda Kft., Pécs.
- NEMES András: *Intézmények. Sport Enciklopédia*. Megjelenés előtt.
- NEMES András (1998): Merre tart a sportjogi szabályozás? *Gazdaság és jog*, 6. évf. 12. sz. 3–10.
- Nemzeti Ujság* (1937. november 10.), 19. évf. 249–272. sz.
- PATYI András – VARGA Zs. András (2008): *Általános közigazgatási jog*. Egyetemi jegyzet. Második kiadás. Mandamus Publishing.
- PRICZINGER Péter (2010): *Sportjog*. 1. kötet – A sportjog közjogi alapjai. Budapest, ELTE, Eötvös Kiadó.
- SÁRKÖZY Tamás (2015): *Magyar sportjog az új Polgári Törvénykönyv után*. HVG-ORAC, Budapest.
- SÁRKÖZY Tamás (2017): *Tájékoztató a sportirányítási rendszer 2017 januárjától bekövetkezett változásairól a sportról szóló 2004. évi I. törvényt módosító 2016. évi CXIX. törvény alapján*. Kézirat. Testnevelési Egyetem, Budapest.
- STERBENZ Tamás – GÉCZI Gábor szerk. (2012): *Sportmenedzsment*. Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest.
- STRAUSS Zsolt (2003): A rendőrség szerepének változása a hazai futballbotrányok kapcsán. *Belügyi Szemle*, 51. évf. 10. sz.
- SZABÓ János (2003): *Futballhuliganizmus*. PolgART Kiadó, Budapest.
- SZAMEL Lajos (1943): *Rendészet*. Államtudori értekezés. Budapest.
- SZAMEL Lajos (1987): *A sportigazgatás jogi szabályozása*. Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár házi nyomdája. Budapest.
- SZAMEL Lajos (1995): *A modern rendészetfogalom és következményei*. Studia Juridica Auctoritate Universitatis Publicata, Pécs.
- TOLDI Ferenc (1978): A polgárok jogainak és jogos érdekeinek védelme a budapesti jogi kar közigazgatási tanszékének 1867 és 1945 közötti tudományos munkájában. *Jogtudományi Közlöny*, 33. évf. 5. sz. 257–261.
- TOMCSÁNYI Móric (1929): *Rendészet — közigazgatás — bírói jogvédelem*. Budapest.
- TOMCSÁNYI Móric (1936): A magyar közigazgatási jog rendszere és néhány alapkérdése. In *A korszerű közszolgálat útja 2. kötet. A mai magyar közigazgatás*. Az 1936. évi közigazgatási továbbképző tanfolyam előadásai.

- TÓTH Andrea Noémi (2014): *A sportrendezvény látogatásától való eltiltás, avagy új büntetés az új büntető törvénykönyvben*. Elérhető: <http://ebib.lib.unideb.hu/ebib/CorvinaWeb?action=cclfind&resultview=longlong&ccltext=idno+BIBFORM050487> (a letöltés időpontja: 2018. március 8.)
- TÓTH Nikolett Ágnes (2014): *A sportjog, mint sajátos szakjog*. PhD-értekezés. Miskolc.
- TÓTH Nikolett Ágnes (2016): Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*. 17.
- TÓTH Nikolett Ágnes (2017a): A sportrendezvények biztosítása az elmúlt évszázad eseményeinek tükrében. *Gazdaság és Jog*, 25. évf. 1. sz. 13–19.
- TÓTH Nikolett Ágnes (2017b): *Sport, rendészet, innováció*. Kézirat.
- TÓTH Nikolett Ágnes (2018): A sportrendészet helye és szerepe a sportigazgatás rendszerében. *Belügyi Szemle*, 66. évf. 5. sz. 116–131.
- VÉGH József (2001): A futballhuliganizmus pszichológiai kérdései. *Belügyi Szemle*, 49. évf. 12. sz. 36–47.

Egyéb források

1996. évi LXIV. törvény a sportról.
2000. évi CXLV. törvény a sportról.
2011. évi CLXXII. törvény a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról 1. §.
2016. évi CXIX. törvény indoklása a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról.
- BM Szabályzat. 1948.
- Jelentés a budapesti rendezvények biztosítása és rendje tárgyában, különös tekintettel a sportrendezvényekre (50-460/14-1965).
- MLSZ Biztonsági Szabályzata. Elérhető: www.police.hu/sites/default/files/mlsz_biztonsagi_szabalyzata.pdf (a letöltés időpontja: 2018. május 29.)
- Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia 2007–2020 című stratégiai program.
- The Hillsborough Stadium Disaster Final Report.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem kiadványa

Kiadó:

Nemzeti Közszolgálati Egyetem;
Államtudományi és Közigazgatási Kar

www.uni-nke.hu

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert dékán
Címe: 1083 Budapest, Üllői út 82.

Olvasószerkesztő:

Kutas Éva

Tördelőszerkesztő:

Fehér Angéla
Friebert Máté

ISBN 978-963-498-056-8